

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

104'üncü Birleşim
2 Temmuz 2025 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

II.- GELEN KÂĞITLAR

III.- YOKLAMALAR

IV.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

- 1.- Şanlıurfa Milletvekili İbrahim Özyavuz'un, Şanlıurfa'ya ilişkin gündem dışı konuşması
- 2.- Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Diyarbakır'ın sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması
- 3.- Ankara Milletvekili Zehranur Aydemir'in, Hazreti Peygamber'i hedef alan karikatüre ilişkin gündem dışı konuşması

V.- AÇIKLAMALAR

- 1.- Mersin Milletvekili Gülcan Kış'ın, Madımak katliamının 32'nci yıl dönümüne ilişkin açıklaması
- 2.- İstanbul Milletvekili Burak Akburak'ın, Fenerbahçe'ye düzenlenen kumpasın 14'üncü yılına ilişkin açıklaması
- 3.- Ankara Milletvekili Yüksel Arslan'ın, Kerkük Altinköprü'de yapılan atama ve görevlendirmelere ilişkin açıklaması
- 4.- Sakarya Milletvekili Ayça Taşkent'in, doğal gaza yapılan zamma ilişkin açıklaması
- 5.- Antalya Milletvekili Şerafettin Kılıç'ın, doğal gaza yapılan zamma ilişkin açıklaması
- 6.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Ankara Milletvekili Zehranur Aydemir'in yaptığı gündem dışı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 7.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, dine ve Peygamber'ine yönelik saldırılara ilişkin açıklaması
- 8.- Konya Milletvekili Barış Bektaş'ın, doğal gaza yapılan zamma ilişkin açıklaması
- 9.- Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan'ın, son günlerde yaşanan 2 hadiseye ilişkin açıklaması
- 10.- Konya Milletvekili Mustafa Hakan Özer'in, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır ile Konya Milletvekili Barış Bektaş'ın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 11.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, orman işçilerinin sorunlarına ilişkin açıklaması
- 12.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, tutuklu Beylikdüzü Belediye Başkanı Mehmet Murat Çalık'a ilişkin açıklaması
- 13.- Samsun Milletvekili Murat Çan'ın, Samsun Terme'de yaşanan felaketlere ilişkin açıklaması
- 14.- Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı'nın, şap hastalığının yayılmasına ilişkin açıklaması
- 15.- Kayseri Milletvekili Aşkın Genç'in, Madımak katliamının 32'nci yıl dönümüne ilişkin açıklaması
- 16.- Mersin Milletvekili Perihan Koca'nın, Madımak katliamının 32'nci yıl dönümüne ilişkin açıklaması
- 17.- Tekirdağ Milletvekili Selcan Taşcı'nın, Madımak katliamının 32'nci yıl dönümüne ilişkin açıklaması
- 18.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, emekli maaşlarına ilişkin açıklaması
- 19.- Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın, Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası üyelerinin taleplerine ilişkin açıklaması
- 20.- Adana Milletvekili Bilal Bilici'nin, ülkedeki yangınlara ilişkin açıklaması
- 21.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Konya Milletvekili Mustafa Hakan Özer ile Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan'ın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 22.- Gaziantep Milletvekili Melih Meriç'in, Gaziantep'in internet ve telefon altyapısı sorununa ilişkin açıklaması
- 23.- Çorum Milletvekili Mehmet Tahtasız'ın, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'ya seslenmek istediğine ilişkin açıklaması
- 24.- Siirt Milletvekili Sabahat Erdoğan Sarıtaş'ın, Nevala Kasaba'ya ve Madımak'ta katledilenlere ilişkin açıklaması

- 25.- Bitlis Milletvekili Hüseyin Olan'ın, Tatvan Çevre Yolu Projesi'ne ilişkin açıklaması
- 26.- Kars Milletvekili İnan Akgün Alp'in, Tarım ve Orman Bakanına ilişkin açıklaması
- 27.- Amasya Milletvekili Hasan Çilez'in, Hazreti Muhammed'e ve Hazreti Musa'ya yönelik saygısızlık içeren karikatüre ilişkin açıklaması
- 28.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Madımak'ta ve Başbağlar'da yaşanan katliamlara, bir karikatür dergisinin yayınlamış olduğu karikatüre, TÜİK'in açıkladığı rakamlara, memur ve emekli maaşlarına yapılacak zamma, parayı değerli hâle getirmenin yoluna ilişkin açıklaması
- 29.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, AK PARTİ sıralarındaki milletvekillerine, Madımak katliamının 32'nci yıl dönümüne, Saraçhane'de dün yaşananlara ve Meclisin çalışma şekline ilişkin açıklaması
- 30.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, orman yangınlarına, Denizcilik ve Kabotaj Bayramı'na ilişkin açıklaması
- 31.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Madımak katliamının 32'nci yılına, Komisyonunda yirmi altı saat görüşülen teklife, 3 Temmuzda Fenerbahçe'ye yapılan kumpasa, doğal gaza gelen zamma, emekçilere ve emeklilere yapılacak zamma, cezaevindeki Devrim Ayık'a ilişkin açıklaması
- 32.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 33.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, otuz iki yıl önce Sivas'ta katledilenlere, dün İzmir'de yapılan gözüaltılara, Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve dün Saraçhane'de gerçekleştirdikleri mitinge ilişkin açıklaması
- 34.- Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu'nun, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine, Madımak ve Başbağlar katliamlarına, İstanbul Güngören'de gerçekleştirilen törene, İstanbul'da düzenlenen Küresel Ulaştırma Koridorları Forumu'na ve Türkiye'nin savunma sanayisine ilişkin açıklaması
- 35.- Rize Milletvekili Tahsin Ocaklı'nın, Madımak katliamında yitirilen canlara ve doğal gaza yapılan zamma ilişkin açıklaması
- 36.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, 21'inci Hopa Kültür, Sanat ve Deniz Festivali ile 44'üncü Kafkasör Kültür, Turizm ve Sanat Festivali'ne ilişkin açıklaması
- 37.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıl'nın, iklim yasasına ilişkin açıklaması
- 38.- Bolu Milletvekili Türker Ateş'in, reel sektöre ilişkin açıklaması
- 39.- Antalya Milletvekili Cavit Arı'nın, vatandaşın borçlarına ilişkin açıklaması
- 40.- Yalova Milletvekili Tahsin Becan'ın, Muğla'daki zeytinlik sahalarda madencilığe izin veren teklife ilişkin açıklaması
- 41.- Bursa Milletvekili Hasan Öztürk'ün, Madımak'ta katledilenlere ve Carina Cuanna Thedora Thuys'a ilişkin açıklaması
- 42.- Gaziantep Milletvekili Hasan Öztürkmen'in, Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'a ilişkin açıklaması
- 43.- Antalya Milletvekili Aykut Kaya'nın, Antalya İbradı'nın iletişim altyapısındaki sorunlara ilişkin açıklaması
- 44.- Mersin Milletvekili Talat Dinçer'in, fahiş iş yeri kiralalarına ilişkin açıklaması
- 45.- Kocaeli Milletvekili Mühip Kanko'nun, Madımak katliamına ilişkin açıklaması
- 46.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, savunma sanayisi işçilerine ilişkin açıklaması
- 47.- Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun, TÜRK-İŞ'in son raporuna ilişkin açıklaması
- 48.- Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in, dün gece Saraçhane'de yaşananlara ilişkin açıklaması
- 49.- Gaziantep Milletvekili Melih Meriç'in, 2 Temmuz 1993'te Madımak Otelinde katledilenlere ve İzmir Büyükşehir Belediyesine ilişkin açıklaması
- 50.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmasına ilişkin açıklaması
- 51.- Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan'ın, Hatay'da dün yaşanan yangına ilişkin açıklaması
- 52.- Sakarya Milletvekili Lütfi Bayraktar'ın, İstanbul Milletvekili Burak Akburak'ın 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 19'uncu maddesi üzerinde verilen önerge hakkında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Çeşitli İşler

1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu teşrif eden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Hukuk, Siyasi İşler, Dış İlişkiler ve Savunma Komitesi Başkanı Yasemi Öztürk ve beraberindeki heyete "Hoş geldiniz." denilmesi

B) Önergeler

1.- Başkanlıkça, Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun Avrupa Birliği Uyum Komisyonu üyeliğinden geri çekildiğine ilişkin yazısının 2/7/2025 tarihinde Başkanlığa ulaştığına ilişkin önerge yazısı (4/109)

VII.- ÖNERİLER

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri

1.- YENİ YOL Grubunun, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen ve 21 milletvekili tarafından, tekstil sektöründe yaşanan yapısal sorunların, sektörel iflasların artış nedenlerinin, finansmana erişim ve kamu destek mekanizmalarının etkinliğinin, ihracat kayıplarının ve istihdam üzerindeki olası etkilerinin çok yönlü olarak araştırılması, sürdürülebilir ve rekabetçi bir üretim politikasının oluşturulmasına dair çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla 2/7/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 2 Temmuz 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

2.- İYİ Parti Grubunun, Edirne Milletvekili Mehmet Akalın ve 19 milletvekili tarafından, şap hastalığı başta olmak üzere ithalata dayalı hayvan hastalıkları, ithalat politikalarının hastalık taşınımındaki etkisi, biyogüvenlik açıkları, yerli üreticinin korunamaması, denetimsizlik zincirinin kapsamlı bir şekilde ele alınması, konunun sadece üretici değil halk sağlığı ile ulusal tarım güvenliğiyle doğrudan bağlantılı olması nedeniyle tüm yönleriyle araştırılması amacıyla 2/7/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 2 Temmuz 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

3.- DEM PARTİ Grubunun, Grup Başkan Vekilleri Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Grup Başkan Vekili Muş Milletvekili Sezai Temelli tarafından, Sivas katliamının tüm boyutlarıyla araştırılması amacıyla 2/7/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 2 Temmuz 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

4.- CHP Grubunun, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır tarafından, Sivas katliamıyla ilgili adalet ve hukuk sürecinin tüm yönleriyle araştırılması amacıyla 2/7/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 2 Temmuz 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

VIII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan'ın, milletvekillerinin birer dakikalık söz taleplerinde vilayetlerinin meselelerini gündeme getirmesinin daha faydalı olacağına ilişkin konuşması

IX.- SEÇİMLER

A) Komisyonlarda Açık Bulunan Üyeliklere Seçim

- 1.- Avrupa Birliği Uyum Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim
- 2.- Güvenlik ve İstihbarat Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim

X.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve Bursa Milletvekili Emel Gözükara Durmaz ile 95 Milletvekilinin İklim Kanunu Teklifi (2/2927) ve Çevre Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 198)

2.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 113 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159) ve Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 215)

XI.- OYLAMALAR

- 1.- (S. Sayısı: 198) İklim Kanunu Teklifi'nin oylaması

XII.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, konkordato ilan eden şirketlere ilişkin sorusu ve Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın cevabı (7/29030)

2 Temmuz 2025 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.03

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Nurten YONTAR (Tekirdağ), İbrahim YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar)

----- 0 -----

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 104'üncü Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz, Şanlıurfa hakkında söz isteyen Şanlıurfa Milletvekili İbrahim Özyavuz'a aittir.

Buyurun Sayın Özyavuz. (MHP sıralarından alkışlar)

IV.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

1.- Şanlıurfa Milletvekili İbrahim Özyavuz'un, Şanlıurfa'ya ilişkin gündem dışı konuşması

İBRAHİM ÖZYAVUZ (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; seçim bölgem Şanlıurfa ilimiz hakkında gündem dışı söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle, Şanlıurfalı hemşehrilerimi, büyük Türk milletini ve Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Şanlıurfa, kadim medeniyetlerin beşiği, peygamberler şehri, bin yıllık kardeşliğin sarsılmaz kalesidir. Şanlıurfa tarihiyle, inanç ve kültür turizmiyle ülkemizin ve bölgemizin en önemli şehirlerindendir. Coğrafi konumu itibarıyla Türkiye'nin Orta Doğu'ya açılan kapılarından biridir. Uluslararası yol statüsünde olan, tarım, turizm ve ticaret açısından yoğun kullanılan Şanlıurfa-Akçakale-Harran Yolu'nun bir an önce sıcak asfaltla kaplanması büyük önem arz etmektedir. Aynı şekilde çalışması devam eden Şanlıurfa-Suruç-Gaziantep Yolu'nun bölünmüş yol olarak bir an önce faaliyete geçmesi konforlu, güvenli ve modern bir ulaşım için halkımızın en temel beklentisidir. Şanlıurfa başta olmak üzere bölgemizde her yıl yüz binlerce vatandaşımız mevsimlik tarım işçisi olarak yola çıkmaktadırlar. Kimi zaman trafik kazalarında hayatlarını kaybetmekte, kimi zaman da çalıştıkları illerde doğal afetlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Ülkemize büyük katkı sunan, eli nasırlı, alın teriyle geçinen bu onurlu emekçiler, gittikleri illerde ne yazık ki hâlâ en temel ihtiyaçlarını karşılamada büyük zorluk çekmektedirler. Çadırlarda yaşam mücadelesi veren bu insanlara su, elektrik ve eğitim gibi temel hizmetlerin gecikmeden ulaştırılması zorunluluktur. Bu konuda valilikler, belediyeler ve ilgili bakanlıklar gereken kolaylığı sağlamak ve çözüm üretmek adına vakit kaybetmeden harekete geçmelidir.

Yine bölgemizde uzun süredir ciddi mağduriyetlere neden olan bir diğer mesele de DEDAŞ tarafından uygulanan plansız ve keyfi elektrik kesintileridir. Çiftçimiz tarlasını sulayamamakta, esnafımız kepenk kapatmakta, vatandaşımız karanlıkta kalmaktadır. Üstelik faturasını düzenli ödeyen ile ödemeyen arasında hiçbir ayırım yapılmamakta ve her iki kesim de âdeta kaçak elektrik kullanmış gibi cezalandırılmaktadır. Bu keyfi ve adaletsiz uygulama kamu vicdanını derinden yaralamakta, vatandaş ile devlet arasında da güveni zedelemektedir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın DEDAŞ'a yönelik gerekli denetim ve yaptırımları bir an önce uygulamaya koyarak halkımızın hakkını, hukukunu ve huzurunu gözeten adil bir hizmet anlayışını tesis etmesi zaruridir.

Kıymetli milletvekilleri, bin yıllık kardeşliğin sarsılmaz kalesi Şanlıurfa ve bölgemizin insanı terörsüz Türkiye hedefine yürekten inanmakta ve bu süreci büyük bir memnuniyetle desteklemektedir. Türkiye Yüzyılı'nı inşa ederken millî birlik ve kardeşliğimizi daha da güçlendirmeye kararlıyız. İç cephemizi sağlam tutarak iç ve dış mihrakların planlarını boşa çıkaracak, terörsüz Türkiye ülküsüne mutlaka ulaşacağız. Milliyetçi Hareket Partisi olarak terörsüz Türkiye için millî birlik ve dayanışma buluşmaları yapmaya "Asırlık Birlik Sonsuz Kardeşlik" temasıyla gerçekleştireceğimiz bölge toplantılarında milletimizle buluşmaya, gönül köprüleri kurmaya devam edeceğiz. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin ifade ettiği gibi "Bu topraklara 'Vatanım.' diyen herkes, bu insanlara 'Milletim.' diyen herkes 'Bu bayrak benim, bu ülke benim.' diyen herkes biliniz ki eşittir, Türkiye'dir." Bu duygu ve düşüncelerle sözlerime son verirken Gazi Meclisimizi ve büyük Türk milletini saygı ve sevgilerimle selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz, sağ olun.

Sayın Kış...

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Mersin Milletvekili Gülcan Kış'ın, Madımak katliamının 32'nci yıl dönümüne ilişkin açıklaması

GÜLCAN KIŞ (Mersin) - Bugün Türkiye tarihine kara bir leke olarak kazınan Madımak katliamının yıl dönümü. 2 Temmuz 1993'te, Sivas'ta aydınlarımız, sanatçılarımız, gençlerimiz diri diri yakıldı. O gün sadece insanlar değil insanlık da yakıldı; o gün vicdan sustu, devlet seyretti, adalet yok sayıldı. Üzerinden otuz iki yıl geçti ama acımız ilk günkü gibi taze, öfkemiz diri. Madımak yanarken göz yumanlar bugün hâlâ hesap vermedi, failler korunuyor, gerçek sorumlular yargı önüne çıkarılmadı. Bu ülkede hiçbir inanç, hiçbir düşünce hedef gösterilemez. Hiçbir yurttaş, kimliğinden, inancından dolayı susturulamaz, yakılamaz. Bir ülke ancak geçmişle yüzleşirse geleceğe güvenle bakabilir. Barışın, eşitliğin, birlikte yaşamın hâkim olduğu bir Türkiye için mücadelemiz sürecektir. Madımak'ta yitirdiğimiz tüm canlarımızı rahmetle anıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Akburak...

2.- İstanbul Milletvekili Burak Akburak'ın, Fenerbahçe'ye düzenlenen kumpasın 14'üncü yılına ilişkin açıklaması

BURAK AKBURAK (İstanbul) - Yarın 3 Temmuz, on dört yıl önce Fenerbahçe'ye hain terör örgütü FETÖ tarafından bir kumpas düzenlendi. Türkiye'nin en büyük camialarından biri bu hain kumpasla sarsıldı ancak yıkılmadı. Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım başta olmak üzere birçok yönetici ve futbolcu bu kumpasla âdeta tutsak edildi, kulüp ekonomik anlamda büyük yara aldı. Fenerbahçe'nin itibarı medya tarafından zayıflatılmaya çalışıldı. Yaşananlar yalnızca Fenerbahçe'yi değil Türk futbolunu da derinden etkiledi. Fenerbahçe iftiralara karşı boyun eğmedi. 3 Temmuzun bir kumpas olduğu yalnızca vicdanlarda değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin mahkemelerinde de onaylanmıştır. Üzerinden yıllar geçmiş olsa da Fenerbahçe taraftarının aklında tazeliğini

koruyor; 3 Temmuz bizim için sadece bir tarih değil, hak ve adalet arayışımızın sembolüdür. Hain kumpasın yıl dönümünde dik duran asil ruhları kutluyorum.

BAŞKAN - Sayın Arslan...

3.- Ankara Milletvekili Yüksel Arslan'ın, Kerkük Altinköprü'de yapılan atama ve görevlendirmelere ilişkin açıklaması

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) - Nüfusun yüzde 90'ı Türk olan Kerkük Altinköprü'de Türk varlığı yok sayılıyor, yapılan atama ve görevlendirmelerde Türk varlığı görmezden geliniyor. Geçtiğimiz yıl Kerkük'e atanan gayrimeşru vali Altinköprü'de belediye başkanını görevden almış ve yerine Altinköprü'lü olmayan KYB taraftarı birini atamıştır. "Irak ve Suriye'de bizden habersiz kuş uçmaz." diye iddia edenleri gördükleri rüyadan uyanıp Altinköprü'nün, Kerkük'ün, Türkmeneli'nin sesine kulak vermeye davet ediyorum. Türkmen Cephesi bu kararın geri çekilmesi için perşembeye kadar bekleme kararı almış, bu süre zarfında Dışişleri Bakanlığının ve sorumlu birimlerimizin meseleyi ciddiyetle ele alması Irak Türklerinin ve tüm Türk dünyasının beklentisidir. Kadim Türk yurdu Kerkük'ün ve soydaşlarımızın kimsesiz olmadığı Iraklı yetkililere hatırlatılmalıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Taşkent...

4.- Sakarya Milletvekili Ayça Taşkent'in, doğal gazla yapılan zamma ilişkin açıklaması

AYÇA TAŞKENT (Sakarya) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bir kez daha bir zam haberiyle uyandık, doğal gazla yüzde 25'e yakın zam yapıldı. Bu, kış gelmeden sofralardan bir tabak yemeğin daha eksilmesi demek; bu, çocuğunu ısıtmak ile faturayı ödemek arasında kalan aileler demek. Vatandaş kombiyi açmaya korkar hâle geldi; doğal gaz artık lüks oldu, elektrik de bir geçim derdi. Biz burada halkın vekiliyiz ama halk artık kendini temsil eden bir Meclis göremiyor çünkü bu iktidar zamlara karşı sessiz, yoksulluğa karşı seyirci.

Buradan uyarıyoruz: Enerji bir lüks değil, bir temel yaşam hakkıdır. Doğal gazdan alınan vergileri kaldırın, kamusal enerji politikasını derhâl gündeme alın; vatandaşın sırtına yük değil, nefes olun.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Kılıç, buyurun.

5.- Antalya Milletvekili Şerafettin Kılıç'ın, doğal gazla yapılan zamma ilişkin açıklaması

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Dün akşam yine sessiz sedasız bir zam yapıldı, doğal gazla yüzde 25 zam geldi. Ne zaman? İlk altı ayın enflasyonuna dâhil olacak süre geçtikten hemen sonra çünkü artık bu zamlar TÜİK tablolarına girmesin diye özellikle planlanıyor, takvime göre oynanıyor. Yapılan şey maaşlı çalışanın cebinden çalmaktır. Milleti geçim derdine terk edip rakamlarla oynayarak ekonomi düzelmez. Vatandaş faturayı her ay ödüyor ama siz çalışanın maaşına daha az zam yapmak için tarih seçiyorsunuz. İşte, bu, milletin aklıyla alay etmektir, bu artık ekonomik yönetim değil rakam mühendisliğidir. Zamlar TÜİK'e yansımıyor ama milletin cebine yangın gibi düşüyor. Gerçekleri saklayarak güven inşa edemezsiniz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

IV.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR (Devam)

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları (Devam)

2.- Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Diyarbakır'ın sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

BAŞKAN - Gündem dışı ikinci söz, Diyarbakır'ın sorunları hakkında söz isteyen Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'na aittir.

Buyurun Sayın Tanrıkulu. (CHP sıralarından alkışlar)

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Seçim bölgem ve memleketim Diyarbakır'ın sorunlarıyla ilgili söz almış bulunmaktayım. Ancak bugün 2 Temmuz Sivas katliamının aynı zamanda yıl dönümü, aradan otuz üç yıllık bir zaman geçti; aramızdan alınan yazar, aydın, sanatçı ve dostlarımızı bir kez daha rahmetle ve minnetle anıyorum. Sivas katliamı Maraş ve Çorum katliamlarından sonra Anadolu coğrafyasını Alevi nüfustan arındırma projesinin son halkasıydı; en kanlı katliamlardan bir tanesiydi, katliam planlıydı, organizeydi ve teşvik edildi, seyredildi, engellenmedi ve sonrasında da idari makamların, güvenlik makamlarının ve yargı makamlarının iş birliğiyle sanıklar büyük bir cezasızlıktan da faydalandılar. Bunca yıl geçmesine rağmen adalet gerçekleşmedi; adaletin gerçekleşmesi noktasında da üzerimize düşen ne varsa yapacağız.

Evet, Diyarbakır sonuçta bu coğrafyanın en büyük kentlerinden, Türkiye'nin en büyük kentlerinden biri; 2 milyona yakın nüfus var, 17 ilçe var, büyük bir coğrafya. Tarımda, sanayide Türkiye'nin öncüsü olan kentlerinden bir tanesi olması gerekirken maalesef hak ettiği yerde değil. Tarihî bir coğrafya, kadim bir kent aynı zamanda fakat hak ettiği yerde değil, birçok sorunla baş etmeye çalışıyor Diyarbakır ama yeterli bir çözüm de yok maalesef. Özellikle sanayide ve son yıllarda gelişmekte olan tekstil

sanayisinde büyük sorunlar var; tabii, Türkiye'nin tekstil sanayisinde büyük sorunları var ama Diyarbakır'ın özellikle sorunları var. Teşvik edilen, açılan fabrikalar maalesef kapanmak üzere ve birçoğu da kapandı aynı zamanda. Sanayicilerin büyük sorunları var, finansmanla ilgili sorunları var, tarımla ilgili sorunlar var. Ben bu yaşımda kaçınıcı GAP Eylem Planı açıklandı bilmiyorum. Birçoğuna da tanıklık ettim, bizzat bulundum o planlarda ama henüz maalesef tamamlanmış değil. Sulamayla ilgili olarak, yirmi yıl önce biten sulama kanallarına su verilmediği için kanallar şimdi yeniden onarılıyor, yeniden ihale ediliyor, yeniden yapılmaya çalışılıyor. Silvan Barajı'nın sulama kanallarıyla ilgili olarak hiçbir çalışma neredeyse yok; 2030 yılında tamamlanması bekleniyor 2000'li yılların başında bitmesi gereken bu kanalların.

Yine, elektrikle ilgili gerçekten çözemediğimiz, çözülemeyen ve Hükûmetin korumasından faydalanan bir şirket var, DEDAŞ. 6 ilin elektrik dağıtımıyla ilgilenen bu şirket bütün kaynağını, bütün üretimini bölgede yapmasına rağmen bölgeyle ilgili olarak, Diyarbakır'la ilgili olarak bir altyapı çalışmasında bulunmuyor. Önümüz de yaz, yine sıcaklar var ve yine elektrikle ilgili olarak birçok sorunla karşı karşıya kalacağız, karşı karşıya kalmaya devam edeceğiz. DEDAŞ adlı şirket, bu şekilde Diyarbakır'dan kaynak elde etmesine rağmen Diyarbakır'ın hiçbir altyapı çalışmasını maalesef karşılamıyor, maalesef. Diyarbakır merkezle ilgili olarak arkadaşlarıma bana verdiği bilgiye göre en son altyapı çalışması Turgut Özal döneminde yapılmış. O zamandan bu zamana yapılan bir çalışma da yok. Kentin hiçbir kültürel faaliyetine, spor faaliyetine de bu şirket herhangi bir kaynak aktarmıyor; tek derdi, sömürmek, almak, götürmek. Bunun da peşinde olacağız. Hafta sonu Diyarbakır'daydım, kendi ilçem Kulp'taydım, Baloğlu-Aygün hattında 20 tane köy var, günde sadece üç veya dört saat elektrik geldiği bana ifade edildi.

Madenlerle ilgili büyük sorunlar var. İşte, Hasandin Yaylası'ndaydım, Dicle'de Heredan köyüyle ilgili maden çalışmaları var. Mesele şu: Bölgede güvenlikle ilgili mesele olduğu için sonuçta maden çalışması yapılamıyordu, şimdi bir süreç var, o süreçle ilgili olarak güvenlik meselesi çözülmüş durumda. On yıldır, on beş yıldır, yirmi yıldır alınan ruhsatlarla bu ruhsatların sahipleri tarafından tam bir talan zihniyetiyle doğa katledilerek, çevre katledilerek çalışma yapılmaya çalışılıyor ve bu da yine Hükûmetin gözetimi ve izniyle yapılmaya çalışılıyor. Buradan ifade ediyorum: Buna da izin vermeyeceğiz, Diyarbakır'ın yerel yönetimiyle, sivil toplumuyla, meslek örgütleriyle, orada yaşayan insanlarla barışık olmayan bir maden faaliyetinin karşısında olacağımızı buradan ifade ediyorum.

Trafikle ilgili olarak sorunlar var, bunlar giderilemiyor maalesef.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Devamla) - Diyarbakır 2 milyonluk kent ama raylı sistemle ilgili olarak bugüne kadar bir çalışma yapılmadı. Kentin güvenlikle ilgili problemleri var, özellikle uyuşturucuyla ilgili problemi var. Bağlar ilçesinin hızla bir kentsel dönüşüme tabi tutulması lazım ve buradaki metruk binaların boşaltılması, yıkılması lazım ki uyuşturucuya ev sahipliği yapmasınlar ama bunlarla ilgili de çalışma yapılmıyor. Fuhuş da başka bir sorun.

Yine, hafta sonu Oğlaklı'daydım, toplu konut var burada, 13 bin toplu konut inşaatı planlanıyor, 7 bini bitmiş ama 7 bine yerleşen bütün yurttaşlarımız şikâyetçi. Altyapıdan şikâyetçi, elektrikten şikâyetçi, sudan şikâyetçi ve temizlikten şikâyetçi. Bunların giderilmesi lazım.

Diyarbakır Milletvekili olarak bu kürsüden bir kez daha bunları ifade ettim, takipçisi olacağız ve Hükûmete de Adalet ve Kalkınma Partisine sesleniyorum: Bizim burada ifade ettiklerimize lütfen değer verin ve dikkate alın.

Tekrar teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Gündem dışı üçüncü söz, Hazreti Peygamber'imizi hedef alan karikatür hakkında söz isteyen Ankara Milletvekili Sayın Zehranur Aydemir'e ait.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

3.- Ankara Milletvekili Zehranur Aydemir'in, Hazreti Peygamber'i hedef alan karikatüre ilişkin gündem dışı konuşması

ZEHRANUR AYDEMİR (Ankara) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; bugün burada, maalesef, son günlerde yaşanan sistematik hedef gösterme ve nefret söylemi içerikli olaylara ilişkin konuşmak üzere söz hakkı almış bulunuyorum.

Aslında niyetim, Gazi Meclisin en genç milletvekili olarak, gençliğe ve geleceğe ışık tutan, dünyaya parmak ısırtan yerli ve millî savunma sanayi projelerinden bahsetmekti ancak son günlerde gerek siyasetçiler gerekse de onlardan güç alan başkaca kişiler tarafından ortaya konulan söylem ve eylemler milletimizin bam teline basmış, geçmişten gelen yarayı kaşımış, kanatmıştır. Kendisini mizah dergisi olarak tanımlayan bir paçavranın hadsiz kalemşorleri Peygamber Efendimiz Hazreti Muhammed (SAV) ve Hazreti Musa'yı (AS) hedef alan alçakça bir işe kalkıştılar. Milletimizin değerlerine saldıran, insanımızın yüreğini inciten bu habis zihniyeti bir kez daha Türkiye Büyük Millet Meclisinden lanetliyorum. Bu topraklarda böyle bir saygısızlık hiçbir zaman normal karşılanmayacaktır. Sevgili Peygamber'imizin mukaddes hatırasını korumak, onu hayatımızın her noktasına yaymak, mirasını geleceğe taşımak bizim asli vazifemizdir. Bu vazifeyi layıkıyla yerine getirmek uğruna bir ömür mücadele ederiz. Rahmet Peygamber'imizin kutlu hatırasına yöneltilen bu çirkin saldırı onun mübarek şahsiyetine asla gölge düşüremez ancak bizden bu zillet karşısında susmamız beklenmesin. Nitekim, milletimizin en temel özelliği, Peygamber'ine olan sadakatidir. Dün, Fransa'da Charlie Hebdo, Danimarka'da Jyllands-Posten; bugün, Türkiye'de Leman; bu hadsizliklere milletimiz tepkisini çok net bir biçimde vermiştir. Milletimize de yakışan budur, zira sadakat sessizlikle değil duruşla vücut bulur.

Bugün milletimizin tepkisini küçümseyenler, bu tepkiyi kriminalize etmeye çalışanlar Peygamber Efendimiz'in sünnetinden yeterince nasiplenmemiş kişilerdir. Zira kendilerine kalplere şifa olan Siyer-i Nebi'yi okumalarını tavsiye ediyorum.

Değerli milletvekilleri, dinine ve manevi değerlerine bağlı her türlü iyiliği hayatına rehber edinmiş samimi insanların çocuklarını Kur'an-ı Kerim öğrenmesi üzerine kursa göndermek istemesi maalesef gericilik olarak yaftalanmaktadır. Yavrusu

sünnetiseniyyeyi bilsin ve hayatına buna göre istikamet versin isteyen ebeveynlere "gerici" demek tek parti döneminin baskıcı anlayışına duyulan özlem, 28 Şubatın acımasızlığına çekilen hasrettir. İşte bu, gericiliğin dik âlâsıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altındaki bir milletvekilinin Kur'an kurslarını hedef alması, çocuklarımızın Kur'an-ı Kerim öğrenmesinden rahatsız olması, bunu da tarikatleri ve cemaatleri bahane ederek yapması cehaletin ta kendisidir. CHP Genel Başkanı Sayın Özgür Özel'in de geçtiğimiz günlerde yapmış olduğu "Zorunlu din dersini kaldıracağız." açıklaması çocuklarımızın dinî eğitim almasından duyulan rahatsızlığın dışı vurumudur. Çocukların din ve değerler eğitimi alması, Kur'an-ı Kerim'i öğrenmesi sizleri neden bu kadar rahatsız ediyor?

Yaz aylarında çocuklarımızın Kur'an-ı Kerim eğitimi alması artık toplumumuzun bir geleneği hâline gelmiştir. Bunun büyük bir çoğunluğu Diyanet İşleri Başkanlığımız tarafından yürütülmektedir. Sadece cüzi miktarda bazı vakıf ve dernekler, yazın kullanıma müsait olan okullarda kendi programları kapsamında değerler eğitimi verebilmektedir. Yazın okullar atıl kalmasın diye Millî Eğitim Bakanlığımızın hayat boyu öğrenme yaklaşımıyla sürdürülen Okullar Hayat Olsun Projesi kapsamında yaz okulu çalışmaları ve eğitim etkinlikleri düzenlenmektedir. 2024 yazında Diyanet İşleri Başkanlığımız tarafından düzenlenen yaz Kur'an kurslarında yaklaşık 2,5 milyon evladımız Kur'an-ı Kerim okuma dersi ve temel dinî bilgiler eğitimi almıştır; Rabb'im sayılarını artırsın. Diyanet İşleri Başkanlığımızdan ve Kur'an kursu hocalarımızdan Allah razı olsun. Bu millet Kur'an-ı Kerim'e ve Peygamber'ine bağlıdır, en zor şartlarda bile bundan hiç taviz vermemiştir. Dolayısıyla bu milletin hassasiyeti olan konularla uğraşmaktan vazgeçin. Bizler milletimizi tanıyoruz, her daim milletimizle yol yürüyor, ona rağmen değil onunla birlikte Türkiye'yi büyük bir özveriyle geleceğe taşıyoruz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Ankara Milletvekili Zehranur Aydemir'in yaptığı gündem dışı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, hatibi dikkatle dinledik. Bir sefer, Genel Başkanımız, Cumhuriyet Halk Partisi yurttaşlarımızın dinini öğrenmesinden rahatsız olamaz çünkü bu ülkede Diyanet İşlerini kuran parti Cumhuriyet Halk Partisi.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - İmam-hatipleri açan da.

GÜLCAN KIŞ (Mersin) - İmam-hatipleri de o açtı.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - İki: İnsanların dinini öğrenmesinde hiçbir problem yok, bunun devlet eliyle, Diyanet eliyle yapılmasını zaten savunan biziz ama az önceki arkadaşımız gibi dinimizin siyasete alet edilmesine karşıyız. İşte, orada "Bir dakika!" deriz. Şimdi, nereden konuyu aldı sayın vekil, nereye getirdi? Sanki Genel Başkanımız insanların dinini öğrenmesinden rahatsızmış gibi bir algı yapıyor.

Gelelim Leman dergisinin kapağına. Dergi açıklama yaptı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bugüne kadar Filistin'le ilgili en sert tepkileri, İsrail yönetimine hakarete varan paylaşımları yapan bir dergi "Ben asla bunu kastetmedim." diyor. Ama bir dakika, oraya İBDA-C örgütünün üyeleri gelip vatandaşı, yemek yiyen insanları taşlamaya, vurmaya kalkarsa onun karşısında tüm Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz milletvekilleri dururuz, olmaz. Ve ne acıdır ki "İBDA-C" denilen örgütün üyeleri polise saldırdı, polise taş attı, yumruk attı. Ya, bir kişi gözaltına alınmadı, alınmadı. Şimdi, orada sıkıntılı bir paylaşım varsa da insanlar protesto edebilir ama onu da, lütfen, bir hukuk çerçevesinde, ahlak çerçevesinde, insanlara saldırmadan, küfretmeden, laik cumhuriyeti sorgulamadan yapabilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Son cümlem Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Derginin önüne, oraya gelen insanlar, nereden geldiği belli olmayan tipler vatandaşları dövecek, insanlara saldıracak, "Kahrolsun laiklik!" diyecek; kurucu değerlere, cumhuriyete hakaret edecek; bu, protesto olacak! Hayır, asla buna izin vermeyiz, asla!

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Peygamber Efendimiz'e hakaret edilmesi...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Hiç kimse hakaret edemez Peygamber Efendimiz'e.

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Peygamber Efendimiz'e hakaret edilmesine...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bunu savunan da alçaktır, eden de alçaktır! Başka bir şey bu.

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Tamam, alçaktır, doğru.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Burada provokasyon yapma! Burada provokasyon yapma!

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Peygamber Efendimiz'e hakaret edilmesine bu şekilde cevap vermiyorsunuz ama.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Burada, Peygamber Efendimiz'e olan hakareti alıp Genel Başkandan çıkıp zorunlu din dersine getirmek, işte, dinimizi siyasete alet etmektir! (CHP sıralarından alkışlar) Neyi konuşuyoruz burada! Nereden aldın nereye getirdin! Peygamber Efendimiz'le başladın, Özgür Özel'le bitirdin öyle mi! Öyle mi! Hayır efendim; burada gerçekten bir mağduriyet, bir üzüntü varsa bunu gelirsin anlatırsın. Dini siyasete alet etme, karıştırma lütfen!

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, şimdi sisteme giren ilk 20 milletvekiline yerlerinden birer dakika süreyle söz vereceğim.

Sayın Çakır...

7.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, dine ve Peygamber'ine yönelik saldırılara ilişkin açıklaması

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) - Sayın Başkan, inanç dünyamıza her dönem farklı şekilde, farklı yaklaşımlarla saldırılar olagelmıştır. İnancımız bize öyle bir anlayış, öyle bir bakış açısı öğretmiş, öğütlemiştir ki bu, dine, inanca, onun kitabına ve Peygamber'ine saldıranların, saygısı olmayanların anlamadığı, anlamayacağı bir ufuk yolculuğudur. Kur'an-ı Kerim Kehf suresinde "Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin." ayetiyle bu ufkun muazzam bir tarifini yapmaktadır. İnsana iman edip etmeme serbestliği verilmiş olması kutsallarımıza saldırma hakkı ve edepsizliği vermediği gibi, bu saldırıların cevapsız kalmamasının önemini de hatırlatmamızı zorunlu kılmaktadır. Son zamanlarda benzer provokasyonların çok sayıda görülür hâle gelmesi sadece inançsızlık ilanı olmayıp bu saldırılar iç huzuru bozma, toplumun sinir uçlarıyla oynama hastalığının tekrar nüksettiği gerçeğinden kaynaklanıyor diyor, Genel Kurulu ve milletimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Bektaş...

8.- Konya Milletvekili Barış Bektaş'ın, doğal gaza yapılan zamma ilişkin açıklaması

BARIŞ BEKTAŞ (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AKP iktidarı bir ay önce, Karadeniz'de 75 milyar metreküp doğal gaz bulduğunu açıkladı, konutların gaz ihtiyacını yıllarca karşılayacaklarını söyledi ama daha bir ay geçmeden doğal gaza gece yarısı yüzde 24,6 zam yaptı. Bu gazın halkın yararına kullanılacağı, ucuzluk ve refah sağlanacağı söylenmişti oysa sonuç tam tersi oldu, vatandaşın sırtındaki yük daha da arttı. Üstelik hayat pahalılığı bu kadar artmışken asgari ücrete zam yapılmayacağı açıklandı. Emeklilerimiz ise zaten açlık sınırının altında yaşıyor. Halkın sofrası küçülürken büyüyen tek şey faturalar oldu. AKP iktidarının "Vatandaş enflasyona ezdirmeyeceğiz." sözü koca bir aldatmacadan ibarettir. İktidara hatırlatmak istiyorum: Enerji temel ihtiyaçtır, lüks değildir; zam yapılması gereken faturalar değil maaşlardır.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Özcan...

9.- Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan'ın, son günlerde yaşanan 2 hadiseye ilişkin açıklaması

MESTAN ÖZCAN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son günlerde milletimizin vicdanını derinden yaralayan iki çirkin hadise yaşanmıştır: Bir yanda bir mizah dergisi eliyle Peygamber Efendimiz'e yapılan alçak hakaretler, diğer yanda Saraçhane'de dün akşam Sayın Cumhurbaşkanımıza yönelik seviyesiz ve çirkin ifadeler. Bizler inançlı bir milletiz; kutsallarımız, değerlerimiz, Peygamber'imiz ve Cumhurbaşkanımız bizim en hassas noktalarımızdır. Siyasi görüşlerimiz, düşünce farklılıklarımız ne olursa olsun kimsenin ne dinî değerlerimize ne de milletimizin seçtiği devlet büyüklerine hakaret etme hakkı yoktur. Hiç kimse ülkemizde sokakları, meydanları milletin iradesine saldırı alanına çeviremez. Kimse özgürlük maskesiyle nefret ve tahrik zincirlerini, zehirlerini sokaklara taşıyamaz. Kutsallarımıza hakaret eden bu zihniyeti buradan şiddetle kınıyorum. Bu tür saldırılar sadece kişi ya da kurumlara değil toplumun huzuruna ve birliğine yöneliktir. İfade özgürlüğü asla kutsallara ve devlet büyüklerine hakareti meşrulaştıramaz. Milletimizi ülkemizin değerlerine, kutsallarına ve birbirimizin onuruna saygıya davet ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Özer...

10.- Konya Milletvekili Mustafa Hakan Özer'in, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır ile Konya Milletvekili Barış Bektaş'ın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Aslında bir dakikalık konuşmamı orman yangınlarıyla ilgili bir konuşma yapmak için hazırlamıştım fakat az önce Kıymetli Ali Mahir Vekilimizin sözlerinde güzel bir nokta tespit ettim. Çünkü yapılan eylemlerde kendisi hakaretlerden bahsetti, işte, polisimize karşı yapılan işlerden bahsetti. Bu güzel bir nokta çünkü aylardır Tophane dâhil her yerde polisimize, İçişleri Bakanımıza, Sayın Cumhurbaşkanımıza yapılan hakaretlerin de aslında aynı çerçevede olduğunu, aynı hassasiyeti göstermesi gerektiğini düşünüyorum.

Diğer taraftan, yine, Barış Bektaş Vekilimiz enerjiyle ilgili, doğal gazla ilgili bahsetti.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Maşallah, herkese cevap vermiş bir dakikada ama.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Şimdi, hâlâ devletimizin doğal gazı önemli oranda sübvansede ettiğini ifade etmek istiyorum.

Diğer taraftan, enerji kaynaklarımızı çeşitlendirmeye çalışıyoruz. Bununla ilgili, nükleer santral kuruyoruz, karşı çıkıyorlar; termik santrallerde rezervlerimizi kullanmak istiyoruz, karşı çıkıyorlar.

BAŞKAN - Sayın Gürer...

11.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, orman işçilerinin sorunlarına ilişkin açıklaması

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Ormanlarımız yanıyor, canımız yanıyor. Orman yangınlarında fedakârca mücadele eden orman işçilerimizin de sorunları var. Mevsimlik değil sürekli olarak yıl boyu çalışmaları ve taşeron olanların da kadroya alınmaları işçilerimizin beklentisidir. Orman işçilerinin kadro ile fiilî görevlerindeki farklılık giderilmelidir. Personel eksikliği de ayrıca orman alanında ortadan kaldırılmalıdır. İş analizi, iş tanımlaması ve işe alım kriterlerindeki yetersizlikler ortadan kaldırılmalıdır. Orman yangınları yüksek kaza riski nedeniyle iş kazalarına açıktır, orman yangınlarıyla mücadele faaliyetleri de çok tehlikeli sınıftan sayılmalıdır. Orman emekçileri gibi orman bölgesinde yaşayanların sorunlarına da çözüm getirilmelidir. Orman yangınlarının yüzde 95'i insan eliyle gerçekleştiği için bu bağlamda eğitim şarttır.

BAŞKAN - Sayın Karaoba...

12.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, tutuklu Beylikdüzü Belediye Başkanı Mehmet Murat Çalık'a ilişkin açıklaması

ALİ KARAOBA (Uşak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

23 Martta tutuklanarak Silivri'deki Marmara Cezaevine gönderilen, 4 Haziranda İzmir'e sevk edilen Beylikdüzü Belediye Başkanımız Mehmet Murat Çalık'ın sağlık durumu risk yaratmaya devam ediyor. Geçmişte 2 kez kanser tedavisi görmüş ve kaçma şüphesi olmayan bir seçilmiş yapılan bu uygulamalar ne insani olarak ne de hukuki olarak kabul edilemez. İnsanların yaşam hakkı sizin hukuksuz siyasi çıkarlarınızdan ve hırslarınızdan kat kat önemlidir. Daha suçu bile kesinleşmemiş bir belediye başkanının sağlığına erişiminin bu denli kötüleşmesi Türkiye Cumhuriyeti için utanç kaynağı olmuştur. Beylikdüzü Belediye Başkanı Murat Çalık'ın tutuksuz yargılanması için gerekli işlemlerin bir an önce başlatılması gerekir. Başsavcı, savcı ve hâkimleri adil ve vicdanlı olmaya, seçilmiş Başkanımızın sağlığı ve hayatıyla daha fazla oynamamaya davet ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Çan...

13.- Samsun Milletvekili Murat Çan'ın, Samsun Terme'de yaşanan felaketlere ilişkin açıklaması

MURAT ÇAN (Samsun) - Seçim bölgem Samsun'un Terme ilçemizde bugün iki ayrı noktada plansızlık, öngörüsüzlük ve bilimsel basiretsizliğin sebep olduğu iki ayrı felaket yaşanıyor. Felaketin yaşandığı adreslerden biri Taşlık Mahallemizdir. Taşkın ve su baskınlarını önlemek amacıyla yapılan kanallar hatalı mühendislik uygulaması nedeniyle deniz suyunu tarım arazilerine taşıyor ve tuzlu su yüzünden toprak ölüyor. Başta çeltik olmak üzere bölgede artık tarım bitti.

İkinci felaket ise Sancaklı Mahallesinde yaşanıyor. Denizde inşa edilen dalgakıranlar akıntı yönünü değiştirdi ve Karadeniz'in hırçın dalgaları şimdi mahalleyi karış karış yutuyor. Orman gitti, tarım arazileri denizin altında kaldı; şimdi deniz mahallenin yolunu ve evleri tehdit ediyor. Bu iki ayrı felaketin de sebebi "ben yaptım oldu"cu zihniyettir, AKP beceriksizliğidir.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Sarı...

14.- Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı'nın, şap hastalığının yayılmasına ilişkin açıklaması

SERKAN SARI (Balıkesir) - Teşekkürler Sayın Başkan.

AKP iktidarının tarım politikaları hem Türkiye'de hem Balıkesir'de adım adım iflas ediyor. Tarım Bakanlığı 30 Haziran 2025 tarihinde acil koduyla yayınladığı genelgeyle 81 ilde hayvan pazarlarını süresiz olarak kapatmış durumda. Sebebi ne? Şap hastalığı. Şap hastalığının bu kadar yayılmasının gerekçesi ne? Avrupa'dan sağlıklı hayvan ithal etmek yerine Güney Amerika'dan ucuz olduğu için riskli hayvanları ülkemize getirmeniz, gümrüklerdeki denetimlerinizin yetersizliği sebebiyle kaçak olarak ülkemize giren hayvanlara engel olmamanız, Kurban Bayramı öncesinde yapmadığınız denetimler, analizler yüzünden de bu süreç bütün ülkemize yayılmış durumda. Burada Bakana soruyorum: Etkilenen hayvan sayısı, telef olan hayvan sayısı nedir? Bu etkilenen hayvanların etlerinden ve sütlerinden elde edilen ürünlerin satışı yapılmakta mıdır, bir denetiminiz var mıdır? Vatandaşlarımız yanıt bekliyor. Bu Bakanlık artık kriz yönetemiyor, kriz üretiyor. Öbür yandan, hayvanlarımız hastalıktan kırılıyor, denetim yok.

BAŞKAN - Sayın Genç...

15.- Kayseri Milletvekili Aşkın Genç'in, Madımak katliamının 32'nci yıl dönümüne ilişkin açıklaması

AŞKIN GENÇ (Kayseri) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

2 Temmuz 1993'te yaşanan Madımak katliamının acı hatırasını derin bir saygıyla anıyoruz bugün. Karanlık ellerin yaktığı tarihin utanç sayfalarından biri olan bu katliamda yitip giden 35 canımızı rahmet ve özlemle anıyoruz. Adaletin ve hafızanın büyüklüğü karşısında karanlık asla galip olamadı, olamaz da.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Koca...

16.- Mersin Milletvekili Perihan Koca'nın, Madımak katliamının 32'nci yıl dönümüne ilişkin açıklaması

PERİHAN KOCA (Mersin) - Sivas Madımak katliamının üzerinden tam otuz iki yıl geçti. Katliamın faileri zamana yayılarak özellikle de AKP iktidarı döneminde aklandılar, azmettiricilerse şimdiye kadar hiç yargılanmadılar. Sivas katliamında katledilen canlarımızı buradan bir kez daha saygıyla anıyoruz. Katliamı tertipleyen operasyon odasının bugün başka tertipler peşinde olduğunu görüyoruz. İki gün önce Lemana dergisini hedef alan tertip yine aynı mekanizmanın ürünü. Katliamcılar cesaretlerini onları koruyan dokunulmazlık zırhından alıyorlar, iktidardan alıyorlar. Halkın hassasiyetlerini kullanarak halkı provoke eden, etmeye çalışan faşist odağı buradan uyarıyoruz: Olmayan bir olaydan dinsel çatışma yaratmaya çalışmayın; tehlikeli işler yapmaktan, suç işlemekten, ülkeyi kaosa sürükleme sevdasından vazgeçin.

BAŞKAN - Sayın Taşçı...

17.- Tekirdağ Milletvekili Selcan Taşçı'nın, Madımak katliamının 32'nci yıl dönümüne ilişkin açıklaması

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

12 yaşında bir çocuk neden yakılır? Şairler, yazarlar, saz, söz ve türküler neden yakılır? Yakılır çünkü aramıza kanlı sınırlar girsin ister birileri, bizi millet yapan maya bozulsun ister ama bozamayacaklar. Katliamın 32'nci yılında Madımak'ta canlarımızı yakanları bir kere daha lanetliyorum. O ateşin yakılmaması mümkünken yol verenleri, söndürebilme imkânı varken odun atanları, katilleri yargıdan kaçırانları, dosyayı karartanları ve bu acıyı Alevileri terörize etmek için kullananları bir kere daha lanetliyorum. Bizler amasız fakatsız, şartsız şurtsuz zulmün sarayında Yezîd olmaksızın her çağda Madımak gibi ayrı suretle beliren Kerbelâlarda Ali'nin oğlu Hüseyin'den yana olmaya, Hüseyin olmaya devam edeceğiz.

BAŞKAN - Sayın Sümer...

18.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, emekli maaşlarına ilişkin açıklaması

ORHAN SÜMER (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Türkiye'de emekliler her geçen gün derinleşen ekonomik kriz karşısında âdeta hayatta kalma mücadelesi veriyor. Market fiyatları haftalık değil artık günlük değişiyor. Kiralar, faturalar ve temel ihtiyaç harcamaları katlanırken emeklinin aldığı maaş yerinde sayıyor. TÜİK'in açıkladığı resmî enflasyon rakamları ile halkın yaşadığı gerçek hayat pahalılığı arasındaki uçurum artık gizlenemez hâle gelmiş. En düşük emekli maaşı hâlâ açlık sınırının bile altında; bu, kabul edilemez. Yıllarca alın teri döken, ülkeye hizmet eden milyonlarca emeklinin insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmesi anayasal bir haktır. En düşük emekli maaşı, en az asgari ücret düzeyinde olmalı, tüm maaş artışları gerçek enflasyon oranına göre düzenlenmeli, emeklinin alım gücü artırılmalı, sağlık ve sosyal destekleri güçlendirilmelidir. Emekli sadaka değil hakkını istiyor.

BAŞKAN - Sayın Yıldırım Kara...

19.- Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın, Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası üyelerinin taleplerine ilişkin açıklaması

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Teşekkür ederim Başkanım.

Her meslek grubundan ülkemizdeki emekçiler derinleşen yoksulluğa karşı itiraz ediyorlar. Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası üyeleri haklı taleplerini dile getirdikleri için dün gözaltına alındılar. İstedikleri nedir? Taban maaş haklarının geri verilmesini, SGK'de haklarını güvence altına alacak bir iş kolu açılmasını, kamudaki öğretmenlerle eşit koşulların sağlanmasını talep ediyorlar. İskenderun'da Yolbulan emekçileri bir yıldır grevdeler, hiç kimse onlara "Ne oldun?" diye bakmıyor. Zonguldaklı madenciler kendilerine teklif edilen sözde zam teklifini protesto ettiler. 600 bin kamu işçisi ise vergi oranlarında düzenleme, ücretlerinin yoksulluk sınırı üzerine çıkarılmasını istiyorlar. Türkiye Yüzyılı, kendi emekçisine açlığı reva gören bir sefalet yüzyılıdır. Emeğiyle ülkemizi zenginleştiren emekçilerimizi yok sayanlar sandıkta yok olup gideceklerdir.

BAŞKAN - Sayın Bilici...

20.- Adana Milletvekili Bilal Bilici'nin, ülkedeki yangınlara ilişkin açıklaması

BİLAL BİLİCİ (Adana) - Ülkemizde her yer yangın yeri; ekonomi, adalet, hukuk, işsizlik... Çiftçi, emekli, asgari maaşlı; hepsinin durumu yangın yeri. Akdeniz'den Ege'ye kadar aynı tabloyu görüyoruz ve orman yangınları tam hız devam etmekte. Yönetilemeyen âciz bir tablo ortada; eski düzen, eski anlayış stiliyle bu iş yönetilemiyor. Yirmi üç yıldan beri aynı iktidar bu ülkeyi yönetiyor ama iktidar SİHA ve İHA'larıyla böbürlenirken neden kendi yangın söndürme uçağını üretmedi diye soruyorum. Bu ülkede kaç tane makam uçağı var? 13 tane. Peki, kaç tane yangın söndürme uçağı var? Sıfır.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

21.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Konya Milletvekili Mustafa Hakan Özer ile Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan'ın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, ben her türlü şiddete karşı olduğumu bir kez daha söylüyorum. Az önceki milletvekili bir şey yakaladığını söyledi ama... Saraçhane'de bizim gençlerimiz de polise, polis arabasına vursa, saldırsa, taş atsa, yemek yiyen insanların masalarını devirse en büyük tepkiyi ben veririm ama dün o çocukların hiçbirisi, bakın, polise en küçük tepki vermedi, hakaret etmedi -etmesin de- insanları taciz etmedi ve 42 kişi gözaltına alındı ama "İBDA-C" denen o örgütün üyeleri insanları taciz etti, masaları devirdi, polise yumruk vurdu, uçar tekme vurdu canım, ben gördüm görüntüleri, tek bir gözaltı yok; neden, neden? Ben bunu söylüyorum.

Bir de Mustafa Özcan çok vahim bir cümle kurdu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Son cümle.

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - "Bizim kutsallarımız inançlarımız, peygamberlerimiz, Cumhurbaşkanımız." dedi. Vallaha ben Leman'ın paylaşımını da bu cümleyi de halkın takdirine bırakıyorum. İnançlarımız, evet; kutsallarımız, evet; Peygamberimiz, evet de Cumhurbaşkanı bir siyasetçi. Neyi neyle kıyaslıyorsunuz? Bu nasıl bir laf? Bu nasıl bir laf? Asıl, Peygamber'e hakaret budur!

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederim.

Sayın Meriç...

22.- Gaziantep Milletvekili Melih Meriç'in, Gaziantep'in internet ve telefon altyapısı sorununa ilişkin açıklaması

MELİH MERİÇ (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

AKP'nin dijital yüzyılına Gaziantep'te ulaşamıyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan kabine toplantısı sonrası "Yapay zekâya 10 milyar dolar yatırım yapacağız." dedi ancak memleketim Gaziantep'in birçok ilçe ve mahallesinde internet ve telefon baz hizmeti bile alınamıyor, hemşehrilerimiz kısa bir telefon görüşmesi yapabilmek için en az 1 kilometre yol yürüyor. Birçok bölgede ise internet altyapısı dahi yapılmamış. Yetkililere sorduğumuzda "Yeteri kadar bütçe yok." "Hane sayısı çok olan köylerden başlıyoruz." "Önümüzdeki yılın bütçesini almaya çalışacağız." gibi yuvarlak cevaplar alıyoruz, "Köylerin nüfusu, altyapı maliyeti ve kullanıcı kriterlerinin çok altında." diyorlar. 2025'in dünyasında bu vizyonsuzluk ve ayrımcılık asla kabul edilemez. Teknolojiyi sloganlarla değil, yatırımlarla destekleyin. Gaziantep'i dijital dünyadan koparmayın.

BAŞKAN - Sayın Tahtasız...

23.- Çorum Milletvekili Mehmet Tahtasız'ın, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'ya seslenmek istediğine ilişkin açıklaması

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Başkan, bir gece yarısı doğal gaza yüzde 25 zam yapan iktidarın Tarım Bakanı İbrahim Yumaklı'ya sesleniyorum: Sayın Bakan, gel, Çorum'u beraber gezelim, sizin belirlediğiniz bir köyümüze gidelim ve o köyde çiftçilerimizin neler yaşadığını, hangi sorunları yaşadığını birlikte araştıralım çünkü bu Meclis kürsüsünden size ne kadar anlatsak anlamıyorsunuz. Gelin, 1 litre sütle 1,5 kilo yem almak isteyen süt üreticisinin ve ürettiği arpayla, buğdayla bir bardak çay içemeyen çiftçimizin sorununu beraber yerinde gezelim ve bu çiftçimizin feryadını dinleyin. Eğer siz çiğ süt fiyatını 22 TL yapmazsanız bu ineklerimiz gene kesime gidecek ve bu çiftçimiz size hakkını helal etmiyor, diyor ki: "Bizim ineklerimiz vatan haini mi? Bizim ineklerimizin memesinden akan süt enflasyonun sebebi midir ki bu süte bu kadar düşük fiyat veriyorsunuz ve bizi mağdur ediyorsunuz?" Çiftçimizin sesini duyun.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Sarıtaş...

24.- Siirt Milletvekili Sabahat Erdoğan Sarıtaş'ın, Nevala Kasaba'ya ve Madımak'ta katledilenlere ilişkin açıklaması

SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ (Siirt) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Nevala Kasaba yalnızca bir bölge değildir, burası 1980'li ve 1990'lı yıllarda başta Kürtler olmak üzere zorla kaybedilen, faili meçhul cinayetlerle yaşamını yitiren insanların toplu mezarlarının bulunduğu bir yer. Bugün bu alanı ranta ve betona açmak yalnızca doğanın değil halkın hafızasının üstünü de betonla kapatmaktır. Üstelik deprem riski, obruk gerçeği ve mekânsal planlar, yapım yönetmeliğine aykırılıklar açıkça ortadayken halkın itirazı yok sayılarak yapılan bu dayatmayı kabul etmiyoruz. Bu alanı imara açmak hem teknik hem hukuki hem vicdani olarak suçtur. Bir halkın mezarını gasbedemezsiniz. Nevala Kasaba halkın hafızasıdır. Oraya yapılacak her türlü müdahale doğrudan Kürt halkının acısına ve hakikatine saldırıdır.

Bugün 2 Temmuz, Sivas Madımak'ta katledilen bütün canlarımızı saygıyla anıyorum.

Ne Madımak ne Nevala Kasaba; unutmamak, unutmayaacağız.

BAŞKAN - Sayın Olan...

25.- Bitlis Milletvekili Hüseyin Olan'ın, Tatvan Çevre Yolu Projesi'ne ilişkin açıklaması

HÜSEYİN OLAN (Bitlis) - Tatvan Çevre Yolu Projesi 2012 yılında onaylanmasına ve 2016 yılında ihalesinin yapılacağı söylenmesine rağmen yıllardır bitirilememiştir. Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından 2021'de bitirilmesi planlanan sadece 10 kilometrelik bu yol aradan geçen beş yıla rağmen bir arpa boyu ilerleyemedi.

Aynı zamanda, şehirler arası ve uluslararası olan bu yoldan dolayı Tatvan halkı ve bölge trafiği bu gecikmenin faturasını her gün ödüyor. Trafiğin tamamı Tatvan merkezindeki Cumhuriyet Caddesi'ne yükleniyor. Ulaşım artık felç olmuş durumdadır. Oysa 2020'de bu yolun kırk dakikalık mesafeyi beş dakikaya indireceği büyük bir müjdeyle duyurulmuştu fakat on yıldır ortada yol yok, hizmet yok. Ulaştırma Bakanlığı ve Karayolları Genel Müdürlüğü artık bu projeyi sürüncemede bırakmadan derhâl tamamlamalıdır.

BAŞKAN - Sayın Alp...

26.- Kars Milletvekili İnan Akgün Alp'in, Tarım ve Orman Bakanına ilişkin açıklaması

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Tarım Bakanını istifaya davet ediyoruz. Eğer kendi rızasıyla istifa etmezse Cumhurbaşkanı tarafından azledilmesini istiyoruz. Gereğini de şöyle arz ediyorum: Bugün şap hastalığı nedeniyle ülkedeki bütün hayvan pazarları kapalıdır. Milyonlarca çiftçimiz mağdur, perişandır. Bakan üzerine düşen vazifeyi yapmamıştır, zamanında tedbirleri almamıştır. Kurban Bayramı öncesi hayvan hareketinin artacağını bile bile şap hastalığı nedeniyle gerekli tedbirleri almamıştır, siyasi sorumlusu Bakandır, istifasını istiyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Çilez...

27.- Amasya Milletvekili Hasan Çilez'in, Hazreti Muhammed'e ve Hazreti Musa'ya yönelik saygısızlık içeren karikatüre ilişkin açıklaması

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ortalık karıştırıcı mihraklar devrede. Zamanlaması manidar olan bir karikatür yayımlandı. Kalem kimler tutuyor? Bu yayımı kimler destekliyor, kimler karşısında duruyor? Göreceğiz. Böyle durumlarda ak-kara belli oluyor. Şimdi de konuyu saptırmaya çalışıyorlar. Turnusol kâğıdı devrede. Bu aşağılık dergiyi savunan akıllar nasıl bir akıl? İslam düşmanlığı gözlerini karartmış bu mihraklar milletimiz tarafından ibretle izlenmektedir. Peygamber Efendimiz (AS) ve Hazreti Musa (AS)'a yönelik açık bir saygısızlık içeren bu karikatür yayımı ne inanç özgürlüğü ne de düşünce özgürlüğüyle açıklanacak bir konu değildir. İnanç özgürlüğünü hiçe sayan, nefret içerikli ve provokatif bir eylem olarak karşımıza çıkmış bir hadisedir. Halkı kin ve düşmanlığa sevk eden bir olaydır ve bunun kesinlikle cezasız kalmaması gerekir. İslam dininin rahmet elçisi, insanlığın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Şimdi söz talep eden Grup Başkan Vekillerine söz vereceğim.

Sayın Özdağ, buyurun.

28.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Madımak'ta ve Başbağlar'da yaşanan katliamlara, bir karikatür dergisinin yayınlamış olduğu karikatüre, TÜİK'in açıkladığı rakamlara, memur ve emekli maaşlarına yapılacak zamma, parayı değerli hâle getirmenin yoluna ilişkin açıklaması

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yıllar önce, otuz iki yıl önce, önce Madımak'ta, sonra da Başbağlar'da bir katliam yaşandı. Önce Madımak'la ilgili başlayalım. Madımak'ta, çok değerli sanatçılar, çok değerli üstatlar vardı, yazarlar, çizerler vardı ve bu insanları kaybettik, yanarak öldüler ve yanarak öldürüldüler, yandılar bu insanlar.

Madımak'taki olayların öncelikle idari boyutuna bakmak lazım. Burada, yine, aynı şekilde, idarenin bir zafiyetini, zayıflığını gözlemliyoruz. Ardından da bu olaylar olduktan sonra -dün de dile getirmiştım- buradaki diğer 36 kişinin de kurtarılmasında Muhsin Yazıcıoğlu'nun, rahmetlinin çok ciddi rolü olmuştu; bunun içerisinde Arif Sağ da vardı ve ünlü sanatçılar ve aynı zamanda yazarlar da vardı. Muhsin Yazıcıoğlu'nun göstermiş olduğu tavır kitleler gösteremedi. Neden gösteremedi? Çünkü kitlelerin ayaklanması bir noktada sürü psikoloji şeklindedir ve bunlarla ilgili olarak da çok ciddi provokasyonların olduğu söylenmektedir.

Türkiye maalesef yol üstünde bir bağ ve burada çok ciddi provokasyonlarla uzun zaman karşılaştık; sanatçıların öldürülmesi, Uğur Mumcu gibi insanların arabasına bombaların konularak öldürülmesi, yine, aynı şekilde çeşitli yazarların, siyasetçilerin, generallerin öldürülmesi, ardından da Başbağlar'da, yine, aynı şekilde, bir köyün basılarak buradaki insanların öldürülmesi...

Bunların çoğunluğunun arkasında ben egemen güçlerin olduğuna inanıyorum ama aynı zamanda da Türkiye'yi yönetenlerin zafiyetlerini, Türkiye'nin sosyolojisini, Türkiye'nin siyaset iklimini, Türkiye'nin ekonomisini ve Türkiye'nin yönetim tarzını doğru okuyamadıklarını gözlemlediğimi itiraf etmeliyim. Şimdi, geriye dönüp baktığımız zaman, bir daha bu olaylar olmasın diyerek çok ciddi çabaların sarf edildiğini gözlemliyoruz ama işte Lemana dergisinin yapmış olduğu bir karikatür sonrasında olayların geldiği nokta... Karikatür dergisinin yapmış olduğu yanlış, doğru değildi, kutsallara bir saldırıydı; hangi gerekçeyle olursa olsun, hangi şekilde tevillense etsin orada bunu görmeliydi ve düşünmeliydi çünkü bunları yaşadı, dünya da yaşadı, bunu aynı zamanda Türkiye de yaşadı. O nedenle, Lemana dergisindeki bu kişilerin, bunu yapan çizerlerin bunu görmeleri gerekiyordu; görmediler, göremediler ve de Türkiye'yi doğru okuyamadılar. Ardından, protestoları da doğru bulmuyorum, bu protestolar da naif bir şekilde yapılabilirdi ve buradan zekâyla yapılabilirdi çünkü yaşadıklarımız ortadaydı.

Yine, aynı şekilde provokatörlerin olduğunu gözlemledik biz burada. Bu provokatörlerin olduğu her yerde belli zaten çünkü bunlar çıkıyorlar hemen bir anda, hiç olmadık cümlelerle kitleleri tahrik ederek ve Demirel'in ifadesiyle, dünü bugüne getirmek, dünü güneşle bugünün çamaşırını kurutmak gibi bir sakil mantıkla hareket ettiklerini gözlemliyoruz.

Türkiye'de, bütün siyasetçilerin öncelikle söylediklerine dikkat etmesi gerekiyor, sivil toplum kuruluşlarının ve de Türkiye'deki kanaat önderlerinin konuşmalarına dikkat etmeleri gerekiyor. Aksi takdirde, egemen güçlerin ellerinin burada olduğunu hiç kimse unutmaması ve buradaki provokatörlerin yapmış oldukları ajitasyonlar sonucunda da ağır bedeller ödeyeceğimizi herkesin bilmesi gerekmektedir.

Diğer bir konuya gelince, değerli milletvekilleri, biliyorsunuz, yaklaşık 6 milyon 250 bin memurumuz var, temmuz ayında bu memurların maaşlarına zam yapılacak ve bizim 16 milyon da emeklimiz var, 16 milyon emekliye de zam yapılmış olacak. Peki, neye göre yapılıyor bu? TÜİK rakamlarına göre yapılıyor. Peki, bu TÜİK kim, nedir bu TÜİK? "Tayyip'i üzmemeye istatistik kurumu" diyorlardı. Kim diyordu bunu? Sabık bakan Süleyman Soylu söylüyordu; vallahi ben söylemiyorum, tallahi ben söylemiyorum, tillahi ben söylemiyorum.

Evet, bu TÜİK'in rakamlarına baktığımız zaman, TÜİK, bile bile, bile isteye bizim cebimizdeki paralarımızı çalıyor; modern bir hırsız burası, modern bir gaspçı burası ve bu gaspçı maalesef bilimle hareket etmiyor, talimatla hareket ediyor; talimatla hareket ettiği için de uzun zamandır burada TÜİK Başkanı olarak görevini yapmaya devam ediyor. Rakamlar vereceğim ben burada. Bakın, söyleyeyim sizlere; TÜİK Kasım 2024 rakamı şu: 2,24; ENAG 4,06; Aralık 2024 yani maaşlara zam yapılmadan, 2025 Ocaktan bir ay önceki TÜİK rakamı 1,03 -dikkatinizi çekiyorum, kamuoyunun dikkatini çekiyorum; memurların, emeklilerin dikkatini çekiyorum- ENAG 2,34. Bunun üzerine, 1,03'e göre bir zam yapılıyor. Peki, ocak ayına geldiğimiz zaman TÜİK'in enflasyonu ne? 5,03. Ya, ne oldu Türkiye'de, çok büyük bir olay mı oldu? Türkiye çok ciddi şekilde ihracatını mı kaybetti? Avrupa kapıları kapandı bize, "İhraç edemezsiniz." mi dediler, "Üretemezsiniz." mi dediler; üretemedik mi biz? Ve burada 1,03 ile 5,03 arasında dağlar kadar fark var. Şubat ayında yüzde 2,27; mart ayında yüzde 2,46; nisan ayında yüzde 3, mayıs ayında yüzde 1,53; haziran ayını yarın açıklayacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Yine aynı şekilde allem edecek, kallem edecek ve çok düşük bir rakamla beraber bizim karşımıza çıkacak. Sonuç ne olacak biliyor musunuz? Hani Sayın Erdoğan, Sayın Cumhurbaşkanı, "Kandırıldım." diyordu bazı olaylarda. Ben Sayın Cumhurbaşkanına sesleniyorum: TÜİK de bizi kandırıyor. Kandırmanın milletini, memurları kandırmasını. Hatırlayın, ben buradan bütün kamuoyuna da sesleniyorum: Peygamber'imizin ölümünden sonra sözleri toplanıyordu yani hadisler toplanıyordu, bir şahısta çok önemli hadislerin olduğunu öğrendiler, ona gittiler, baktılar ki atının arpasını verirken arpa koymadan saman verdiğini görünce "Senden sözler alamam." dedi, çekti ve gitti yani bir atın yiyeceğini verirken orada arpa koymadığını görünce "Senin sözlerine inanmıyorum." dedi. Şimdi TÜİK, ya, devlet adına hareket ediyorsunuz, Hükümet adına hareket ediyorsunuz, çok düşük rakamlarla enflasyonu yanlış söylüyorsunuz. Niye? Memurların maaşını düşük göstermek ve onlara düşük zam yapabilmek için. Doğru değil ki bu ve zam yapsanız ne olur?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Tamamlayacağım efendim.

Şimdi söylüyorlar, AK PARTİ'nin Grup Başkanı şöyle söylüyor; efendim, aynı zamanda Hazine ve Maliye Bakanı diyor, Cumhurbaşkanı Yardımcısı da diyor: "Bunları Meclisin takdirine sunacağız." Hangi Meclisin takdiri, Allah aşkına, söyler misiniz bana? Söylüyorlar zaten "En düşük emekli maaşı 14.450 lira olacak." diyor ve 14.450 lira oluyor. Hani Meclisin bir tasarrufu oluyor mu burada? Olmuyor ki. O nedenle, burada "Meclisin tasarrufu olan" demeyi bırakın, bu tasarruf tamamen size ait. Emeklilere sesleniyorum ve de memurlara sesleniyorum: Bu tasarrufun tamamı iktidar partisine aittir ve bunlar yine aynı şekilde en düşük 17 bin liraya çıkaracaklarmış, 16 bin liraya. Çıkarsanız ne olur; enflasyonun yüzde 40'larda, yüzde 50'lerde, yüzde 60'larda, yüzde 70'lerde olduğu bir ülkede Allah aşkına ne olur? Paramız pul olmuş, pazara gittiğimiz zaman paramızın değeri yok, yurt dışına çıkarken pasaportumuzun değeri yok, sonra da kalkıyorlar bize diyorlar ki: "En düşük emekli maaşını şöyle yaptık, asgari ücreti böyle yaptık." Hadi, asgari ücreti güncelleyin; ya, güncelleneniz de bir şey ifade etmez ama yine de insanlar bir şeyler bekliyorlar sizden. Öncelikle...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Başkanım, sekizinci dakika, son dakika.

Buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Son cümlem efendim.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ve gelin, burada paramızın değerini artırın. Bunun yolu nedir biliyor musunuz? Hukuk devletidir. Eğer Türkiye, demokratik hukuk devleti olursa sosyal devlet de olur, başkaları buralarda yatırımlar yapar, üretiriz; turizmle üretiriz, tarımla üretiriz, madenlerimizle, sanayimizle üretiriz, teknolojimizle üretiriz. Bunun sonucunda da paramızın değeri artar, alım gücü yükselir, enflasyon aşağı çekilir, cari açık düzelmiş olur. İnsanların maaşları çok düşük olsa da... Yani milletvekili olduğum zaman 9 bin lira maaş alıyordum, şimdi alıyoruz 200 bin lira maaş. Bu 200 bin lira yetmiyor ama o 9 bin lira çok kıymetliydi 2011 yılında. İşte, parayı değerli hâle getirmenin yolu budur; hukukla yapacaksınız. O nedenle ben, maaşlara yapılacak olan zamların bugün enflasyon oranında yapılmasını -Demirel, vatandaşlarımızı enflasyona ezdirmedik diyordu ve ezdirmemeye çalışıyordu- iktidarın da enflasyona bizi ezdirmemesini temenni ediyorum. 16 milyon kişi sizden maaşlarına doğru bir zam bekliyor. Enflasyon oranında veya enflasyonun biraz üstünde zam bekliyor, memurlar da böyle bekliyor.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına Sayın Buğra Kavuncu.

Buyurun Sayın Kavuncu.

29.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, AK PARTİ sıralarındaki milletvekillerine, Madımak katliamının 32'nci yıl dönümüne, Saraçhane'de dün yaşananlara ve Meclisin çalışma şekline ilişkin açıklaması

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Genel Kurul, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, şu anda iktidar partisinin -AK PARTİ'nin- sadece 3 milletvekiline konuşuyor olmak da ayrı bir mevzu. Grup Başkan Vekili...

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - 4, arkada birisi daha var, haksızlık yapmayın(!)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Birisi de telefonla konuşuyor.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Pardon, özür dilerim. 4 kişi, arkada da 1 arkadaş varmış; o da telefonda zaten, dinlemiyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Meclisi takip etmiyorlar.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Bahadır Bey Grup Başkan Vekili olduğu için mecburen burada, diğer 2 arkadaşı da tebrik ediyorum. İyi ki varsınız, hiç olmazsa size anlatırız. Büyük çoğunluk muhalefet, zaten kısmen aynı şeyleri söylüyoruz ama belki birbirimizden de istifade ederiz.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Yoklama olunca gelirler, yoklama olunca.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Meclisi bu hâle getirdiniz.

Bugün Madımak katliamının 32'nci yıl dönümü. Canımızı, canlarımızı diri diri yakacak kadar gözü dönmüş bir vahşete hep birlikte maalesef şahitlik ettik. Bu vahşette hayatını kaybeden canlarımızı rahmetle ve saygıyla anıyorum. Bu katliamı gerçekleştiren kirli ve karanlık zihniyeti de bir kez daha lanetliyorum. Bu katliamların artık ülkemizde yaşanmaması lazım ve her sene bunları hatırlamamız lazım, konuşmamız lazım çünkü bir daha yaşanmaması için buradan öğrenilecek, tespit edilecek o kadar çok hikâye ve ders var ki ama en önemli iki konu: Bir; inançlara saygılı olmak herkesin mecburiyeti. Bu konuyla ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisinde hiç kimsenin farklı bir görüşe sahip olmadığını gördük. İki; bu tür olaylarda iktidarın, hükûmetin, kolluk güçlerinin tarafsız ve benzer konularda herkese aynı şekilde eşit muameleyi yapması. Bu iki altın kural bizim Madımak gibi hadiseleri ileride de bu ülkede, bu topraklarda yaşamamamız için son derece önemli ve kritik. Peki, öyle mi yani böyle mi oldu? Maalesef olmadı. Bakın, nerede gördük biz bunu? Son iki günde gördük. Bir, dün Saraçhane'de yaşadık. Bir genç, Fırat Baran Önder, dün Saraçhane'de saldırıya uğradı ve bıçaklandı. Üstelik Fırat'ın bıçaklandığı ana dair görgü tanığı olarak karakola giden arkadaşlarına yani "Biz failleri biliyoruz, Fırat'ı kimin bıçakladığını biliyoruz." diye karakola giden arkadaşlarına yapılan muamele şuydu: İfadelerini almak yerine Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nu ihlalden şüpheli sıfatıyla ayrıca haklarında işlem yapıldı yani bir çocuk orada bıçaklanmış, arkadaşları ifade vermek için gidiyor ve diyorlar ki: "Biz size önce Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na ihlalden şüpheli sıfatıyla işlem yapacağız. Ondan sonra da ifadenizi alalım." Şimdi, tarafsızlıktan kastım bu. Cumhuriyet gazetesinin emekçileri İrem Karataş -ki en az 2-3 kere kendisiyle röportaj yaptık biz- Engin Deniz İpek ve Erdem Öktem ters kelepçeyle gözaltına alındılar.

CAVİT ARI (Antalya) - Olmayan AK PARTİ milletvekillerini gösterirsiniz oradan!

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Bakın, Saraçhane'de işini yapan -bırakın, orada o protesto gösterilerini desteklemeye giden vatandaşlardan bahsetmiyoruz- basın kartı olan gazetecilerden bahsediyoruz; ters kelepçeyle bu arkadaşlarımız gözaltına alındılar ve daha sonra da aynı gün serbest bırakıldılar. Tarafsızlıktan yine kastımız bu ve basın kartlarını göstermelerine rağmen bu muameleyle karşı karşıya kaldılar.

Bakın, Leman dergisinin önünde yapılan hadiseyle alakalı hepimiz istisnasız hep şu cümleyle başladık: Peygamber'imize hakaret edilmesini şiddetle kınadık ama onunla beraber bu protesto eylemlerinde etrafa saldıranları, "Kahrolsun laiklik!" diyenleri, "Kahrolsun Kemalistler!" diyenleri de eleştirdik. Şunu öğrenmesi lazım bu ülkenin artık, Genel Başkanımız da bugün ifade etti: "İki Mustafa'sı var bu ülkenin çok kıymetli, birisi Peygamber'imiz Hazreti Muhammed, ikincisi de Mustafa Kemal Atatürk." Bu ikisiyle ilgili, bunların özelinde bir kargaşa, bir sıkıntı çıkartmaya çalışan da en ağır şekilde bu milletten tepkisini almıştır, tarihte de hep böyle olmuştur.

Değirmek istediğim bir başka konu Meclisin çalışma şekliyle alakalı, biz bundan rahatsızız Sayın Başkan. Bakın, iki örneği sizlerle paylaşmak istiyorum. Bir: Malum Maden Yasası'nı görüşeceğiz, Komisyon üyemiz Rıdvan Uz, bu konuyla ilgili görüşlerini beyan etmek isteyen...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buğra Bey, müsaade ederseniz misafirler var, onları anons edip sonra size...

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Ben de niye herkes yukarıya bakıyor diyordum.

BAŞKAN - Evet, sizin de şey yapacağınız bir heyet.

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Çeşitli İşler

1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu teşrif eden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Hukuk, Siyasi İşler, Dış İlişkiler ve Savunma Komitesi Başkanı Yasemi Öztürk ve beraberindeki heyete "Hoş geldiniz." denilmesi

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, ülkemize resmî bir ziyarette bulunan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Hukuk, Siyasi İşler, Dış İlişkiler ve Savunma Komitesi Başkanı Sayın Yasemi Öztürk ve beraberindeki heyet Genel Kurulumuzu teşrif etmişlerdir. Kendilerine Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu adına hoş geldiniz diyoruz. (Alkışlar)

Sayın Kavuncu, buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

29.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, AK PARTİ sıralarındaki milletvekillerine, Madımak katliamının 32'nci yıl dönümüne, Saraçhane'de dün yaşananlara ve Meclisin çalışma şekline ilişkin açıklaması (Devam)

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Evet, çalışma düzeniyle alakalı sıkıntılarımız var, bir haksızlık, bir eşitsizlik yapıldığını düşünüyoruz. Şimdi Maden Kanunu'nu görüşeceğiz. Bununla alakalı milletvekillerimizle görüşmek isteyen vatandaşlarımız var. Necla Işık, Akbelen İkizköy Muhtarı, Türkiye Büyük Millet Meclisine geliyor ve Komisyon üyemiz Çanakkale Milletvekili Sayın Rıdvan Uz'la görüşmek için işte, ilgili yere gidiyor ve kendisi içeri alınmıyor. Bizzat biz aradık "Ya, neden içeri almıyorsunuz?" diye, hiçbir açıklama yok. Biraz daha üstüne gittik ve şöyle bir cevap geldi bize: "Koruma Daire Başkanlığının talebi üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi Güvenlik Koordinasyon Kurulu girişini yasaklamış kendisinin ve kendisiyle beraber bu 6 kişinin." Suçları nedir? Daha önce ne yapmışlar? Eğer bir sıkıntı varsa o zaman Necla Işık şu anda, hâlihazırda muhtar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Yani muhtarlığına devam ediyor, seçilmiş olarak, muhtar olarak çalışıyor; bu, anlaşılabilir değil. Bu, vatandaş ile Türkiye Büyük Millet Meclisindeki onu temsil eden vekilin irtibatını, ilişkisini koparmaktır; kabul edilebilir değildir.

İnsan Hakları Komisyonu üyemiz Selçuk Türkoğlu... Malum, bizden giden milletvekilleri oldu, birçok siyasi partiye gittiler. Meclis açıldığında sayımız 42'ydi, şimdi 29'a düştü, o konuya girmeyeceğim. Niye gittiler, nasıl gittiler, bu yol nasıl açıldı; ayrı bir mevzu. Bundan dolayı bizim komisyon üye sayılarımız düştü, evvallah. Yani vatandaşın verdiği oya rağmen, giden milletvekillerinin yüzünden komisyonlardaki üye sayılarımız azaldı; hadi, onu da geçtik. Ya, İnsan Hakları Komisyonunun alt komisyonları var. Daha önce bu 10'ar kişilik komisyonlarda bizim milletvekillerimiz vardı, şimdi onu da çıkarmışlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - O komisyon hâlbuki istese bunu 12'ye, 13'e çıkarabilir.

BAŞKAN - Sekizinci dakika...

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Bitiriyorum Başkanım.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bir dakika kesildi ya orada.

BAŞKAN - Son dakika, buyurun.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - 12'ye, 13'e çıkarabilir. Bağımsız milletvekillerini alıyorlar, bizim partimizin milletvekillerine alt komisyonlarda yer yok. Sonra ısrar ediyoruz, ısrar üzerine diyorlar ki: "Peki, 3 tane sizden, 2 tane YENİ YOL'dan alalım." Oldu ve diyoruz ki: "Biz bu 3 alt komisyondan şu komisyona girmek istiyoruz." "Hayır, siz karar veremezsiniz. Biz hangi komisyonu istiyorsak sizi oraya koyacağız." diyorlar. Bu mudur temsil özelliği? Böyle mi yönetilecek Türkiye Büyük Millet Meclisi? Bu, yok saymaktır; biz bunu her platformda dile getireceğiz ve sonuna kadar da bunun karşısında duracağız. Yok sayma girişimlerine de şiddetle tepki vereceğiz. Bunu da buradan ilan ediyorum.

Teşekkür ederim. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Erkan Akçay.

Buyurun Sayın Akçay.

30.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, orman yangınlarına, Denizcilik ve Kabotaj Bayramı'na ilişkin açıklaması

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hafta sonundan itibaren Adana, Antalya, Osmaniye, İzmir, Mersin, Muğla, Hatay, Balıkesir, Bilecik, Sakarya ve Manisa'da orman yangınları yaşanmaktadır. Öncelikle, bu felaketlerden etkilenen bütün vatandaşlarımıza ve ülkemize geçmiş olsun dileklerinizi iletiyorum.

Ülkemizde yaz aylarının başlamasıyla orman yangınlarında da artışlar gözlenmektedir. Haziran ayında 1.459, son beş günde ise 342 orman yangınına müdahale edilmiştir. Bu noktada, yangınlarla mücadelede görev alan tüm kahraman personelimize, Orman Genel Müdürlüğü çalışanlarına, yangın söndürme ekiplerine ve vatandaşlarımıza şükranlarımızı sunuyorum. Ormanlarımız sadece bir millî servet değil, atalarımızdan aldığımız bir emanettir. Yeşil vatanımız bir millî varlığımızdır. Orman yangınları hepimizin yüreğini dağlamaktadır. Her bir ağaç toprağımızın bereketini, havasını ve suyunu koruyan manevi bir kalkan gibidir. Bir ağacın yanmasını, sadece bir bitki örtüsünün ve oradaki yaşayan hayvanların, canlı varlıkların kaybı değil, çocuklarımızın geleceğine, milletimizin bekasına ve vatanımızın varlığına yönelmiş doğrudan bir tehdit olarak görüyoruz.

Yangınlarla mücadele etmek kadar yangınları önlemek de büyük önem taşımaktadır. Ormanlarımızı korumak için alınacak her tedbir geleceğimize yapılmış bir yatırımdır. Bu konuda yasal çerçevemiz net ve kesindir. Kanunlarımız ormanlarımızı korumak için gerekli tüm yetkileri vermektedir. Bu yasalar tavizsiz ve kararlılıkla uygulanmalıdır diyoruz.

Sayın Başkan, bugün Denizcilik ve Kabotaj Bayramı'dır. 1926 yılında yürürlüğe giren Kabotaj Kanunu'yla Türk kara sularında seyrüsefer ve taşımacılık haklarının tamamen Türk bayraklı gemilere ve Türk vatandaşlarına verilmesi genç cumhuriyetimizin en önemli kazanımlarından biridir. Bu kanun sadece bir denizcilik düzenlemesi değil, tam bağımsızlık yolunda atılmış dev bir adımdır. Denizcilik alanında katettiğimiz mesafe gurur vericidir. Artık, kendi gemilerini inşa eden, kendi limanlarını işleten, deniz sahalarından kendi doğal gazını çıkaran bir ülkemiz. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Denizciliği Türk'ün millî ülküsü olarak düşünmeli ve onu az zamanda başarmalıyız." sözünün ne kadar ileri görüşlü ve isabetli olduğunu bugün çok daha iyi

anlıyoruz. Özellikle son yıllarda geliştirdiğimiz "mavi vatan" doktriniyle denizlerimizdeki haklarımızı ve çıkarlarımızı çok daha güçlü bir şekilde savunuyoruz. Mavi vatan, 462 bin kilometrekarelik deniz yetki alanımızda sadece egemenlik haklarımızı değil, aynı zamanda enerji güvenliğini ve ekonomik bağımsızlığımızı da kapsayan bütüncül bir vizyondur. Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli'nin vurguladığı gibi, deniz yetki alanlarının tespiti yapılarak muhafaza edilmesi, bu kapsamda doğal kaynaklardan tüm canlı ve cansız ekonomik varlıklara kadar sahip çıkılması mavi vatanın esasıdır. Karadeniz'de keşfettiğimiz Sakarya Gaz Sahası ve Akdeniz'deki arama faaliyetlerimiz bu vizyonun somut sonuçlarıdır. Fatih, Yavuz ve Kanuni sondaj gemilerimiz yerli ve millî imkânlarla donatılmış teknolojik altyapılarıyla denizlerimizdeki varlığımızın güçlü birer sembolüdür ki dünyada 5'inci sıradayız. Donanmamız Akdeniz'den Karadeniz'e, Ege'den Marmara'ya kadar tüm denizlerimizde millî çıkarlarımızı kararlılıkla korumaktadır. Mavi vatandaki enerji alanındaki çalışmalar sadece ekonomik değil jeopolitik açıdan da büyük önem taşımaktadır. Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon kaynaklarının keşfi ve işletilmesi konusunda attığımız adımlar, bölgesel bir güç olma iddiamızın en somut göstergesidir ancak hedeflerimiz bunlarla sınırlı değildir. Mavi vatan daha fazla keşif yapmak, daha fazla enerji kaynağı bulmak ve denizcilik sektörümüzü dünya liderleri arasına getirmek için var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz.

Bu duygu ve düşüncelerle, Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere, Kabotaj Kanunu'nun kazanılmasında emeği geçen tüm devlet adamlarımızı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - ...denizcilerimizi ve şehitlerimizi rahmet ve minnetle anıyorum. Tüm denizcilerimizin Denizcilik ve Kabotaj Bayramı'nı kutluyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Sayın Sezai Temelli.

Buyurun Sayın Temelli.

31.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Madımak katliamının 32'nci yılına, Komisyonunda yirmi altı saat görüşülen teklife, 3 Temmuzda Fenerbahçe'ye yapılan kumpasa, doğal gaza gelen zamma, emekçilere ve emeklilere yapılacak zamma, cezaevindeki Devrim Ayık'a ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; evet, 2 Temmuz 1993'te Sivas Madımak'ta 33 insan, 33 canımız maalesef yakılarak katledildi. Bu, cumhuriyet tarihinin en karanlık sayfalarından biri, en büyük utançlardan biri. Üzerinden otuz iki yıl geçse de unutulması mümkün değil. Her ne kadar zaman aşımı denen bir meseleyle bu konu tarihe havale edilip üstü örtülmeye çalışılsa da dediğim gibi bu suçların zaman aşımına uğraması mümkün değil. Unutmayacağız. Tabii ki bunu unutursak, hakikatle yüzleşemsek biz bu tür vakaların önüne geçemeyiz. Hani denir ya "Tarih tekrerrür ediyor." Etmemesini sağlarsanız ancak tekrerrür etmez. Ama etmemesini sağlar ve bu meselelerin üzerini örtmeme konusunda çaba gösterirseniz o zaman toplumsal barışı da inşa etmeniz, var etmeniz mümkün olur. Hakikatle yüzleşmek aslında toplumsal barışın belki de en önemli zeminlerinden biridir. İşte, bunun için yüzleşelim. Bunun için yüzleşelim ki Beyoğlu'nun ortasında insanlara çıkıp bu denli rahat bir saldırı gerçekleşmesin. Tarihimizde bu tür acılar çok. O yüzden de diyoruz ki mutlaka tarihimize, hakikatlerle yüzleşelim; toplumsal barışı hep birlikte var edelim. Var edelim ki Alevilere yönelik bu nefret suçları, bu saldırganlıklar son bulsun. Var edelim ki Alevi toplumunun talepleri hayata geçsin ve arzuladığımız bir arada yaşamın o en önemli tuğlaları dönebilsin. Bu amaçla şunu çok net dile getirmek istiyoruz: Bugün barıştan, demokrasiden konuşuyorsak, evet, gereğini yapmak da hepimizin sorumluluğudur, siyasetin sorumluluğudur. Meclise bu anlamda çok önemli sorumluluklar düşüyor ama biraz önce belirtildiği gibi Meclis bu sorumlulukla hareket etmek yerine siyasetçiler âdeta Meclisten kaçmanın yolunu arıyorlar, Meclis sıralarındaki bu boşluk da bize bunu gösteriyor.

Evet, Meclise sorumluluklar düşüyor dedik Sayın Başkan, değerli milletvekilleri. Bu Meclisin adı nedir? Bu Meclisin adı Türkiye Büyük Millet Meclisi midir? Son birkaç yıldır yapılan işlere -çok geriye gitmiyorum, sadece son birkaç yıldır yapılan işlere- çıkan kanunlara baktığımızda bu Meclisin adını şöyle de zikredebiliriz: "Türkiye büyük müteahhitler meclisi" çünkü bu Meclisten çıkan bütün yasalar müteahhitler için çıkmış. Halkın yararına çıkmış bir tane kanun buraya getiremezsiniz, biz buna tanıklık etmedik. Ama halk nerede? Halk bugün Meclisin kapısında, kendisi için bir şey istiyordu, gelip onu dinleyen bir iktidar mensubuna biz rastlamadık. Neyle ilgili gelmişlerdi? Hani, Komisyonunda yirmi altı saat "enerji yasası" diye görüşüldü ya, doğayı katletme yasası, zeytinlikleri, su havzalarını yok etme yasası; ona olan itirazlarını getiriyorlar. Yaşama, doğaya, zeytine, hayata sahip çıkıyorlar orada ama biz burada müteahhitler meclisi olarak çıkaracağımız kanunla, önümüze gelecek kanunla aslında doğayı katledeceğiz. Örneğin, sahilleri katlediyoruz, ne için? Müteahhitlerimiz otel yapsın diye. Ormanları yakıyoruz, ne için? Müteahhitlerimiz RES yapsın diye. Zeytinlikleri kesiyoruz, ne için? Müteahhitlerimiz maden çıkarsın diye. Yol yapıyoruz, ne için? Müteahhitlerimiz yolunu bulsun diye. İşte, buna engel olduğumuzda burası milletin Meclisi olur. Buna yol verdikçe olsa olsa müteahhitlerin meclisi olur. Biz de bu müteahhitlerin meclisi aklına karşı mücadelemizi vermeye devam edeceğiz.

Bakın, yarın 3 Temmuz; Fenerbahçe meselesi var, biliyorsunuz, hiç hafızamızdan çıkmaz; Fenerbahçe'ye karşı kurulan o kumpası hiç unutmadık; bu ülke zaten bir kumpaslar ülkesi olmuş, o kumpasın içinde yer alan o müteahhit şimdi o zeytinlikleri kesmeye çalışıyor. Rabıtaya bakın, hani kurtulmuştuk o zihniyetten. Yok, ne yargıda kurtulabildiniz, ne yatırımcılarınızdan kurtulabiliriz. Onlardan kurtulamadığınız sürece, bu rabıtaya son veremediğiniz sürece bu kumpaslardan da kurtulma şansımız olmayacak.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; doğal gaza yüzde 25 zam geldi. Şimdi, bu zam haklı bir zamsa demek ki üretim maliyetleri arttı, zam yapmak zorunda kalıyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim.

Peki, üretim maliyetleri arttı da yaşam maliyetleri artmadı mı? Bu üretim maliyetleri, evimizde ısınmaya kalktığımızda bizim yaşam maliyetlerimizi artırmıyor mu? Bu üretim maliyetleri sanayide doğal gaz yoluyla başka üretim maliyetlerini tetiklemiyor mu? Tetikliyor. Peki, o zaman neden işçilere, emekçilere, kamu emekçilerine, emeklilere de bu şekilde zam yapmıyorsunuz? Bakın, yarın enflasyon belli olacak, TÜİK yine muhteşem bir şekilde enflasyonu çok düşük gösterecek ki temmuz ayında kamu emekçileri ve kamu emeklileri ve diğer emekliler düşük zam alsın diye. Biz onu zaten Allah'a havale ettik TÜİK Başkanını çünkü siz onu yargılayamazsınız. Ama bugün hem asgari ücret hem emekliler aylık sınırının altında, madem doğal gaza bu maliyetlerden dolayı yüzde 25 zam yapıyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Buyurun, emekçilere de çalışanlara da yüzde 25 zam yapalım. Başka bir şeyi değil, başka bir oranı da konuşmuyoruz. Hani haklı nedeniniz var ya zam yaparken o haklı nedeni bütün emekçilere, emeklilere de yansıtalım; teklifimiz bu kadar nettir.

Son olarak, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yine bir cezaevi örneğiyle, maalesef, içler acısı, vicdanlarımızı kanatan bir örnekle bitirmek istiyorum. Antalya S Tipi Cezaevinde yatan Devrim Ayık. Devrim Ayık, yüzde 76 engelli, bağırsaklarının 1 metresi alındığı için kalın bağırsağının, özel beslenmesi gerekiyor, bu mümkün değil. Devrim Ayık'ın kulakları duymuyor, gözleri görmüyor; cezaevinde ve cezaevinden hastaneye sevkı yapılmıyor, hastaneye sevk istedi diye de işkenceye maruz kalıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Evet, son dakika...

Buyurun.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Bu cezaevi örneklerini her gün ısrarla dile getirmemize rağmen ne Adli Tıp Kurumu vasıtasıyla ne de diğer uygulamalarla bu meselelere bir türlü son verilmiyor ve biz bu acımasız tabloyla her gün yeniden karşı karşıya kalıyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Kavuncu, buyurun.

32.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Çok teşekkür ediyorum.

Ali Mahir Bey'in de affına sığınarak araya girip söz aldım. Az önce yaptığınız açıklamayla ilgili ben de tutanağı istedim çünkü konuşurken benim de dikkatimi çekti. Bu sözü de almamın sebebi bir sorumluluk duygusudur, Peygamber Efendimiz'e olan saygının neticesidir. Bakın, aynen okuyorum: "Bizler inançlı bir milletiz ve kutsallarımız, değerlerimiz, Peygamber'imiz ve Cumhurbaşkanımız bizim en hassas noktamızdır, kutsalımızdır." Şimdi, bu kadar hassas olunan bir dönemde, Peygamber'e saygı duyulması gerektiğini zikrettiğimiz dönemde bu kabul edilemez. Söz almamın sebebi, sayın milletvekili belki bu konuyla ilgili bir düzeltme yapmak ister, her ne kadar kamuoyunun takdirine bıraksak da maksadı, amacı bu olmamış olabilir ama Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında hiç kimse bu anlama yol açacak bir ifadeyi kullanamaz, kullanmamalı diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Ali Mahir Başarır.

Buyurun Sayın Başarır.

33.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, otuz iki yıl önce Sivas'ta katledilenlere, dün İzmir'de yapılan gözaltılara, Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve dün Saraçhane'de gerçekleştirdikleri mitinge ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; bundan otuz iki yıl önce Sivas'ta 33 aydınımız, insanımız, canımız yakılarak katledildi. Ben kaybettiğimiz canlarımızı, aydınlarımızı rahmetle, sevgiyle, özlemle anıyorum. O gün anayasal düzene karşı bir saldırı yapıldı, aydınlık geleceğe karşı, laik cumhuriyete karşı bir saldırı yapıldı, sistemli, planlı bir şekilde yapıldı ama maalesef ki 2012'de bu dava zaman aşımına uğratıldı. Belki dava zaman aşımına uğradı ama acılarımız asla zaman aşımına uğramadı. Bazı güçler, derin güçler bu davanın arkasındaki gerçek faillerin ortaya çıkmaması için bir çaba harcadı ve insanlığa karşı işlenen bu suçu, Anayasa'ya karşı işlenen bu suçu zaman aşımına uğrattı ama bu ve benzeri katliamların aydınlığa çıkacağı, gerçek faillerinin hesap vereceği günler yakındır diyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dün İzmir'de bir operasyon oldu ama eş zamanlı İzmir'de de bir yangın vardı. Asker, belediye bürokratları, itfaiye, Bakanlık; herkes İzmir'in dört bir yanında o yangını söndürmeye çalışıyordu ama sabah altıda da Belediye Başkanımız, bürokratlar, 157 kişi gözaltına alındı. Bugün Anadolu Ajansı'nda şu görüntüleri gördüm: Bakın, şu görüntüler "drone"la çekilmiş, planlanmış bunlar; bakın, Emniyetin görüntüleri, operasyondan önceki görüntüler, bu da Belediye Başkanımızın görüntüleri. Nereden çıkıyor? Anadolu Haber Ajansı. Kim servis ediyor? Emniyet Müdürlüğü. Bakın, bir kez daha gösteriyorum; ya, arkadaşlar, savaşa mı gidiyoruz biz ya? O aldığınız Belediye Başkanı beş yıl onuruyla, şerefıyla görev yapmış; siz gitmişsiniz, kapısını açmış, arabanıza binmiş. Buna ne gerek var? Vallahi billahi sabah altıda paylaşılsalardı "Bravo Emniyete, yangını söndürmeye gidiyorlar." derdim. Biz savaşıyor muyuz ya? Bu nasıl bir algıdır, bu nasıl bir çirkinliktir? Emniyetin, İçişlerinin görevi bu mu?

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; lütfen, yazık değil mi devletin "drone"uyla çekim yaptırıyorsunuz memura, algı yaptırmak için. Aslında çok güzel, gerçek de işte bu, gerçek bu. Bakın, bu davaların hepsinin sebebi -bir senarist var, yönetmen var, teknik ekip burada- partiyi, Cumhuriyet Halk Partisini, belediye başkanlarını yıpratmak. Gerçekten adalet arayanlar bu çirkinliği yapmaz, ortak olmaz; kınıyorum. Herkesin ailesi, şerefi, onuru var ve herkes ceza alana kadar masumdur. Masumiyet ilkesi nerede? Gizli soruşturmalara güya bunlar. Türkiye bu görüntüleri hak etmiyor, ülke bu görüntüleri hak etmiyor.

Şimdi, az önceki konuya bir kez de ben gelmek istiyorum. Leman dergisinin kapağından fırtınalar koptu; yürüyüşler, "tweet"ler, burada açıklamalar. Şimdi, Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan... Aynen ben de okuyorum: "Bizler inançlı bir milletiz ve kutsallarımız, değerlerimiz, Peygamber'imiz ve Cumhurbaşkanımız bizim en hassas noktalarımızdır." Eyvah ki eyvah!

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - İsim yanlış.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bakıyorum, Sayın Özcan...

Şimdi, AK PARTİ Grubundan ben beklerim ki herkes yerinden birer dakika söz alsın, bu arkadaşı protesto etsin. Ya, bir siyasetçi Peygamber'imizle eş değer görebilen bir zihniyet olabilir mi, bir milletvekili? Ya, bu nasıl bir akıl! Ben 86 milyona... Leman dergisinin o kapağına bakın, bir de Sayın Özcan'ın konuşmasına bir bakın. Bizler siyasetçiyiz, sizler siyasetçisiniz. Siyasetçi hata yapar, yeri geldiği zaman eleştiri alır, hakaret görür ama...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Tek adama, Cumhurbaşkanına sadakatınız öyle bir noktaya gelmiş ki Peygamber'imizle kıyaslayıp ve bunu da Meclisten yapacak kadar... Hadi bakalım, açıklama yapın, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Özcan hakkında "tweet"ler atsın. Haydi, haydi; ben soruyorum, bakın. Şimdi, algı yapılıyor, güzel ama bir gerçek de bugün ortaya çıktı; bu zihniyet doğru bir zihniyet değil. Ben kendisini kınıyorum; çıkıp burada açıklama yapmalı, özür dilemeli. Hatta gözaltılar oldu, yargılamalar oldu; onun hakkında da o zaman yargılama olsun. Olmasın da bu mantıkla söylüyorum, bu cepheden söylüyorum; olacak şey değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi, dün Saraçhane'de Cumhurbaşkanlığı adayımızın tutsaklığının 100'üncü gününde büyük bir miting gerçekleştirdik, demokratik bir hakkımız. İstanbul'un her yerinden gençler, emekliler, işçiler geldi. Bakın -Sayın Yunus Emre arkamda, oradaydı- bir gencimiz ne polise ne Emniyete ne kamu malına zarar vermedi ama 42 kişi darbedildi, gözaltına alındı. Cumhuriyet gazetesinin muhabiri gözaltına alındı. Bugün 34 evladımız hâlâ gözaltında. Bakın, bunu bir yere koyalım. Israrla söyleyeceğim; "İBDA-C" denilen örgütün, bu ülkede cinayetler işlemiş, katliamlar yapmış bir örgütün elemanları da Taksim'de iş yerlerini bastı, insanlara saldırdı; hâlâ soruşturma yok, hâlâ gözaltı yok. Şimdi, bu taraftaysan insan linç edeceksin; cumhuriyete, laikliğe saldıracaksın; restoranda yemek yiyen insanların masalarını devireceksin, gözaltına alınmayacaksın çünkü AK PARTİ, İBDA-C'yi kendine yakın bir yapı olarak görüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başarır, sekizinci dakika, son dakika.

Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Diğer tarafta, Mustafa Kemal Atatürk'ün evlatları, öğrenciler cumhuriyete, laikliğe, hukuka, hukuk devletine sahip çıktığı için, yürüdüğü için, Saraçhane'de olduğu için gözaltında olacak. Bunun siyasi bir adı sözlükte yok; diktatörlük, faşizm; hayır, hayır, bu bambaşka bir noktaya geldi. Bunu kınıyoruz. O gençleri serbest bırakın. Artık bu ülkenin hukukunun, halkının üzerinden elinizi çekin.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu.

Buyurun Sayın Yenişehirlioğlu.

34.- Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu'nun, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine, Madımak ve Başbağlar katliamlarına, İstanbul Güngören'de gerçekleştirilen törene, İstanbul'da düzenlenen Küresel Ulaştırma Koridorları Forumu'na ve Türkiye'nin savunma sanayisine ilişkin açıklaması

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Biraz önceki Değerli Grup Başkan Vekilinin "AK PARTİ, İBDA-C'yi kendine yakın görüyor." sözünü esefle kınıyorum ve şiddetle reddediyorum.

Sayın Başkan ve değerli milletvekilleri; 1993 yılında yaşanan ve milletimizin vicdanında derin yaralar açan Madımak ve Başbağlar katliamlarında hayatını kaybeden tüm vatandaşlarımızı rahmetle anıyorum. Bu elim hadiseler, inanç ve kimlik üzerinden milletimizi hedef alan karanlık zihniyetlerin ürünü olarak hafızalarımızda hâlâ canlı olarak yerini alıyor. Toplumsal barışı bozmaya, insanlarımız arasında nefret tohumları ekmeye çalışan her türlü şiddet, nefret söylemi ve provokasyon karşısında durmak hepimizin ortak sorumluluğudur. Bize düşen görev, bu acıları unutmadan kardeşliği, birliği ve toplumsal huzuru kararlılıkla savunmaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İstanbul Güngören'de Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle gerçekleştirilen 1.930 konut ve iş yerinin anahtar teslimi, temel atma ve toplu açılış töreni milletimizin umudu, devletimizin kararlılığının bir nişanesidir. Şehirler sadece taşla, toprakla kurulmaz; ruhla, aşkla, vizyonla inşa edilir. İşte biz bu anlayışla sağlam şehirler, huzurlu yuvalar ve dirençli bir Türkiye için gece gündüz demeden çalışıyoruz. 2012'den bu yana İstanbul'da 923 bin bağımsız birimi dönüştürdük, bugün 208 bini aşkın yeni dönüşüm süreci devam ediyor. "Yarısı Bizden" kampanyasıyla milletimizin yükünü omuzladık, yeni desteklerle de süreci hızlandırdık. Güngören'de anahtarları teslim edilen her ev sadece bir konut değil bir anneye huzur, bir çocuğa gelecek, bir aileye güvenli yarınlar sunan bir yuvadır. Ancak ne yazık ki biz milletimize yeni yuvalar kazandırmak için mücadele ederken birileri

yine bildiğini okuyor. Kentsel dönüşüm projelerimizi engellemek, mahkemelerle durdurmak, rantsal dönüşüm iftiralarıyla itibarsızlaştırmak için seferber olunmuş durumda. Biz lafla değil işle konuşmaya devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünya derin bir dönüşüm sürecinden geçiyor, küresel ticaret yolları yeniden şekilleniyor. Enerji hatları, ulaştırma koridorları ve tedarik zincirleri artık sadece ekonomik değil aynı zamanda siyasi ve stratejik araçlar hâline dönüşüyor. İşte tam da böyle bir dönemde Türkiye tarihten gelen köprü olma misyonunu güçlü bir vizyonla geleceğe taşıyor. Geçtiğimiz günlerde İstanbul'da gerçekleştirilen Küresel Ulaştırma Koridorları Forumu Türkiye'nin bu küresel dönüşümde oynadığı kilit rolü bir kez daha ortaya koymuş bulunmaktadır. Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde hayata geçirilen ulaştırma yatırımları sadece yolları, köprüleri, havalimanlarını değil bir milletin iradesini, azmini ve geleceğe olan yürüyüşünü inşa etmektedir.

Bugün Türkiye, dört saatlik uçuş mesafesiyle 1,5 milyar insana erişebilen, 67 ülkeyi, 51 trilyon doları aşan bir ekonomik gücü birbirine bağlayan merkez bir ülke konumundadır. Son yirmi iki yılda ulaştırma ve haberleşme altyapısına yapılan yaklaşık 300 milyar dolarlık yatırım bir vizyonun tezahürüdür. Bölünmüş yolları 6 kattan fazla artırdık, hızlı tren ağları kurduk, havalimanlarımızın sayısını da 2'ye katladık. İstanbul Havalimanı bir marka hâline gelmiş bulunmaktadır. Ama asıl mesele fiziki hatlardan ibaret değil, Orta Koridor'la Asya'yı Avrupa'ya bağlayan yeni bir ipek yolu kuruyoruz, Kalkınma Yolu'yla Basra Körfezi'nden Avrupa'ya uzanan dev bir ticaret ve refah hattını inşa ediyoruz. Bu projeler sadece taşıma hatları değil, istikrarın, kalkınmanın ve barışın yollarıdır.

On yıllık projeksiyonla Kalkınma Yolu'nun üretime katkısı 50 milyar doları, istihdama katkısı ise yıllık 63 bin kişiyi aşacak. Bu, vizyoner, planlı, sonuç odaklı bir kalkınma modelidir. Sadece 2025 yılının ilk beş ayında İstanbul'daki 2 büyük havalimanımız toplamda 50 milyona yakın yolcuya hizmet vermiştir. Bu, ulaştırma ve altyapıda atılan stratejik adımların milletimize nasıl somut faydalar sağladığının açık göstergesidir. Türkiye'nin her alanda yükselişi için kararlılıkla çalışmaya, üretmeye ve milletimize hizmet etmeye devam edeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye yirmi iki yılda Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde sadece bölgesinde değil dünyada da denklemleri değiştiren bir savunma sanayisi gücüne ulaşmış bulunmaktadır. Kendi tankını, kendi helikopterini, kendi savaş uçağını, kendi insansız hava araçlarını üreten bir ülkeye dönüşmüş durumdayız.

Bugün semalarımızda Bayraktar Akıncı varsa, kara sınırlarımızda ALTAY tankı konuşlanıyorsa, denizlerimizde TCG ANADOLU ve insansız deniz araçlarımız devriye geziyorsa bu, milletimizin kendi iradesiyle yazdığı bağımsızlık hikâyesidir. Savunma sanayi artık sadece bir teknoloji meselesi değil bir milletin iradesini, kararlılığını ve dirayetini temsil eden bir beka meselesidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Kendi mühendislerimizle, kendi çocuklarımızla, kendi alın terimizle yarınlarımızı inşa etmeye devam ediyoruz. Rabb'im devletimizi, milletimizi ve ordumuzu daim eylesin diyor, teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN - Sayın Ocaklı...

35.- Rize Milletvekili Tahsin Ocaklı'nın, Madımak katliamında yitirilen canlara ve doğal gaza yapılan zamma ilişkin açıklaması

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sayın Başkan, 1993 yılında Sivas'ta, Madımak katliamında yitirdiğimiz canları 32'nci yılında saygı ve rahmetle anıyorum.

Bugün kötü bir gün olacak Mecliste, kötü bir gün olarak tarihe geçecek ne yazık ki. Rezerv müjdeleri veren iktidar yine doğal gaza sanayicilere yüzde 7,8; konutlara yüzde 25'e yakın zam yaparak kötü bir güne imza atmış oldu. Bugün hâlâ ormanlarımız yanmaya devam ettiği için, müdahale edemediği için kötü bir gün olmaya devam ediyor. Yarın emekliye yüzde 17 zam verip bugünden yüzde 25 geri aldığı için kötü bir gün olarak iktidar tarihe geçiyor ve bugün; ormanını, yeşilini, zeytinini, köyünü, tarımını, tarlasını korumak isteyen milyonların sesini duymayıp bir avuç sermayeye, maden şirketlerine dev...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Bayraktutan...

36.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, 21'inci Hopa Kültür, Sanat ve Deniz Festivali ile 44'üncü Kafkasör Kültür, Turizm ve Sanat Festivali'ne ilişkin açıklaması

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bu yıl 1 ve 12 Temmuz tarihleri arasında gerçekleşecek olan 21'inci Hopa Kültür, Sanat ve Deniz Festivali'miz ile 2-6 Temmuz tarihleri arasında gerçekleşecek olan 44'üncü Kafkasör Kültür, Turizm ve Sanat Festivali'miz Artvin ilimiz, Hopa ilçemiz ve bölgemiz için çok kıymetli ve özel organizasyonlardır. Artvin ve Hopa Belediyelerimizin kültür ve sanat alanında hepimizi gururlandıran projeleri geçmişten günümüze değerlerimizin, tarihimizin, kültürel mirasımızın gelecek nesillere aktarılması, ilimizin ve ilçelerimizin en güzel şekilde tanıtımının sağlanması adına büyük önem taşımaktadır. Artvin'imiz ve Hopa'mız için çok değerli olan, uzun yıllardır büyük emek ve özveriyle organize edilen festivallerimizin gerçekleşmesinde emeği geçen Artvin Belediye Başkanımız Sayın Bilgehan Erdem ve Hopa Belediye Başkanımız Sayın Utku Cihan, belediyelerimizin kıymetli emekçileri başta

olmak üzere herkesi gönülden kutluyor, her yıl büyük merak ve özlemle beklenen 44'üncü Kafkasör Festivali ile 21'inci Hopa Kültür Festivali'mize katılan tüm misafirlerimize selam ve sevgilerimi sunuyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Aşıla...

37.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıla'nın, iklim yasasına ilişkin açıklaması

MEHMET AŞILA (Kocaeli) - Düşünün, iklim bilimi alanında ödülleri almış dünyaca ünlü profesörler; Patrick Albert Moore, Antonis Foskolos, Lan Primer, William Forbes gibi 900 iklim bilimci "İklim değişikliği yok, bu bir yalan ve sahtekârlık." diyor ama Türkiye dâhil birkaç ülke, bilgisayar programcısı Bill Gates'i, Rothschild'in yeğeni pedofili sapık Klaus Schwab'ı, insanlık düşmanı küresel sermaye sahiplerini ve onların kalemşörlerini dinliyor. Peki, Amerika bu siyonist anlaşmaları iptal ederken bize ne oluyor kardeşim? Bu yasaları size kimler dayatıyor? Bu yasayı geçirmeden açıklayın bunları bize, açıklayın bilelim. Covid zokasını yuttunuz, şimdi de iklim krizi zokasını yutacaksınız. Oysa bir Müslüman aynı delikten iki kez ısırılmaz.

Son kez uyarıyorum: Buna onay verecek milletvekillerinin seyyiatı için amel defteri kıyamete kadar kapanmaz diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

B) Önergeler

1.- Başkanlıkça, Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun Avrupa Birliği Uyum Komisyonu üyeliğinden geri çekildiğine ilişkin yazısının 2/7/2025 tarihinde Başkanlığa ulaştığına ilişkin önerge yazısı (4/109)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığının, İç Tüzük'ün 21'inci maddesi uyarınca Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun Avrupa Birliği Uyum Komisyonu üyeliğinden geri çekildiğine ilişkin yazısı 2 Temmuz 2025 tarihinde Başkanlığımıza ulaşmıştır.

Bilgilerinize sunulur.

YENİ YOL Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

VII.- ÖNERİLER

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri

1.- YENİ YOL Grubunun, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen ve 21 milletvekili tarafından, tekstil sektöründe yaşanan yapısal sorunların, sektörel iflasların artış nedenlerinin, finansmana erişim ve kamu destek mekanizmalarının etkinliğinin, ihracat kayıplarının ve istihdam üzerindeki olası etkilerinin çok yönlü olarak araştırılması, sürdürülebilir ve rekabetçi bir üretim politikasının oluşturulmasına dair çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla 2/7/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 2 Temmuz 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

2/7/2025

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 2/7/2025 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Selçuk Özdağ

Muğla

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Mersin Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Mehmet Emin Ekmen ve 21 milletvekili tarafından, tekstil sektöründe yaşanan yapısal sorunların, sektörel iflasların artış nedenlerinin, finansmana erişim ve kamu destek mekanizmalarının etkinliğinin, ihracat kayıplarının ve istihdam üzerindeki olası etkilerinin çok yönlü olarak araştırılması, sürdürülebilir ve rekabetçi bir üretim politikasının oluşturulmasına dair çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla 2 Temmuz 2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergemizin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerin 2 Temmuz 2025 Çarşamba günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere, YENİ YOL Partisi Grubu adına Mersin Milletvekili Sayın Mehmet Emin Ekmen.

Buyurun Sayın Ekmen. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yanlış ekonomi politikalarının bir sonucu olarak büyük bir yapısal hatta varoluşsal kriz içerisine düşmüş olan hazır giyim sektörünün sorunlarına ilişkin bir araştırma komisyonu kurulması önergemizin gerekçesini açıklamak üzere huzurunuzdayım.

2023 yılında 19,3 milyar dolarlık ihracatıyla 14 milyar dolarlık dış ticaret fazlası yaratan sektör, maalesef, 2022 yılından bu yana artan yüksek enflasyon, işçilik giderleri, enerji ve kira gibi üretim maliyetlerindeki hızlı artış, krediye erişimdeki sıkışıklık ve yanlış kur politikaları nedeniyle ciddi bir darboğaza girmiştir. İhracat rakamları 2025 yılının ilk altı ayında ciddi bir gerilemeye işaret etmektedir. Sektörde öncü kuruluşlardan olan ve temsil kabiliyeti en yüksek kuruluşlarının başında gelen Türkiye Giyim Sanayicileri Derneğinin verilerine göre, 2023 yılı itibarıyla üreticilerin yüzde 75'i zarar etmekte ve maliyetlerini karşılayamayacak durumdadır; hepinizin iyi bildiği büyük giyim firmalarının birçoğu konkordato ilan etmekte ya da iflas başvurusunda bulunmaktadır. Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Sayın Mehmet Kaya'nın yapmış olduğu açıklamaya göre, sadece bugün Diyarbakır Tekstil İhtisas OSB'de 70 fabrikadan 20'si kapanmış, ihracatta yüzde 30 daralma yaşanmıştır ve bunun neticesi olarak da Türkiye genelinde 600 bini bulan toplam istihdamda çok ciddi gerilemelerle karşı karşıya kalmış bulunmaktayız.

Türkiye'deki tekstil üreticileri, yüksek kur ve Mısır'daki işçilik ve diğer maliyetlerinin düşüklüğü nedeniyle yatırımlarını Mısır'a taşımaktadır. Türkiye tarihinde ilk defa tekstil yatırımlarının yurt dışındaki yıllık yatırım miktarı yurt içindeki yatırımı miktarının tam 3 katı hâline gelmiştir. Mısır'da en büyük tekstil yatırımcıları artık Türk firmalarıdır ve Mısır'ın ihracatının üçte 1'ini Türk firmaları sağlamaktadır. Gerçekten üzerinde uzun uzun tefekkür edilmesi, sebeplerinin iyi düşünülmesi gereken bir tabloyla karşı karşıyayız.

Tekstil firmaları bir yandan yurt dışına göç etmekteyken, diğer yandan son on yılda göreceli iyi politikalarla Batman, Mersin, Şırnak ve Van gibi illerimizde oluşmuş tekstil atölyelerinin kapanması nedeniyle bu kez tersine iç göç tekrar bir iç göç hareketi yaratmıştır yani bu illerimize gelen vatandaşlarımız tekrardan İstanbul, Bursa, Denizli gibi illere göç etmek zorunda kalmıştır. TÜİK verilerine göre, İstanbul'a ve bu Ege illerine yapılan göçün çok önemli bir kısmı maalesef bu bölgelerden gerçekleşmektedir ve gidilen yerde kayıtsız, güvencesiz, düşük ücretli koşullarda çalışmalar yürütülmektedir. Hazır giyim ve tekstil sektöründe yaşanan maliyet baskısı, istihdam kaybı, ihracatta gerileme ve uluslararası rekabet gücünün zayıflaması gibi konuların geniş bir şekilde ele alınma zorunluluğu ortadadır. Bu raporlara bakıldığında yüksek işçilik maliyetleri, SGK primleri, enerji fiyatları, ham madde ve yardımcı malzemelerdeki yüksek gümrük vergileri ve en önemlisi baskılanmış kur politikaları bir araya geldiğinde, bunların yanında finansmana erişim güçlüğü, yüksek faiz oranları ve EXİMBANK desteklerinin azalan trendi sektörde varoluşsal bir kriz yaratmış durumdadır; yapısal bir krizi aşan bir tabloyla karşı karşıyayız. Türkiye Giyim Sanayicileri Derneğinin verilerine göre, bugün itibarıyla Türkiye'de öncü bir kuruluş olan, büyüyen bir pazar unsuru olan tekstilde küçülme, daralma ve kapanmayla karşı karşıyayız. Özellikle Afrikalı, Kuzey Afrikalı rakipleriyle artık rekabet edemeyen bu sektörde -şüphesiz bu duruma yol açan en önemli mesele- kur, faiz ve enflasyon politikalarındaki yanlışlık sonucu resmî verilere göre TÜFE yüzde 138, işçilik yüzde 249, finansman maliyeti yüzde 258 artarken kur yüzde 101 oranında artmıştır. Yani sadece kur artışının baskılanması nedeniyle tekstil sektörünün girdilerinde yüzde 30 ilave bir artış yaşanmış ve bu da rekabeti önemli ölçüde kırmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) - Aynı Derneğin çözüm önerilerini hızlıca ifade edersek: Döviz kurunun gerçekçi bir rakama ulaşması, değil ise ihracatçıya en az yüzde 10 oranında döviz dönüşüm desteğinin verilmesi, yine KOBİ'ler aracılığıyla çalışan başına minimum 2.500 liralık bir destek verilmesi, yeni teşvik mekanizmalarının hayata geçirilmesi, mikroihracat ve KDV iade süreçlerinin kolaylaştırılarak gümrükleme ve nakliye maliyetlerinin düşürülmesi, kadının istihdama katılımıyla ilgili olarak başta kreş olmak üzere birçok konunun gündeme getirilmesi. Bugün yapay zekâyla, yeni tip sanayiyle mücadele etme noktasında istihdam yoğun bir sektör olarak tekstil sektöründeki daralmanın en çok da kadın işçileri vurduğunu ifade etmek gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) - Tam tamına 7 sayfada ifade etmeye çalıştığımız bu sorunların AK PARTİ Grubu tarafından otomatik bir redde tabi tutulmadan gerçekten Türkiye'de istihdam ve ihracat açısından çok önemli olan bu sektöre ait sorunların araştırılmasına dair önergemizin kabulünü istiyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına Denizli Milletvekili Sayın Yasin Öztürk.

Buyurun Sayın Öztürk. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hazır giyim ve tekstil sektöründe yaşanan sorunlar üzerine verilmiş önerge üzerinde konuşmak üzere söz aldım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Tekstil ve hazır giyim sektörü bu ülkenin sanayi hafızasıdır, istihdam yoğunluğunun fazla olması sebebiyle de emeğin simgesidir, Anadolu'nun dört bir yanında yayılan üretim kültürünün taşıyıcı kolonudur ama bugün bu köklü sektör tarihinin en derin krizlerinden birini yaşamaktadır. Her geçen gün yeni bir iflas, konkordato veya kepenk kapatma haberleriyle karşılaşıyoruz ve bu acı tablo artık gizlenemiyor. Bu çöküş ne yalnızca küresel krizlerin ne de doğal ekonomik dalgalanmaların sonucudur; bu çöküş AK PARTİ'si iktidarının yıllardır uyguladığı üretimi dışlayan, ithalata bağımlı kılan, günübirlik kararlarla sanayiye yönetmeye çalışan politikalarının bir sonucudur.

Hazır giyim sektörü de tekstilin ayrılmaz bir parçası olarak aynı felaketi yaşamaktadır. İstanbul'dan Gaziantep'e, Bursa'dan Adana'ya kadar yüzlerce işletme üretimini durdurmuş, on binlerce çalışan işsiz kalmıştır; işveren üretimden, işçi geleceğinden umudunu kesmiştir. Çünkü iktidar eliyle kur baskılanırken dövizle ham madde alımı sürmüş, enerji fiyatları katlanmış, finansmana erişim zorlaşmış, düşük kur politikasıyla ihracatçının âdeta beli kırılmıştır. Tüm bunlar bilinçli tercihleriyle büyütülmüş yapısal bir yıkımın parçasıdır. Özellikle Denizli ilimizde yaşanan tablo içler acısıdır. Yıllardır Türkiye'nin tekstil ve havlu ihracatında lokomotif görevi gören bu şehir, artık iflas haberleriyle anılır hâle gelmiştir. 2024 yılı içinde Denizli merkezli çok sayıda büyük ölçekli tekstil firması ya konkordato ilan etmiş ya da üretimini tamamen durdurmuştur; onlarca işletme kapılarına kilit vurmuş, binlerce işçi işsiz kalmıştır. Bu iflaslar sadece bir ekonomik kriz değil, aynı zamanda sosyal bir yıkımdır. Denizli Organize Sanayi Bölgesi'nde üretim

kapasitesi ciddi oranda düşmüştür. Bu da gösteriyor ki AK PARTİ'sinin plansızlığı artık sadece rakamlarla değil somut çöküşlerle ölçülebilir hâle gelmiştir. Bugün hâlâ ihracat gelirlerimizin yüzde 10'u bu sektörde yapılmaktadır, 3 milyona yakın vatandaşımız doğrudan veya dolaylı olarak bu sektörden geçimini sağlamaktadır ama iktidar bu tabloya kör, bu feryatlara sağırdır. Oysa tekstil ve hazır giyim Türkiye'nin yeniden ayağa kalkması için en uygun başlangıç noktasıdır. Çözüm yok mu? Elbette ki var ama önce samimi bir ifadeyle başlanmalı, sonra da cesur adımlar atılması gerekmektedir. Sektör stratejik sektör olarak ilan edilmeli, KOBİ'lere uzun vadeli ve düşük faizli krediler sağlanmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YASİN ÖZTÜRK (Devamla) - Başkanım, tamamlıyorum.

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

YASİN ÖZTÜRK (Devamla) - Enerji ve doğal gazda indirim teşviki uygulanmalı, ithal ham maddeye vergi muafiyetleri getirilmelidir. Ayrıca, Covid zamanında yapıldığı gibi kısa çalışma ödeneği yeniden devreye alınmalıdır ki sanayici işçisini çıkarmak zorunda kalmasin. Tasarım, dijitalleşme ve markalaşma desteklenmeli, Türkiye dünya pazarında rekabet gücünü yeniden kazanmalıdır. Sanayicinin, kaybettiği her müşteriyi yeniden kazanması yıllar alabilmektedir, bu da üretim planlamasından pazar gücüne, istihdamdan yatırımlara kadar tüm süreci olumsuz etkilemektedir.

Değerli milletvekilleri, bu çöküşe sessiz kalmak yalnızca bir sektörün değil bu ülkenin üretim hafızasının yok olması anlamına gelmektedir. Bu, yalnızca fabrikaların kapanması değil umutların da kapanması demektir. Gelin, bu çağrıya kulak verelim, Türk tekstiline ve hazır giyimine sahip çıkalım, Denizli başta olmak üzere birçok ilimizde yükselen bu çılgına, işçinin alın terine, Anadolu'nun üretim kültürüne sırtımızı dönmeyelim diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Mersin Milletvekili Sayın Perihan Koca. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA PERİHAN KOCA (Mersin) - Teşekkür ediyorum.

Genel Kurulu ve ekranları başında bizleri izleyen değerli halkımızı saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, ben bu önergede diğer hatiplerin yaptığı gibi ihracatçıların sorunlarını konuşmayacağım, tekstil sektöründeki işçilerin sorunlarını konuşacağım çünkü Türkiye'de önemli bir ihracat payına sahip olan tekstil ve hazır giyim sektörünün yaşadığı sorunlar bizzat üretim esnasında yaşanan sorunlardan bağımsız değil. İş gücü piyasasında ucuz emek sömürsünün yaşandığı bu sektörde kadın, çocuk ve göçmen işçiler ne yazık ki yok pahasına çalıştırılıyorlar. Dolayısıyla emek sömürsünün en ağır koşullarda uygulandığı sektörlerin başında tekstil sektörü geliyor. Benim de seçim bölgem olan Mersin'de tekstil istihdamı giderek düşüyor. Önergede özellikle kadın istihdamı açısından önemli bir sektör olan bu mevzu vurgulanıyor ancak bu, kadınlar için bir çıkış yolu olmaktan çok, kadınların toplumdaki ikincil konumlarının fırsat bilinip kullanılarak kadınların güvencesiz ve kayıt dışı çalışmalarının önünü açan çifte bir sömürü olarak ne yazık ki istihdam alanlarında pratikleşiyor. Ücretler düşük, çalışma koşulları son derece sağlıksız, sendika yok, yasal olarak örgütlenme çoğu zaman ne yazık ki mümkün değil. Tekstil işçilerinin sorunları bu anlamıyla gerçekten çok büyük, çok devasa. Havasız koşullarda çalışıyorlar işçiler, aşırı sıcaklarda ya da aşırı soğuklarda çalışıyorlar, çok fazla toza ve kimyasala maruz kalıyorlar; sürekli makine başında çalışmaktan dolayı ya da sürekli ayakta olmaktan dolayı yaşamış oldukları sağlık sorunları var, duruş bozuklukları var. Daha bir sürü hastalığa ne yazık ki kölelik koşullarında çalıştıkları için maruz kalır vaziyetler. Kadın emeği, çocuk emeği ve göçmen emeği üzerine kurulu büyük bir sömürü çarkından bahsediyoruz ne yazık ki. İstihdam kaybının nedeni de çoğu zaman taşeronlaşmanın yaygınlığı. Patronlar, hiçbir yasal yükümlülükleri olmadığı için, kâr oranları düşer düşmez tabii, soluğu daha ucuz olduğu için Mısır gibi ülkelerde alıyorlar. Görüyoruz ki bu anlamıyla firmaların tek rekabet dayanakları ucuz emek. Tekstil istihdamında merdiven altı çalışma ya da taşeron çalışma yasaklanması gerekirken taşeronlaşmanın günden güne büyüdüğünü görüyoruz ve buradan soruyoruz: Bu çalışma biçiminin, güvencesiz, esnek ve taşeron çalışma biçimlerinin yasal olarak önünü kim açtı, kim açıyor? Patronlara tası tarağı toplayıp gitme serbestliğini kim verdi, kim veriyor? Biliyoruz ki neoliberal emek politikalarının başmimarı, kusursuz sermaye partisi AKP bunu sağlıyor, vahşi emek rejimi bunu sağlıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

PERİHAN KOCA (Devamla) - Evet, Türkiye'de hazır giyim sektörünün daralmakta olduğu sanayi verilerinden de anlaşılıyor, önergede de buna ilişkin veriler var ancak bu daralma patronların fabrikalarını Mısır gibi daha ucuz iş gücü olan bölgelere taşımalarından kaynaklanıyor. O yüzden, yerli ve millî üretim safsataları şirketlerin kârları uğruna hareket ettikleri gerçekliğini örtmüyor. Onların talepleri net: Onlar, emek gücünün kölelik koşullarında olmasını istiyorlar, işçilerin herhangi bir hakkı olmaksızın karın tokluğuna çalışmasını istiyorlar. Başpınar'daki sömürü çarkına karşı olan tekstil işçileri aslında buna parmak basıyorlardı; tam da bu nedenle, tekstil patronlarının talebi üzerine öncülerî BİRTEK-SEN Başkanı Mehmet Türkmen arkadaşımız tutuklanmıştı ve şimdi ev hapsinde, 4 Temmuzda davası var. Buradan, son olarak, Mehmet Türkmen'in, tekstil işçilerinin yanında olduğumuzu, derhâl de ev hapsinin sonlanması gerektiğini ifade ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Kayseri Milletvekili Sayın Aşkın Genç.

Buyurun Sayın Genç. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA AŞKIN GENÇ (Kayseri) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada görüşmekte olduğumuz YENİ YOL Partisinin verdiği hazır giyim ve tekstil sektörünün sorunlarının araştırılması önerisi Türkiye'nin sanayi geleceği ve ekonomik istikrarı açısından son derece kritik bir öneme sahiptir. Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizler, bu önemli öneriyi destekliyoruz ve sorunları derinlemesine inceleyerek somut çözümler üretmek için Meclisin aktif rol almasını savunuyoruz.

Değerli milletvekilleri, Ticaret Bakanlığının açıkladığı Haziran 2025 dış ticaret verileri sektördeki tehlikeli gidişatı açıkça ortaya koymaktadır. İhracatımız bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 8 artarak 20,5 milyar dolara ulaşırken ithalatımız yüzde 15,3 gibi büyük bir sıçramayla 28,7 milyar dolara yükselmiştir. Bu durum, yalnızca haziran ayında 8,2 milyar dolarlık dış ticaret açığı

vermemize neden olmuştur. İlk altı ayda toplam dış ticaret açığımız 50 milyar dolara ulaşarak ekonomimizin üretim kapasitesinin ne yazık ki hızla eridiğini gözler önüne sermektedir. Daha da vahim olanı, haziran ayında tüketim mallarındaki ithalatın yüzde 32,5 oranında artmış olmasıdır. Bu, Türkiye'nin üretim ekonomisinden giderek uzaklaştığını ve artık tekstil ürünleri gibi temel ihtiyaçlarını dahi dışarıdan ithal eden bir ülke hâline geldiğini göstermektedir.

Değerli milletvekilleri, rakamların ötesinde sahadan gelen çarpıcı veriler de acil müdahale gerektiren bir tabloyu işaret ediyor. 2025'in ilk çeyreğinde tekstil ve hazır giyim sektöründe faaliyet gösteren 2.147 firma kapandı, yaklaşık 35.460 kişi de işsiz kaldı. Bu rakamlar sadece ekonomik değil aynı zamanda da toplumsal bir kriz demektir. Ailelerin geçim kaynakları ortadan kalkmış, umutlar tükenmiş, küçük ve orta ölçekli işletmeler büyük zorluklar içerisinde girmiştir. Bu yaşananlar ne yazık ki tesadüfi değildir, açıkça bir siyasi tercih ve ekonomi yönetimi hatasıdır. Üretimi değil ithalatı teşvik eden, sanayiciye değil ithalatçıya kolaylık sağlayan bir ekonomi anlayışı ülkemizi üretimden uzaklaştırmış ve ekonomisini dışa bağımlı hâle getirmiştir. Bir ülkenin üretimi azalırsa bağımsızlığı da azalır. Üretimini kaybeden bir ülke ekonomik geleceğini ve toplumsal barışını da riske atar. Meclisin bu konuda tarihî bir sorumluluğu vardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

AŞKIN GENÇ (Devamla) - Bugün burada atılacak adımlar sadece sektörel değil ülke ekonomisinin tamamını ilgilendirmektedir. Üreticiyi koruyan, istihdamı artıran, ithalat bağımlılığını azaltan somut politika önerilerini geliştirmek için bu araştırma komisyonunun bir an önce kurulmasını destekliyoruz. Türkiye'nin geleceği tüketimde değil üretimde, ithalatta değil ihracattadır. Üretmeyen Türkiye'nin bağımsızlığı tehdit altındadır. Bu nedenle, YENİ YOL Partisinin verdiği hazır giyim ve tekstil sektörünün sorunlarının araştırması önerisini desteklediğimizi ifade ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Gaziantep Milletvekili Sayın İrfan ÇelİKaslan.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; YENİ YOL Partisinin hazır giyim ve konfeksiyon sektörünün sorunlarıyla ilgili önergesi üzerine AK PARTİ'miz adına söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu, siz saygıdeğer milletvekilleri ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Hazır giyim ve konfeksiyon sektörü, genel ihracat içindeki payıyla ülkemizde otomotiv ve kimyevi maddeler sektörlerinin ardından 3'üncü sıradadır; istihdam rakamlarıyla da ülkemizin lokomotif sektörlerinden biridir. Önerge sahibi sayın vekilimizin de belirttiği gibi, sektör son iki yıldır bir daralma yaşamaktadır.

Saygıdeğer milletvekilleri, sektörün ihracat rakamlarına baktığımızda 2023 yılında 19,2 milyar dolardır ve 2024 yılında da bu rakam 17 milyar dolara düşmüştür. 2025'in ilk rakamlarına göre sektörün yüzde 6-7 oranında daralacağı öngörülmektedir. Bu daralmanın sebebi -ben de sektörden gelen bir insan olarak- çeşitli konuşmalarında belirttiğim gibi, yaşanan küresel gelişmelerden ibarettir, sadece ülkemize ait bir problem değildir. Özellikle pandemi sonrası oluşan talep patlamasına arzın yetişememesi neticesinde dünyada bir enflasyon ortamı oluştu. Başta Amerikan Merkez Bankası olmak üzere ülkelerin merkez bankaları faizleri artırarak enflasyonla mücadele yoluna gittiler. Bu da ciddi bir talep daralmasına yol açtı. Ardından özellikle Rusya-Ukrayna Savaşı ve dünyanın birçok bölgesinde yaşanan problemler bu talep daralmasını daha derin hâle getirdi.

Değerli milletvekilleri, oluşan bu talep daralması sadece ülkemizde değil dünyanın birçok ülkesinde, özellikle hazır giyim ve konfeksiyon alanında önemli üretici konumunda olan ülkelerin birçoğunda çeşitli problemlere sebep oldu. Bangladeş'te, Hindistan'da, Pakistan'da, işte, milletvekilimizin belirttiği gibi "Sanayicilerimiz gidiyor." dediği Mısır'da dahi ciddi bir sıkıntı yaşanıyor. Özellikle kârlılık konusunda sanayicilerimiz problem yaşıyorlar ancak sanayicilerimizin çoğunlukla Mısır'a gittiği konusuna katılmak mümkün değil. Değerli milletvekilleri, bir kere, her şeyden önce ülkemiz bu sektörde çok etkili, güçlü temel bir altyapıya sahip bir ülke konumunda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İRFAN ÇELİKASLAN (Devamla) - Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

İRFAN ÇELİKASLAN (Devamla) - "Made in Türkiye" etiketi dünyada hâlâ çok önemli bir etikettir. Onun için, inşallah biz bu süreçten çıkacağımızı düşünüyoruz. Hükümet olarak sanayicilerimizi destekleme noktasında elimizden geleni yapıyoruz. Bakın, politika faizi yüzde 46 iken EXIMBANK yüzde 22,47'yle ihracatçılarımıza kredi kullandırmakta.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Kaç kişi erişebiliyor Sayın Vekilim?

İRFAN ÇELİKASLAN (Devamla) - Dövizlerini bozduran ihracatçılarımıza yüzde 2, yüzde 3 oranında teşvik verilmektedir. Tabii, KOBİ'lere uygulanan kişi başına 2.500 lira olan rakamın sektörün tamamına uygulanmasını gönül isterdi ama ekonomik ortam ortada. Bu ülke, şu ana kadar maliyeti 110 milyar dolar olan bir deprem yaşadı Sayın Vekilim. Bu süreci yaşamak öyle kolay değil bir ülke için, elhamdülillah bunun üstesinden geldik. Sektörün de sorunlarının inşallah yakın vadede çözüleceğini düşünüyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Faize değil sektöre verin.

Bu konuşmadan sonra "evet" oyu verilmesini bekliyoruz Başkanım.

BAŞKAN - Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Ateş...

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

38.- Bolu Milletvekili Türker Ateş'in, reel sektöre ilişkin açıklaması

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Reel sektör alarm veriyor. Faizler yüzde 60'ı aşmış, kontrolsüz döviz kuru ihracatçının belini bükmüş durumda. Sanayici, esnaf, tüccar üretim yapamıyor, ayakta durmakta zorlanıyor. Resmî işsizlik rakamları gerçeği yansıtmıyor. Atıl iş gücü pandemi seviyelerinde. Bu tablo zincirleme iflasların ve büyük bir işsizlik dalgasının habercisidir. Buradan iktidara açık çağrıda bulunuyorum: Üretimi ve istihdamı korumak için Kredi Garanti Fonu destekleri derhâl yeniden devreye alınmalıdır, aksi takdirde 2025 yılının ikinci yarısı sadece ekonominin değil sosyal bir çöküşün de sahnesi olacaktır. Mali piyasaları değil üretim ekonomisini hedefleyen bir modele geçmek zorundayız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Arı...

39.- Antalya Milletvekili Cavit Arı'nın, vatandaşın borçlarına ilişkin açıklaması

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Ekonomi can çekiyor. Çalışan, çalışamayan, esnaf, çiftçi, emekli, herkes zor durumda. SGK prim borçları, vergi borçları, esnafın kredi borçları, çiftçinin Ziraat Bankası borçları, tarım kredi borçları, kredi kartları, tüketici kredisi borçları, kısacası bütün borçlar ödenemez durumda. İcra dosyalarından, icra dairelerine girilemez vaziyette. Vatandaşımız bu borçların altında ezilmekte, o nedenle en kısa zamanda yapılandırma beklemekte ve ödeme kolaylığı beklemekte. Bir an evvel vatandaşımızın bu borçlarının ödenmesi konusunda yapılandırma çıkarılmasını bekliyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Becan...

40.- Yalova Milletvekili Tahsin Becan'ın, Muğla'daki zeytinlik sahalarda madencilğe izin veren teklife ilişkin açıklaması

TAHSİN BECAN (Yalova) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Geçen hafta yirmi altı saat aralıksız süren Komisyon görüşmelerinde Muğla'da zeytinlik sahalarda madencilğe izin veren teklif, AKP-MHP ittifakının çevresel tahribat yaratma sistematğine bir yenisini eklemiş durumdadır. İktidarın yıllardır süren israf ekonomisinin ülkeyi içine düşürdüğü kriz ortamında çevreye düşman, rant heveslilerin isteği olan bu teklifle, bir kez daha, binlerce yıllık zeytinlikler kirlı bir rant hırsına kurban edilmektedir. Ülkenin doğal varlıklarını ranta açan bu düzenleme hemen geri çekilerek yeşil alan niteliğinde olan zeytinliklerin yok edilmesinin önüne geçilmesi biz milletvekillerinin gelecek kuşaklara bırakacağımız en önemli mirası olacaktır.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

Teşekkürler.

BAŞKAN - Sayın Öztürk...

41.- Bursa Milletvekili Hasan Öztürk'ün, Madımak'ta katledilenlere ve Carina Cuanna Thedora Thuys'a ilişkin açıklaması

HASAN ÖZTÜRK (Bursa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

2 Temmuz 1993'te Madımak'ta yakılarak katledilen canlarımızı saygı ve rahmetle anıyorum. Adalet hâlâ yerini bulmadı, Madımak'ın ateşi otuz iki yıldır sönmedi. Oradaki canlarımızın arasında bir yabancı misafirimiz vardı, Carina Cuanna Thedora Thuys Leiden Üniversitesinde antropoloji okuyordu; Türkiye'yi tanımak, bu toprakların kültürünü öğrenmek istedi. Geldiğinde bir halkın misafiriydi; dönemedi, bir halkın utancı oldu. Carina, Madımak katliamının tek yabancı kurbanıydı. O gün sazdan, sözden, şiiirden korkan karanlık; diline, dinine, milliyetine bakmadan yaktı ateşi ve o gün bizi tanımak ve anlamak için Türkiye'ye gelen Carina'nın adı artık Türkiye'nin, ülkemizin tarihinde büyük bir acıya ve ayıba kazındı. Ne Madımak'ta yakılan canlarımızı ne de Carina'yı unutmadık, unutturmayacağız.

BAŞKAN - Sayın Öztürkmen...

42.- Gaziantep Milletvekili Hasan Öztürkmen'in, Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'a ilişkin açıklaması

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Asrın yüz karası 2 Temmuz Madımak katliamını yaratan zihniyet bugün de bir karikatür üzerinden neredeyse benzer katliamlara zemin hazırlıyor.

Bu arada, halka "bir lokma, bir hırka" fetvası veren Sayın Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş ve 6'ncı kez hacca giden eşinin hacca giderken yanlarında 4 ütücü, 5 aşçı götürdüğü ortaya çıktı. Diyanet heyetinin bu yıl hacca götürdüğü toplam görevli sayısı 4.091; aralarında diyetisyen ve yemek servisi personelinin de bulunduğu öğrenildi, hâlbuki onların konakladığı beş yıldızlı otellerde bütün bu hizmetler zaten verilmekteydi. Camilerde -sözde- israfa karşı hutbeler okutan Erbaş'ın bu son skandalı Diyanet personelinin de isyan ettirdi. Erbaş ve ekibi konforu için milyonlar harcarken iflas haberlerinin ardı arkası kesilmiyor, vatandaşla birlikte sanayici ve tüccar da kan ağlıyor. Sayın Erbaş'ı israftan, şatafattan vazgeçmeye çağırıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kaya...

43.- Antalya Milletvekili Aykut Kaya'nın, Antalya İbradı'nın iletişim altyapısındaki sorunlara ilişkin açıklaması

AYKUT KAYA (Antalya) - İbradı ilçe merkezinden Çukurviran Mahallesi istikametindeki yayla yolları ve oradan Kovalanı, Karamıklı yaylasından yeni Antalya-Konya yolu ve Demirkapı Tüneli'nden Konya'nın Derebucak ilçesine giden yol istikameti ile yayla yerleşimlerinin yüzde 90'ını kapsayan alanda hiçbir cep telefonu hattı çekmemektedir. Bu durum yalnızca günlük hayatı değil kaza, hastalık ve orman yangını gibi acil durumlarda can güvenliğini de tehdit etmektedir. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına çağrıda bulunuyorum: Acil durumlar için kesintisiz iletişim altyapısı sağlanmalı, gerekli baz istasyonları ivedilikle kurularak mobil haberleşme kapsama haritaları güncellenmelidir. İbradılı hemşehrilerimizin sesi olmaya devam edeceğiz.

BAŞKAN - Sayın Dinçer...

44.- Mersin Milletvekili Talat Dinçer'in, fahiş iş yeri kiralalarına ilişkin açıklaması

TALAT DİNÇER (Mersin) - İş yeri kiralaları, esnafı iflasa sürüklüyor. Bugün esnaf kiraya değil âdeta zulme çalışıyor. Fahiş iş yeri kiralaları, dövizle yapılan sözleşmeler ve vicdansız kira artışları yüzünden binlerce dükkân kapanıyor, yüz binlerce insan ekmeğinden oluyor. Yerinden edilen her esnaf için müşteri kaybı, iflas ve sosyal çöküş demektir; bu artık ekonomik değil toplumsal bir yıkımdır. Maliye ve Ticaret Bakanlığı derhâl müdahale etmeli, bir düzenlemeyle kira artışları yüzdeyle sınırlandırılmalı, dövizle kiralamanın önüne geçilmelidir. TL'yle satış yapan esnaf dövizle kira ödüyor, fırsatçılığa ağır yaptırımlar getirilmelidir. Esnaf korumayan bir ekonomi ayakta kalamaz. Şimdi sessizlik değil çözüm zamanıdır. Esnaf biterse sokaklar biter, üretim biter, umut biter. Bu düzen ya düzelir ya da hep birlikte bedelini öderiz. Esnaf ekonominin, toplumun belkemiğidir.

VIII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan'ın, milletvekillerinin birer dakikalık söz taleplerinde vilayetlerinin meselelerini gündeme getirmesinin daha faydalı olacağına ilişkin konuşması

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, birer dakika söz talepleri oluyor, tabii ki saygı duyuyorum, bir mesaj verilmiş oluyor ama geçen sefer söyledim -yaştan bir şey paylaşmak istiyorum yani yaşma verin eğer eksik bir şey söylersem- genel sıkıntıları zaten Grup Başkan Vekilleri dile getiriyor, liderler dile getiriyor. Ya, her birinizin vilayeti var, dedim ki vilayetin bir meselesini gündeme getirin, vilayetinize gittiğinizde de videoya koyun, "Bakınız, şu problemi paylaştım." deyin. Şimdi Mahir Bey genel şeyleri söyledi, aynı şeyleri söylemeniz mutlakla faydası var ama benim dediğim daha faydalı.

VII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

2.- İYİ Parti Grubunun, Edirne Milletvekili Mehmet Akalın ve 19 milletvekili tarafından, şap hastalığı başta olmak üzere ithalata dayalı hayvan hastalıkları, ithalat politikalarının hastalık taşınımındaki etkisi, biyogüvenlik açıkları, yerli üreticinin korunamaması, denetimsizlik zincirinin kapsamlı bir şekilde ele alınması, konunun sadece üretici değil halk sağlığı ile ulusal tarım güvenliğiyle doğrudan bağlantılı olması nedeniyle tüm yönleriyle araştırılması amacıyla 2/7/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 2 Temmuz 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

BAŞKAN - İYİ Parti Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Okutuyorum:

2/7/2025

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 2 Temmuz 2025 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu

İstanbul

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Edirne Milletvekili Mehmet Akalın ve 19 milletvekili tarafından, şap hastalığı başta olmak üzere ithalata dayalı hayvan hastalıkları, ithalat politikalarının hastalık taşınımındaki etkisi, biyogüvenlik açıkları, yerli üreticinin korunamaması, denetimsizlik zincirinin kapsamlı bir şekilde ele alınması, konunun sadece üretici değil halk sağlığı ile ulusal tarım güvenliğiyle doğrudan bağlantılı olması nedeniyle tüm yönleriyle araştırılması amacıyla 2/7/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 2/7/2025 Çarşamba günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere, İYİ Parti Grubu adına Edirne Milletvekili Sayın Mehmet Akalın.

Buyurun Sayın Akalın. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA MEHMET AKALIN (Edirne) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, ilk olarak, 2 Temmuzda bu aziz vatan için gözünü kırpmadan şehit olan Ali Demirdağ'ı, Cengiz Topel İncetürkmen'i, Mahmut Paşayığıti ve diğer 28 şehidimizi rahmet ve minnetle yâd ediyor, şehit ailelerini ve yakınlarını saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Ülkemizin hayvancılık sektörünü doğrudan etkileyen ve artık yapısal bir krize dönüşen şap hastalığı ile bunun ardındaki sürdürülemez ithalat politikalarını değerlendirmek üzere İYİ Parti Grubu adına vermiş olduğumuz öneriyi açıklamak üzere söz almış bulunuyorum.

Türkiye, büyük tarımsal potansiyele sahip olmasına rağmen bu potansiyeli yıllardır ithalata dayalı, güdübirlik ve denetimsiz kararlarla tüketmektedir. Bunun sonucu olarak gelişmiş ülkelerin neredeyse unuttuğu şap hastalığı ülkemizde her yıl yeniden karşımıza çıkan bir salgın hâlini almıştır. Kurban Bayramı sonrasında birçok ilde görülen vaka artışı üzerine Tarım ve Orman Bakanlığı 81 ilde hayvan pazarlarını süresiz olarak kapatmak zorunda kalmıştır. Bu karar sadece üreticiler için değil, hayvancılık ekonomisi ve halk sağlığı açısından da ciddi sonuçlar doğurmuştur. Almanya'da otuz beş yıl aradan sonra ilk kez bu yıl sınırlı bir vaka bildirilmiştir. Oysa Türkiye'de aynı dönemde onlarca ilde vakalar kaydedilmiştir. Bu durum, ülkemizin hastalık kontrol kapasitesinin ne kadar zayıfladığını açıkça ortaya koymuştur.

Türkiye'nin ithalata olan bağımlılığı sadece ekonomik değil sağlık açısından da tehdit hâlini almıştır. 2018-2023 yılları arasında 3 milyona yakın canlı hayvan ithal edilmiş, bu süreçte 5 milyar doların üzerinde döviz yurt dışına çıkmıştır ancak bu hayvanlar aracılığıyla farklı şap virüsü alt tipleri de ülkemize taşınmış, mevcut aşı programlarımızla örtüşmeyen suçlar nedeniyle hastalık kontrolü imkânsız hâle gelmiştir. Bilimsel araştırmalara göre hayvan hareketleri ve yetersiz karantina uygulamaları bu hastalıkların yayılmasında en belirleyici faktörlerdendir. Buna karşın ülkemizde hayvan hareketlerini dijital sistemle takip eden bir altyapı henüz etkin biçimde kurulamamıştır, veteriner hizmetleri ise hem personel yetersizliği hem de teşkilat yapısının dağınıklığı nedeniyle sahada yeterli olamamaktadır. Bu durum hem aşılama programlarının aksamasına hem de saha denetimlerinin yetersiz kalmasına yol açmaktadır. Mevcut aşılar koruma sağlarken şu an yayılan SAT-1 suşu bu aşılarda içinde yer almamaktadır, hayvanlarımız bu yeni türe karşı savunmasız durumdadır. Bu virüsün büyük ihtimalle kaçak hayvanlarla ülkeye girdiği düşünülmekte, bu da sınır güvenliği ve veteriner denetimlerinde zaaf olduğunu göstermektedir. SAT-1'i de içeren yeni 5'li aşı üretime alınmış olsa da haftalık üretim kapasitesi yalnızca 1,5 milyon dozdur. Normalde yirmi gün arayla 2 doz yapılması gerekirken sınırlı sayıda aşı nedeniyle sadece tek doz uygulanmaktadır. Aşılama hastalığın çıktığı illerden başlamaktadır, bu da diğer bölgeler için ciddi bir risk yaratmaktadır. Bu mesele sadece veteriner hekimlerin çözebileceği teknik bir sorun değil doğrudan halk sağlığını, gıda güvenliğini ve millî tarım politikasını ilgilendiren bir meseledir. Şap gibi salgın hastalıkların varlığı et ve süt ürünlerinde üretim maliyetlerini artırmakta, bu da doğrudan tüketiciye yansıyan zamlar şeklinde hissedilmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MEHMET AKALIN (Devamla) - Aynı zamanda, yerli üretici desteklerin yetersizliğinden hem pazarını kaybetmekte hem de ithalat baskısıyla rekabet edemez hâle gelmektedir. Bu nedenle, Tarım ve Orman Bakanlığının hastalıkla mücadele kapasitesinin, ithalat süreçlerinin ve biyogüvenlik uygulamalarının Meclis tarafından araştırılması yalnızca üreticilerin değil toplumun geleceği açısından da büyük önem taşımaktadır. Avrupa ülkelerinde uygulanan örnek biyogüvenlik sistemleri ve dijital takip mekanizmaları Türkiye için yol gösterici olabilir ancak önce mevcut tabloyu tüm yönleriyle ortaya koymalı, veriye dayalı kararlar alınmalı ve sürdürülebilir bir hayvancılık politikasına geçilmelidir.

Bu bağlamda, İYİ Parti olarak önergemizi desteklemenizi bekliyor, yüce Meclisi ve aziz Türk milletini saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - YENİ YOL Grubu adına Antalya Milletvekili Sayın Şerafettin Kılıç.

Buyurun Sayın Kılıç. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

İYİ Parti grup önerisi üzerine grubumuz adına söz aldım. Genel kurulu ve ekranları başında bizleri takip eden aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Bundan tam otuz iki yıl önce Madimak ve Başbağlar'da art arda yaşanan katliamlar sonucunda hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum. Bu saldırılarla milletimizin birlik ve beraberliğine kastedilmiştir. Bugün de benzer senaryolar kurgulanıyor ancak biz farklılıklarımızla zengin bir milletiz ve açıkça ifade ediyorum ki Madimak da, Başbağlar da bizim ortak acımızdır. Geçmişteki acıların tekrar yaşanmaması adına herkesi sorumluluk bilinciyle hareket etmeye, akliselime davet ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, dün Bakanlığın il müdürlüklerine gönderdiği bir talimatnameyle Türkiye genelindeki hayvan pazarlarının belirsiz bir süre kapatıldığını öğrendik. Gerekçe olarak şap hastalığı riski gösteriliyor. Elbette sağlık tedbirleri önemlidir ancak burada mesele sadece bir hayvan hastalığı değildir, mesele tarım ve hayvancılıkla sistemli bir şekilde mücadele edilmesidir. Hâlihazırda Meclis gündeminde olan İklim Kanunu Teklifi bu gerçeği tüm açıklığıyla ortaya koymaktadır. Kanun teklifi çevreyi koruma kılıfı altında Türkiye'nin tarımını, hayvancılığını ve üretim sistemini küresel iklim dayatmalarına teslim etmeyi amaçlıyor; "karbon ayak izi", "metan salınımı", "su kullanımı" gibi başlıklarla aslında çiftçimize, köylümüze, besicimize adeta "Sen üretme." deniliyor. Bugün kapatılan hayvan pazarları bu büyük planın küçük parçalarıdır. Baktığınızda, şap aşısı yılda 3 doza çıkarılıyor ancak hastalık azalacağına artıyor, bütün ülkeyi sarıyor. Bu tutarsızlığın bir açıklaması var mı? Hayır. Şap hastalığı bahanesiyle küçük üretici devre dışı bırakılmakta, canlı hayvan ticareti zincirlenmektedir. Peki, o üretici ne yapsın, hayvanını nereye götürsün, nasıl geçsin? Bu soruların cevabı yok. Ortada planlı bir daralma, sessiz bir tasfiye vardır. Bir yandan hayvan pazarlarını kapatıyorsunuz, diğer yandan ithalat kapılarını açıyorsunuz. Et, süt, yem, hepsi dışa bağımlı hâle gelmiş. Bir millet kendi sofralığını dışarıdan alırsa refaha erişemez, bağımsızlığını muhafaza edemez. Bu sadece bir hayvancılık sorunu değil, bu bir millî güvenlik sorunudur. Kendi üreticimizi yaşatamazsak bir gün aç kalırız. Bugün şehirlerde market kuyruklarına şaşırırlar yarın köyleri suskun, pazarları boş, tarlaları çorak

görünce daha büyük krizlerle yüzleşecektir. Hayvan pazarlarını keyfi gerekçelerle kapatmayın, çeşitli bahanelerle üretimi felç etmeyin, İklim Kanunu'yla tarımı ve hayvancılığı küresel projelere kurban etmeyin, birtakım fonlar karşılığında ülkenin geleceğini ataşe atmayın diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Mardin Milletvekili Sayın Beritan Güneş Altın. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve dünyanın sadece insanlar için değil tüm canlılar, hayvanlar, dağlar, dereler için de olduğuna inanan, yaşamı savunan herkesi saygıyla selamlıyorum.

Önergede Türkiye'de son zamanlarda özellikle Kurban Bayramı'nda artış gösteren, aslında birçok ülkede bitme noktasına gelmiş olan şap hastalığından dolayı hayvan pazarlarının karantinaya alınmasından bahsediliyor. Bu durum bizlere kurbandsız Kurban Bayramları üzerine düşünmenin ne kadar haklı ve gerekli olduğu gerçeğini de beraberinde getiriyor. Bu karantina kararının sebebini de tarım ve hayvancılık politikalarında ekolojik bir yaklaşımdan ziyade neoliberal kodlardan, kapatılmayı bir mücadele yöntemi olarak gören tavırdan taviz verilmemesiyle ilgili bulunuyoruz.

Bakin, hayvanlara dönük ücretsiz ve yaygın bir aşılama işlemi ne yazık ki yapılmıyor. Tarım ilçe müdürlükleri tarafından yapılan aşılardan ücreti daha sonra verilecek olan desteklerden kesiliyor. Özel iş yerlerinde ise bu fahiş fiyatlar sebebiyle halk bu işlemi gerçekleştiremiyor. Dolayısıyla, çözüm için atılacak ilk adımın yaygın ve ücretsiz aşılamaların bir sistematığa oturtulması olduğunun altını çizmek istiyoruz.

Dünyada ve özellikle demokratik ilkelerin yerleşik olduğu ülkelerde neredeyse artık tarihe karışmış olan şap hastalığı Türkiye'de oldukça sık görülüyor. Az önceki hatip bahsetti, Almanya'da son otuz beş yıl içerisinde sadece bir kez görülmüş, Türkiye'de sık görülüyor. En sık görüldüğü bölgeler ve iller arasında da Diyarbakır, Urfa, Van, Erzurum var yani diğer bir adıyla galatimeşhur "şark" var.

Şimdi, "şark" demişken, tarihe karışmış, bazı bölgelerimizde hâlâ görülmeye devam eden başka bir hastalıktan daha bahsetmek istiyorum sizlere. Onun da adı "Şark çıbanı." Adı kadar ayrımcı, damgalayıcı bu hastalığın ismi dünyada "Leishmaniasis", ülkemizdeki adı ise Şark çıbanı. Neden Şark çıbanı, hep birlikte bir bakalım ismine? Hem ayrımcı politikalarla en temel altyapı problemlerini çözmeden akıl, çözülmeyen problemlerden doğan hastalıklara da bir bölgenin adını vererek ayrımcı politikalarını derinleştiriyor. Tabii ki adı Şark çıbanı olur, tabii ki adı ayrımcılık olmaz, oraya has bir problemmiş gibi görülür. Fakat 90'lı yıllarda Ape Musa bu hastalığa en doğru adı koyuyor "kara yara" yani "birina reş" diyor ve bununla ilgili 1959'da bir kitap yazıyor fakat 1959'da yazdığı kitaptaki hastalık bugün hâlâ devam ediyor, "birina reş" hâlâ sürüyor. Nusaybin'in Cinata Hiso köyünde en az 50 kişi yapılmayan kanalizasyonlardan üreyen sivrisineklerin sebep olduğu kara yaralarla kaplı. Başta, Cinata Hiso olmak üzere kanalizasyonu yapılmamış köylerimizdeki "birina reş" zulmüne son verilmesini talep ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun tamamlayın.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Devamla) - "Birina reş" yani "kara yara" yalnızca bir dönemin hastalığı değil, bir halkın kaderine yazılmış yara izleridir. O yara bir deri hastalığı gibi başlar ama giderek anlaşılır ki bu yalnızca deride değil yaşamda, bellekte açılmış bir yaradır ama o yara hâlâ kapanmadı çünkü o gün çocukların tenini kemiren hastalık bugün kayyum belediyelerinin ayrımcı politikalarıyla yeni bedenlerde yeniden açılıyor. Bu artık bir halk sağlığı sorunu değildir yalnızca, tarihsel bir suçu sürdürmenin yeni biçimidir çünkü Anter'in de dediği gibi, doğuda kara yaralar çoktur fakat çağ, kara yaraların değil barış ve demokratik toplumun çağıdır diyorum ve sizleri saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kanko...

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

45.- Kocaeli Milletvekili Mühip Kanko'nun, Madımak katliamına ilişkin açıklaması

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Asım Bezirci, Behçet Aysan, Metin Altıok, Hasret Gültekin, Nesimi Çimen, Asaf Koçak, Muhlis Akarsu, Muhibe Akarsu, Edibe Sulari, Arif Sağlam. Evet, bu saydığım canlar ve bunların dışında 25 can Madımak'ta otuz üç yıl önce yakılarak katledildi. Madımak, Türkiye'nin kara sayfası, utanç tablosu olarak vicdanlarımızı yaralamaya devam ediyor. Madımak bu coğrafyanın ayıbıdır, utancısıdır. Madımak katliamının arkasındaki karanlık yapı hâlâ karanlık. Çağdaşlaşmanın ve aydınlanmanın mücadelesini veren Madımak Otel'i'nde kaybettiğimiz canlarımızı saygıyla anıyor, bu yaşanan katliamı bir kez daha lanetliyoruz.

BAŞKAN - Sayın Aygun...

46.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, savunma sanayisi işçilerine ilişkin açıklaması

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Başkanım.

Kamuda çalışan işçilerimiz bizim baş tacımız. Cumhuriyet Halk Partisi olarak her zaman sendikaların yanındayız, yanında olmaya devam edeceğiz. TÜRK-İŞ kamuda 600 binin üzerindeki işçinin hakkını savunuyor ama ülkeyi yönetenler kulaklarını tıkamış, duymuyorlar. İlk altı ay içinde yüzde 50 oranında zam yapılmasını talep etmişlerdi ancak Türk Ağır Sanayii ve Hizmet Sektörü Kamu İşverenleri Sendikası oldukça cimri davranmış ve ilk altı ayda yüzde 16 gibi bir zam teklif etmiş. Savunma sanayisi bizim belkemiğimiz. Bir işçinin elimde bordrosu var, tam 35.571 liralık bir maaş alıyor. İnsaftır, savunma sanayisinin belkemiği olan bu sendikacı çalışanlarımıza kulaklarınızı tıkamayın, açın. Savaşta, her yerde savunma sanayisinde bunlar var. İşçilerin sesi olun ve işçilere hakkını verin diyoruz.

Geldiğimiz noktada kendileriyle pazartesi görüştüm, onların sesi olacağımı ifade ettim. Harb-İş'e buradan sesleniyorum: Cumhuriyet Halk Partisi yanınızda. Savunma sanayisi her zaman bizim belkemiğimiz, baş tacımız diyorum. Tank Paleti yok ettiniz, savunma sanayisi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

2.- İYİ Parti Grubunun, Edirne Milletvekili Mehmet Akalın ve 19 milletvekili tarafından, şap hastalığı başta olmak üzere ithalata dayalı hayvan hastalıkları, ithalat politikalarının hastalık taşınımındaki etkisi, biyogüvenlik açıkları, yerli üreticinin korunamaması, denetimsizlik zincirinin kapsamlı bir şekilde ele alınması, konunun sadece üretici değil halk sağlığı ile ulusal tarım güvenliğiyle doğrudan bağlantılı olması nedeniyle tüm yönleriyle araştırılması amacıyla 2/7/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 2 Temmuz 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Adana Milletvekili Sayın Ayhan Barut.

Buyurun Sayın Barut. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA AYHAN BARUT (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; saygıyla selamlıyorum.

İktidar üretim ve üretenle ilgili çok ciddi yanlış içerisindedir. Ürettirmek ve üretene desteklemek yerine tüketim kültürünü dayatmakta, ithalata ve rantı dayalı tarım ve hayvancılık politikalarıyla günü kurtarmaya çalışmaktadır.

Şimdi de ülkemiz hayvan pazarlarının tümüyle kapatılmasına neden olarak gösterilen şap ve bulaşıcı hastalıkları tartışıyoruz. Bugüne dek mavi dilden kuş gribine kadar sayısız salgınla ilgili, hayvancılığımızı tehdit eden krizlerle ilgili konuştuk. Hiçbir önerimiz, çözüm adına yapılması gerekenlere dair düşüncelerimiz dikkate alınmadı. Bildikleri yanlışlıklarına yetmez gibi kafalarına göre at koşturdular. Sonuç olarak bugün derin bir kriz içerisindeyiz.

Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı kuruluş olarak bilinen TÜRKVET sistemine 2024 yılı itibarıyla kayıtlı 1 milyon 458 bin işletmeden yalnızca 1.340 tanesi hastalıktan arı bir sertifikaya sahip durumda. Yıllarca uyardık, ikaz ettik ama dinleyen olmadı. "Tarım ve hayvancılıkta yanlıştan dönün." dedik, yine dinlemediler. Etkin denetim yapmadılar, üreticileri desteklemediler, ithalat kapılarını sonuna kadar açıp sorumluluklarını da yerine getirmediler. Sonunda ülke hayvancılığı can çekişirken bile isteye yaptıkları ihmaller sonucu şap hastalığı geldi.

Şap hastalığı birçok gelişmiş ülkede tamamen kontrol altına alınmışken ülkemizde hâlen çok yaygın olarak görülmektedir. Avrupa ülkelerinde otuz-kırk yılda bir görülürken -o da sınırlı sayıda- Türkiye'de hastalık neredeyse her yıl görülüyor. Şap hastalığı artık bir tehdit hâline gelmiştir. Sırada başka bulaşıcı hastalıklar da olabilir. Aklımızla alay etmeyin, yanlışın bedelini besicilerimize ve yetiştiricilerimize ödetmeyin. Yasak kararlarla mağdur olan çiftçimizin artan maliyetlerini, işletme, bakım ve tedavi giderlerini, finansmanla ilgili sorunlarını çözün. Aşılardan bakıma, yemden veterinerlik hizmetlerine kadar her konuda sürdürülebilir politikalarla çare bulun.

AKP iktidarında 2009 yılından bu yana göreve gelen tarım bakanlarının hepsi "Hayvancılıkta ithalata son vereceğiz." dedi ama durum öyle olmadı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

AYHAN BARUT (Devamla) - Tam tersi, canlı hayvan ve kırmızı et ithalatı için son on beş yılda 12 milyar dolar paramızı dışarıya ödediler. Üreticilerimizin ne eti ne de sütü para etmezken halkımız marketlerde fahiş fiyatlı et ve sütün yanına yaklaşamaz oldu. Meraları yok ettiler. Çiftçimiz maliyet yükünden kurtulmak için ineğini bile kesime gönderirken bu beyzadeler maalesef çözüm üretmediler. Lafa gelince "Sorun yok, destekler şahane." diyorlar ancak "hayvancılığa destek" dedikleri ithalat lobilerine çalışıyorlar. Son on beş yılda 6,9 milyon büyükbaş; 3,2 milyon küçükbaş, 395 bin ton da kırmızı et ithal edildi. Yanlıştan dönün, tarım ve hayvancılığa destek verin diyorum.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Burdur Milletvekili Sayın Adem Korkmaz.

Buyurun Sayın Korkmaz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ADEM KORKMAZ (Burdur) - Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; ülkemizdeki hayvan hareketliliğine geçici süreli kısıtlama getirilen uygulama vesilesiyle verilen grup önerisine karşı görüşlerimi dile getireceğim.

2025 yılı ilkbahar -geleneksel olarak sürdürülen- şap aşılama döneminde Hakkâri ili Derecik ilçesinde 11/5/2025 tarihinde SAT-1 serotipi suşu tespit edilmiş, yapılan filyasyon çalışmalarıyla Van ilinde de SAT-1 serotipi tespit edilmesinin ardından Hakkâri ve Van illerinde hayvan hareketliliği tamamen durdurulmuş ve biyogüvenlik önlemleri alınmıştır. Daha önce elde edilmiş olan SAT-1 aşı suşu içeren aşılarda hazırlanarak ivedilikle bölgeye sevk edilmiştir. Hastalığın bölgede baskılanması amacıyla farklı illerden bölgeye 160 personel görevlendirilmiş ve 40 ayrı ekip oluşturularak çok etkin bir mücadele gerçekleştirilerek baskın aşılama çalışmaları kapsamında 157 bin büyükbaş, 764 bin küçükbaş aşılaması gerçekleştirilmiştir. O günlerde basına da yansımış, Halk TV'de de bundan övgüyle bahsedilmiş. "Kapı kapı dolaştılar hastalığı bitirdiler. Hakkâri'de örnek mücadele." diye Halk TV'de de basına yansımış. Ancak araya Kurban Bayramı girdikten sonra yine Bakanlığımızın izleme ve tetkik çalışmalarında başka illerde de bu suşun örnekleri gözlemlenmeye başlayınca hayvan satış yerlerinin geçici süreli kapatılması süreci başlamış.

Bu arada, çok önemli ve güzel bir şeyden bahsedeyim: Bu arada, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğümüze bağlı Şap Enstitümüzde bu serotipe uygun yerli aşıyı da hızla geliştirerek şu anda baskın ve yoğun aşılama sürecinde de kendi yerli aşımızı kullanmaktayız. Yani artık Bakanlığımız tarımsal planlama ve tarımsal izlemelerde dışa bağımlılığı büyük ölçüde gidermiş; ilk prototipler, ilk suşlar ortaya çıktığında öncelikle uyumlu aşılarda hızla geliştirmiş, sonra sahadaki yaygın suşa uygun da yerli aşılarda

artık geliştirme noktasında bilimsel temelli tarım politikalarını tecrübeye dayalı, etkili tarımsal yönetimle birleştirerek sahaya hâkim olan bir çalışmayı yürütmüştür. Bu bir kalıcı karantina falan değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

ADEM KORKMAZ (Devamla) - Aşılama süreci çok kısa sürede bitirdikten sonra, aşılama süreci tamamlanır tamamlanmaz hayvan hareketliliğine yeniden izin verilecektir. Şu anda hayvan hareketliliği olmamakla birlikte kesimlere izin verilmektedir. Kendi hayvanını kestirmek isteyenler, satmak isteyenler kendi kontrollerinde zaten bu işlemi yapmaktadırlar. Herhangi bir gıda arzına ilişkin bir sıkıntı söz konusu değildir. Bir aşılama bakımından da hayvan hareketliliği talebinin en az... Çünkü büyük bir kurban arkasından bu çalışmalar yürütüldüğü için de tamamen kontrol altına alabilecek zamanlama içerisinde gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda, bu konu hakkında da toplumumuzun bilgilendirilmesi ve bunu Bakanlığımızın kontrol altına aldığını ve yönettiğini bilgilerinize sunma fırsatı ortaya çıkmıştır.

Hepinize saygılar sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Türkoğlu, buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

47.- Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun, TÜRK-İŞ'in son raporuna ilişkin açıklaması

YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Bursa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Muhterem milletvekilleri, TÜRK-İŞ'in son raporu bu iktidarın millete reva gördüğü sefaletin bir belgesidir. Rapora göre, açlık sınırı 26 bin lirayı geçmiş, yoksulluk sınırı 85 bin liraya dayanmış yani 4 kişilik bir aile hayatta kalabilmek için her ay en az 85 bin lira kazanmak zorunda. Peki, siz ne veriyorsunuz? Asgari ücret, 22.104 lira. Milyonlarca emekçi açlığa, milyonlarca emekli sefaletle mahkûm edilmişken yarın açıklanacak enflasyon rakamları ve enflasyon farkıyla sınırlı kalacak olan bir zam, zam değil zulümdür; açlığa, yokluğa, yoksulluğa milyonları mahkûm etmektir.

Teşekkür ediyorum.

VII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

3.- DEM PARTİ Grubunun, Grup Başkan Vekilleri Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Muş Milletvekili Sezai Temelli tarafından, Sivas katliamının tüm boyutlarıyla araştırılması amacıyla 2/7/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 2 Temmuz 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım.

2/7/2025

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 2/7/2025 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Sezai Temelli

Muş

Grup Başkan Vekili

Öneri:

2 Temmuz 2025 tarihinde Kars Milletvekili Grup Başkan Vekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Muş Milletvekili Grup Başkan Vekili Sezai Temelli tarafından, Sivas katliamının tüm boyutlarıyla araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan -12618 grup numaralı- Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 2/7/2025 Çarşamba günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Hakkâri Milletvekili Sayın Onur Düşünmez.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri, saygıdeğer halkımızı ve zindanlarda bulunan tüm tüm siyasi tutsak yoldaşlarımızı buradan saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Karşınızda yalnızca bir önergeyi savunmak için bulunmuyorum. Bugün burada, bu Meclisin tarihsel sorumluluğuna yakışır bir karar alması için konuşuyorum. Bugün, bu ülkenin yakın tarihindeki en karanlık sayfalarından biri olan Sivas katliamının

hakikatiyle yüzleşmek, adaletin yolunu açmak, vicdanlarımızın yükünü biraz olsun hafifletmek ve Meclisin adım atmasını talep etmek için konuşuyorum.

2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ta yaşananlar bir anlık öfkenin, rastlantısal bir kıskırtmanın, sokakta taşkınlık yapan kalabalıkların eseri olmadı. Bu katliam, örgütlü, planlı, göz göre göre gelen bir vahşetin adıdır. O gün Madımak Otel'i'nin çevresi saatler boyunca bir nefret çemberiyle kuşatıldı. Binanın içindeki insanlar yakılarak katledildi. İçeriden çıkmak isteyenler engellendi, alevlerin yükselişi alkışlarla, tekbirlerle karşılandı. Bu görüntüler canlı yayınlarda herkesin gözü önünde yaşandı. Bu bir toplu infazdır. Bu, devlet gözetiminde gerçekleştirilen bir kıyımdır. Bizler bu önergeyle sadece geçmişin karanlık bir gününü aydınlatmaya çalışmıyoruz, aynı zamanda bugünüümüze onarmaya ve geleceğimizi kurmaya çalışıyoruz. Sivas katliamını araştırmak, hakikati ortaya çıkarmak, adaletin gereğini yerine getirmek bu Meclisin en asli görevlerinden biridir. 33 canı aramızdan alan bu katliam toplumsal barışı yaraladı, devletin güvenilirliğini sorgulattı, hukuka olan inancı sarstı.

Değerli milletvekilleri, Sivas'ta yaşananlar münferit değildir, bu olayın öncesi vardır, hazırlığı vardır, göz yumulmuş bir süreci vardır. Etkinlik öncesi dağıtılan bildiriler, yerel gazetelerde yayınlanan hedef gösterici manşetler, belediye tarafından otele istiflenen taşlar, olay günü otelin önündeki güvenlik güçlerinin seyirci kalışı, bütün bunlar bir araya geldiğinde karşımızda bir organizasyon, bir yönlendirme, bir himaye ilişkisi bulunduğunu açıkça göstermektedir. Saldırganlar yalnız bırakılmadı, aksine cesaretlendirildi. Katliamdan sonra dönemin Başbakanı Tansu Çiller "Çok şükür dışarıda vatandaşlarımıza bir şey olmadı." diyerek içeride hayatını kaybeden canları yok saydı. O sözler bir zihniyetin beyanıdır, o zihniyet yıllar boyunca bu ülkede farklı olana hayat hakkı tanımadı, Alevi olduğu için, Kürt, solcu, sanatçı, yazar, düşünür olduğu için canına kıyılan insanların varlığı hep tarih parantezinde değerlendirildi.

Katliamın yargı süreci başlı başına bir skandal zinciridir. 15 bin kişilik kalabalıktan yalnızca 124 kişi hakkında dava açıldı. 124 kişiden bir kısmı beraat etti, bir kısmı hakkında verilen cezalar indirimlerle hafifletildi. Mahkemeler saldırganları koruyan kararlar verdi. Aziz Nesin'in ifadeleri bahane edilerek haksız tahrik indirimleri uygulandı. Firari sanıkların neredeyse hiçbiri yargı önüne çıkarılmadı, bazıları yurt dışına kaçtı, bazıları yıllarca Sivas'ta serbestçe yaşadı. Cezaevine girmeden hayatını sürdüren, evlenen, kamuda çalışan insanlar oldu. Hakkında yakalama kararı bulunan Cafer Erçakmak tam on sekiz yıl boyunca bulunamadı. Meğerse Sivas'ta çocuklarıyla yaşamış, torunlarını sevmiş. Oysa olay günü Aziz Nesin'e saldıran kişi olarak görüntülere geçmiştir.

Yargı makamları "insanlığa karşı suç" tanımını bu katliam için uygulamadı. Oysa Türk Ceza Kanunu açık, insanlığa karşı işlenen suçlarda zaman aşımı olmaz ancak Sivas davasında bu madde görmezden gelindi. Otuz yıllık zaman aşımı süreleri doldu, avukatlara tebligat yapılmadan dosyalar kapatıldı, duruşmalar gizlice yürütüldü, failin izini sürenler değil hakikat için direnenler cezalandırıldı. Ne kadar da benzer yargılamalar, değil mi?

Yine, sayın milletvekilleri, bu ülkenin hukuk sistemi Sivas katliamı karşısında sınıfta kalmıştır ama biz bu Mecliste sınıfta kalmamalıyız. Biz Meclis olarak adaletin yeniden tesisine katkı sunmalıyız. Sivas katliamına dair tüm süreci, idari ihmalleri, yargıdaki eksiklikleri, firari sanıkların akıbetini, kamu görevlilerinin sorumluluğunu araştırmalıyız.

Madımak Otel'i'nin bugün bir utanç müzesine dönüştürülmemiş olması bile başlı başına bir yüzleşme eksikliğidir. O bina 33 canın çığlıklarının yankılandığı bir mekândır. Orası yalnızca taş duvarlardan ibaret değil bu ülkenin hafızasıdır. Biz oraya bakarken ya vicdanımızı göreceğiz ya da suskunluğumuzu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Devamla) - Maraş'ta, Çorum'da, Malatya'da, Gazi'de, Sivas'ta farklı inançlara mensup yurttaşlara yönelik onlarca katliam ve linç girişimi yaşandı bu ülkede. Her defasında örgütlü nefret cezasızlıkla ödüllendirildi, her defasında hedef gösterilen bir kesim oldu; bir evin kapısına işaret konuldu, bir sokakta taşlar toplandı ama ne yazık ki bir şehir sustu. Bugün de bu linç zihniyetinin hâlâ dipdiri olduğunu görmekteyiz.

Sonuç olarak, bu komisyonun kurulması, Sivas katliamını toplumsal hafızamızda ait olduğu yere koymak için atılacak tarihî bir adımdır. Bu Meclis bir ülkenin kendi karanlığıyla yüzleşmesine öncülük edebilir. Bunu yapmak geçmişe borcumuz, geleceğe karşı sorumluluğumuzdur.

Teşekkür ederim. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Yeni Yol Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Mustafa Kaya.

Buyurun Sayın Kaya. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA MUSTAFA KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; DEM PARTİ'nin önerisi üzerinde söz almış bulunuyorum. Sizleri saygıyla selamlıyorum.

Bugün, 2 Temmuz 1993 yılında Sivas'taki Madımak Otel'i'nde yaşanan büyük acının 32'nci yıl dönümü. 37 insan, 37 can o gün orada katledildi. Ne dün ne bugün ne de yarın hiçbir gerekçe o insanların hayatlarını kaybetmelerinin açıklaması olmadı, olmayacak. Böyle bir olayın, düşüncesi ne olursa olsun kendisini bu topraklara ait hisseden herkesi derinden etkilediğini ve tarifi mümkün olmayan acılara sevk ettiğini en başta ifade etmem gerekir. O gün orada hayatlarını kaybeden insanlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum, hâlâ acıları taze olan ailelere sabır ve başsağlığı temenni ediyorum.

Daha önce bu türden çokça acılar yaşadık, çokça bedeller ödedik, toplumsal fay hatlarımıza nice saldırılarla karşı karşıya kaldık; bedel ödedik ama son tahlilde, birliğimizi, bütünlüğümüzü korumayı bildik.

Sayın milletvekilleri, geliniz, o gün, 1993 yılında yaşanan olayları bir kere daha hatırlayarak, aslında "laboratuvar yılı" olarak tarif edilen 1993'ü bir kere daha hatırlayalım. Uğur Mumcu, aracına bomba konularak suikastla hayatını kaybetti. Musevi iş insanı Jak Kamhi'ye suikast düzenlendi. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın kabrinin açılmasına kadar giden tartışmalı ölümü o yıl gerçekleşti. Bingöl-Elâzığ kara yolunda 33 er şehit edildi. Eski Bakan Adnan Kahveci şüpheli bir kazayla hayatını kaybetti. Çekiç Güç'e karşı olan Orgeneral Eşref Bitlis, helikopterinin düşürülmesi sonucu şehit oldu. Sivas olaylarının yaşandığı aynı gün yani 2 Temmuz 1993 günü Şırnak'ta Çelik Karakolu'nda 16 er şehit edildi. 2 Temmuz Sivas Madımak Otel'de Pir Sultan Abdal Şenlikleri için şehre gelen, içlerinde sanatçıların da olduğu 37 insanımız hayatını kaybetti. 5 Temmuz günü yani sadece üç gün sonra Erzincan'ın Başbağlar köyünü basan kişiler 33 köylüyü kurşuna dizilerek hunharca katlettiler. Eski DEP Milletvekili Mehmet Sincar, Batman'da silahlı saldırı

sonucu öldürüldü. Diyarbakır Jandarma Bölge Komutanı Bahtiyar Aydın, Lice Asayiş Bölük Komutanlığı önünde şehit edildi. Ahmet Cem Ersever, elleri önden bağlanmış, kafasına iki el ateş edilmiş şekilde Ankara'da ölü bulundu.

Evet, yukarıda saydığım olaylar 1993 yılında yaşanan olayların sadece birkaç tanesi ve 1993 yılının ne büyük karanlık bir yıl olduğu, o gün toplumsal fay hatlarına yapılan saldırıların aslında neleri hedeflediğini çok rahatlıkla, çok net olarak söyleyebiliriz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MUSTAFA KAYA (Devamla) - Değerli milletvekilleri, konuşmaya çıkmadan önce, olayın hemen ertesi günü alınan karar gereği 6 Temmuz 1993'te kurulan komisyonun raporunu muhalefet şerhleriyle beraber okudum. Biz Parlamento olarak aslında üzerimize düşeni yapmışız, bütün boyutlarıyla olayın araştırılmasını, incelenmesini temin etmişiz. Bugün, aslında söylenmesi gereken söz bütün acılarımızla beraber bu acıları yüreğimizde yaşamak ama aynı zamanda acılarımızdan ders çıkaracak bir mantıkla bugüne dair sözler söylemektir. Her daim kendisinden sıkça alıntılar yaparak istifade ettiğimiz Âşık Veysel'in "Bizi yakar bizim ataş, söndürmektir tek çaresi." cümlesi hepimizin kulağına küpe olmalıdır. Ayrıca, Yunus Emre'nin şu sözünün de hepimizi tekrar bir yerlere taşıması gerekir: "Söz ola kese savaşı, söz ola kestire başı, söz ola ağıulu aşı, bal ile yağ ede bir söz."

Ve ben bir kere daha hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet diliyor, sizleri saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Hüsmen Kırkpınar.

Buyurun Sayın Kırkpınar. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HÜSMEN KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan öneri üzerine İYİ Parti Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Yüce Meclisimizi saygıyla selamlarım.

Otuz iki yıl önce bugün Sivas'ta, Madımak Otel'i'nde canice yakılarak katledilen 37 yurttaşımızı rahmetle anıyor, yakınlarına başsağlığı diliyorum. Bu vahşeti şiddetle kınıyor, Türkiye'de böylesi katliamların bir daha yaşanmamasını yürekten diliyorum.

Pir Sultan Abdal Şenlikleri için Sivas'a gelen, çoğunluğu Alevi 33 yazar, ozan, düşünür, sanatçı ve 2 otel çalışanı Madımak Otel'i'nin radikal bir grup tarafından ateşe verilmesi sonucu yanarak can verdi. Madımak, Türkiye'nin hafızasında derin bir yara, kara bir lekedir. Madımak Otel'i'nin ateşe verilmesiyle başlayan korkunç olaylarda yanan aynı zamanda insanlıktı. Bugün, Madımak katliamının yıl dönümünde yalnızca yitirdiğimiz canları anmamız elbette tek başına yeterli değildir, bize düşen aynı zamanda hukuki sorumlulukları hatırlatmak ve adaletin tesisi için somut adımların atılmasını sağlamaktır. Bilindiği gibi, firari sanıklar yönünden dava zaman aşımı nedeniyle düşürülmüştü. Bu karar kamu vicdanında büyük bir yara açtı. İnsanlığa karşı işlenmiş suçlarda zaman aşımı uygulanmamalıdır. Aksi takdirde, adaletle olan inanç zedelenmeye ve yapanın yanına kâr kaldığı anlayışı gelişmeye devam edecektir. Bu nedenle, bu kararın yeniden değerlendirilmesi gerektiğini savunuyoruz. Bizler iktidara, insanlığa karşı suçların zaman aşımına uğramaması için yasal düzenleme yapılması çağrısında bulunuyoruz ve firari sanıkların yakalanması için uluslararası iş birliği mekanizmaları devreye sokulmalıdır diyoruz.

Şüphesiz bu coğrafyada tarih boyunca her dönemde ortak yaşamın zenginliğini ve kardeşliğini paylaştık. Bizler ötekileştirmeye, ayrımcılığa ve nefret diline her zaman karşı çıktık ancak millî değerlerimizle ve inancımızla oynamak ya da provoke etmek de bu milletimizin kabul edeceği bir şey değildir. Sadece geçmişin hesabını sormak için değil, gelecekte de benzer acıların yaşanmaması adına hukukun üstünlüğünü tesis etmeliyiz. Ne demişti genç ozan Hasret Gültekin: "Bir insan ömrünü neye vermeli/Harcanıp gidiyor ömür dediğin." 27 yaşında, gencecik bir ozanın kalan ömrünü yani yaşama hakkını elinden aldılar, tekrar kınıyor ve lanetliyorum.

Yüce heyetinizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Ali Gökçek. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ALİ GÖKÇEK (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Otuz iki yıl önce Madımak'ta kaybettiğimiz canlarımızı bir kez daha rahmet ve saygıyla anıyorum. Madımak katliamı hepimizin yüreğinde hâlâ kanayan bir yara çünkü Madımak'ta sadece bir yangın yoktu, orada devletin zaafı, yetkililerin ihmali, hatta yer yer suskunluğu vardı. Ateşe verilen bir otel değildi, orada bu ülkenin kardeşliği, birlik beraberliği, gelecek güzel günlere olan inancı yakılmak istendi ve katliam âdeta göz göre göre geldi. Pir Sultan Abdal Kültür Şenlikleri kapsamında kente gelen yazarlar, şairler, sanatçılar günlerce hedef gösterildi; günler öncesinden tehditler, nefret söylemleri, organize karalamalara şahit olundu ve o kara günde 33 canımızı, insanlığımızı, vicdanımızı yitirdik. Aradan geçen otuz iki yılda Sivas katliamı hakkında birçok dava açıldı ancak kamuoyunun vicdanında ne adalet tam olarak yerini buldu ne de sorumlular ortaya çıkarıldı. Faillerin bir kısmı hiç ceza almadı, bir bölümü yurt dışına kaçtı, yine bazıları ise zaman aşımı gibi bütün vicdanları kanatacak gerekçelerle serbest bırakıldı.

Değerli milletvekilleri, ben milletvekilli kimliğimin de ötesinde vicdani bir sorumlulukla bugün bu önergeye "evet" diyeceğim çünkü bugün verilecek her oy sadece geçmişin karanlığını aydınlatmakla kalmayacak, yarınlarımızın faili meçhullerinin, kışkırtmalarının, provokasyonlarının da önüne geçmiş olacak. Bakın, çok değil daha birkaç gün önce İstanbul'da yine benzeri bir suçsuzluk, cezasızlık kültürünün örneğini Leman dergisinin önünde gördük. Silivri'de rehin tuttuğunuz Cumhurbaşkanı adayımız Ekrem İmamoğlu'na destek vermek için Saraçhane'ye gelen gençlere, 1 Mayıs'ta Taksim'e yürümek isteyen emekçilere, Gazze'de yaşanan katliama ses çıkarmak için yürümek isteyen İstanbul il örgütümüze olanca şiddeti uygulamaktan kaçınmayan emniyet güçleri Leman dergi binasına taş ve sopalarla saldırıldığı, kapılarının zorlandığı, açık açık ölüm tehditlerinin savrulduğu gecede âdeta izlemekle yetindi. Daha da vahimi, Büyük Doğu Akıncıları Derneği Başkanının kamuya açık bir şekilde "Ya onlar ölecek ya biz." dediği bu ülkede bu sözün herhangi bir hukuki yaptırımı olup olmadığını henüz öğrenmiş değiliz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

ALİ GÖKÇEK (Devamla) - Üstelik, İçişleri Bakanının olay sırasında gözüaltına alınan dergi çalışanlarının ters kelepçeyle sürüklendiği görüntüleri paylaşmasını buradan esefle kınıyorum. Değerli milletvekilleri, bugün özgürlük, ifade özgürlüğü hedef alınıyorsa, karikatür çizenler tehdit ediliyorsa bunun sebebi Sivas katliamının, 10 Ekim gar katliamının faillerinin ortaya

çıkarılmaması, aydınlatılmamasıdır. Meclis olarak yapmamız gereken şey adaleti geciktirmek değil geciken adaleti bugünden itibaren inşa etmeye başlamaktır. Bu öneri sadece bir araştırma önerisi değil aynı zamanda bir vicdan testidir.

Hepinize teşekkür ediyorum. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sivas Milletvekili Sayın Rukiye Toy.

Buyurun Sayın Toy. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA RUKİYE TOY (Sivas) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi ve ekranları başındaki vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin başında, adına mizah diyerek karikatür üzerinden Peygamber Efendimiz'e yapılan hakaretleri ve faillerini lanetliyorum; halkımızın vicdanında ve yüce adaletimiz karşısında muhakkak hesap vereceklerdir. Bu durum içeriği ve zamanlaması açısından bir provokasyondur. Sosyal medya yoluyla bir halk tepkisi ve kaos ortamı oluşturmak amacıyla sonuçları hesaplanarak, tasarlanarak, taammüden yapılmış bir eylemdir ve tesadüf değildir.

Otuz iki yıl önce Sivas'ımızda yaşanan menfur olayların öncesinde Alevi-Sünni kardeşliğinin hedef alınması, muhafazakâr nüfusun yoğun olduğu bir şehrin seçilip günlerce bildiriler dağıtılması, kin ve nefret söylemlerinin servis edilmesi, siyasi taraflar arasındaki gerilimin körüklenmesi de yine tesadüf değildi. 2 Temmuz güzel Sivas'ımız için yakın tarihin en karanlık günü olmuştur. Maraş'ta ve Çorum'da olduğu gibi sonuçları itibarıyla sultan şehrimiz ve sakinleri de ne yazık ki aynı kaderi paylaşmış ve aynı acıları yaşamışlardır. Bu eylemler ülkemizde yürütülen etki ajanlığı ve beşinci kol faaliyetleridir. Bu sebeple provokasyonların bedelinin bir şehre ve o şehre memleketim diyenlere fatura edilmesi, üstelik bu durumun siyasi rant ve propaganda aracına dönüştürülmesi ve kullanılması art niyetlidir ve sorumsuzluktur. Sonuç olarak tüm bu olaylar vatanımızın bütünlüğüne, milletimizin birliğine, toplumsal barış iklimine büyük bir darbe vurmuş, siyasi ve ekonomik istikrarsızlığa yol açmış, en kötüsü onlarca vatandaşımızın hayatını kaybetmesine sebep olmuştur. "Bu nasıl kavgalar, çirkin dövüşler/Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız/Yolumuza engel olur bu işler/Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız./Hedef alıp dövüştüğün kardeşin/Seni yaralıyor attığın taşın/ Topluma zararlı yersiz savaşın/Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız." Büyük ozanımız Âşık Veysel'i ve tüm Alevi kardeşlerimizi hürmetle selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK PARTİ olarak yirmi üç yıl boyunca yürüttüğümüz politikalarla 85 milyon tamamını, toplumun hangi kesiminden ve hangi görüşten olursa olsun benimsedik, bağrımıza bastık ve sahiplendik. Vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını ayrı ayrı karşılamaya çalıştık...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

RUKİYE TOY (Devamla) - ...mağduriyetlerini giderdik, ayırt etmeksizin hizmet götürdük. Kılık kıyafeti, etnik kimliği, dinî, mezhebi, hasılı ayrımcılığa ve haksızlığa kaynak teşkil eden tüm problemleri çözdük, çözmeye devam ediyoruz. Bugünün Türkiye'sinde artık kendi gündemimizi belirliyor, ulusal ve uluslararası hedeflerimiz doğrultusunda, kimin ne dediğine bakmadan, milletimizin ali menfaatleri ve ülkemizin çıkarları doğrultusunda kararlı bir şekilde ilerliyoruz. Artık bölgesel bir güç, küresel bir aktör olarak dünya barışının garantör ülkesi ve mazlumların hamisi bir Türkiye var. İnşallah, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, terörsüz Türkiye hedefiyle, 86 milyon vatandaşımız için ebedi kardeşliğimizi tesis ederek çok daha güçlü, çok daha müreffeh bir geleceği hep birlikte kuracağız. Bu duygu ve düşüncelerle 2 Temmuz olaylarını ve Başbağlar katliamının sorumlularını bir kez daha telin ediyor, yaşamını yitiren vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına sabırcemil niyaz ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Başkanım, karar yeter sayısı istiyoruz.

BAŞKAN - Öneriyi oylarınıza sunacağım ve karar yeter sayısı arayacağım.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

Divanda ihtilaf var, elektronik oylama yapacağım.

Oylama için iki dakika süre veriyorum.

Oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Karar yeter sayısı yoktur.

Birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.07

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.29

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Nurten YONTAR (Tekirdağ), İbrahim YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 104'üncü Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi grup önerisinin oylamasında karar yeter sayısı bulunamamıştı. Şimdi öneriyi tekrar oylarınıza sunacağım ve karar yeter sayısı arayacağım: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

Divanda ihtilaf var, elektronik cihazla oylama yapacağız.

İki dakika süre veriyorum ve oylamayı başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Önerge kabul edilmemiştir, karar yeter sayısı vardır.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım, oylarınıza sunacağım.

4.- CHP Grubunun, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır tarafından, Sivas katliamıyla ilgili adalet ve hukuk sürecinin tüm yönleriyle araştırılması amacıyla 2/7/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 2 Temmuz 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

2/7/2025

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 2/7/2025 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Ali Mahir Başarır

Mersin

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Mersin Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Ali Mahir Başarır tarafından, Sivas katliamı ile ilgili adalet ve hukuk sürecinin tüm yönleriyle araştırılması amacıyla 2/7/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan 1263 sıra no.lu Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 2/7/2025 Çarşamba günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Eskişehir Milletvekili Sayın İbrahim Arslan, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, içimize kor gibi düşen bir acının, Türkiye tarihinin en kara, en utanç verici suçlarından birinin yıl dönümünde konuşuyorum. 2 Temmuz 1993'te Sivas'ta Pir Sultan Abdal Şenlikleri sırasında şairlerin, ozanların, akademisyenlerin, kadınların ve çocukların da aralarında bulunduğu 33 canımız göz göre göre ve ne hazindir ki âdeta canlı yayında yakılarak katledilmiştir. O gün sadece insanlık yanmadı; Türkiye'nin vicdanı yakıldı, adalet yakıldı, hukuk yakıldı, ortak yaşama kültürü yakıldı.

Sayın milletvekilleri, bu olay münferit bir olay değil tam aksine, örgütlü, ideolojik ve siyasal bir nefret suçudur. Bu saldırı laikliğe, demokrasimize, cumhuriyetimize, düşünce ve inanç özgürlüğüne, Alevi ve Bektaşî inancına ve bir arada yaşama kültürüne yöneltilmiş sistematik bir saldırıdır. Peki, sonra ne oldu? Katliamın üzerinden tam otuz iki yıl geçti ve hâlâ tüm failer yargı önüne çıkarılmadı, yurt dışında olduğu bilinen sanıklar âdeta korundu, iade talepleri sessizce rafa kaldırıldı, bazı hükümlüler sağlık gerekçesiyle affedildi ve bir kısmı da salıverildi ama en acısı, acımızı daha da büyüten ve en ağır olanı bu kez hukuk katledilerek dava zaman aşımına uğratıldı.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; insanlığa karşı suçlarda zaman aşımı olmaz. Bu mesele sadece hukuk değil aynı zamanda vicdan meselesidir. Zaman içinde Anayasa Mahkemesine yapılan başvurular yıllarca bekletildi, aileler bekledi, toplum bekledi ama adalet bir türlü gelmedi ve sonunda birileri dedi ki: Bu defter kapandı. Hayır, bu defter kapanmadı, o yara kapanmadı, yüreğimizdeki o yangın hâlâ sönmedi, yanmaya devam ediyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu Meclise bugüne kadar birçok kez araştırma önergesi verildi, katliamın tüm boyutlarıyla ele alınması istendi ama ne yazık ki her defasında iktidar milletvekillerinin oylarıyla bu önergeler reddedildi. Peki, neden? Çünkü o binanın her tuğlası bu ülkenin yüzleşemediği karanlığı hatırlatıyor, çünkü yüzleşmeye cesaretiniz yok, çünkü Alevilere eşit yurttaşlık hakkı çok görülüyor, çünkü bazı hayatlar makbul, bazıları ise görmezden gelinmeye değer sayılıyor. Buradan bir kez daha haykırıyoruz: Bu dava geçmişin değil, geleceğin davasıdır. Bu dava yargının bağımsızlığıyla, hukukun üstünlüğüyle, ülkenin toplumsal barışıyla ilgilidir. Bu katliamla hesaplaşılmadan gerçek bir toplumsal barış mümkün değildir. O nedenle, biz susmayacağız, unutmayacağız ve unutturmayacağız ve biz bu katliamı yapanları, yaptırınları, buna göz yumanları ve aydınlatmayanları asla affetmeyeceğiz. Bu önergeyle talebimiz nettir, Madımak katliamı Meclis çatısı altında tüm yönleriyle araştırılmalıdır. Zaman aşımına yol açan adli ve idari ihmaller ortaya konmalıdır. Yargı sürecine müdahale eden yapılar ve kişiler ortaya mutlaka çıkarılmalı ve dava insanlığa karşı suç olarak yeniden ele alınmalıdır.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Ya, zaten sizin iktidarda olduğunuz dönemde oldu bu.

İBRAHİM ARSLAN (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; inancımıza göre ulu mahşer yerinde ulu divan kurulacak ve bu hesaplaşma mutlaka yapılacaktır.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Bütün karanlıklar sizin dönemde oldu.

İBRAHİM ARSLAN (Devamla) - Ama biz hukuk devletinde bu yargılamanın yapılması için, hesabın sorulması için mücadelemizden asla vazgeçmeyeceğiz.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Bütün karanlıkların... Cumhuriyet tarihinin karanlıkları... Ezbere konuşuyorsun.

İBRAHİM ARSLAN (Devamla) - Unutmayın ki bugün susarsak yarın daha çok yanarız.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - O dönemin yönetimine bak, Hükûmetine bak, Başbakan Yardımcısına bak. Tüm karanlıkların odağında siz varsınız.

İBRAHİM ARSLAN (Devamla) - Tıpkı Maraş'ta, Erzincan'da, Çorum'da, Sırt'ta Gazi'de, Ankara Garı'nda olduğu ve daha nicelerinde olduğu gibi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Millet sizden basiretli.

BAŞKAN - Buyurun.

İBRAHİM ARSLAN (Devamla) - Az sonra geleceksiniz biz de bu katliamı kınıyoruz, sorumluları hesap versin diyeceksiniz ve sadece kınamayla yetineceksiniz. İnsanların yüreğinde yangın devam ediyor.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Sorumlular sizin o tarafta, sizin.

İBRAHİM ARSLAN (Devamla) - İktidar milletvekillerinden ve vicdani olarak Meclisin tüm vekillerinden beklenen şudur: Bu önergemize "evet" deyip bu katliamın tüm yönleriyle araştırılmasını ve gerçeklerin ortaya çıkarılmasını sağlamaktır.

Bu duygular içerisinde hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Dönemin devlet yöneticilerine bak, hepsi de sizin safta.

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Bir gün gelirsın, özel olarak konuşuruz.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Sen gel, konuşalım.

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Sen kendine bak.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Çok çok iyi konuşuruz.

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Kendine bak.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Tüm karanlıkların merkezinde sizin olduğunuzu unutmayın.

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Doğan Demir. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ya, neyin lafını atıyorsun sen?

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Ne lafı ya?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sivas'ı konuştu, neyi konuştu! Her şeye laf atmak zorunda mısın? Her şeye laf atıyorsun ya!

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Sivas, ben de Sivaslıyım, olan olayları biliyorum, senden çok daha iyi biliyorum.

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Çıkın, söyleyin, biz arkasında duruyoruz deyin o zaman!

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Karanlığın merkezinde sizin olduğunuzu biliyoruz!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Her şeye laf atıyorsun ya!

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Savunuyor musunuz? Biraz cesaretiniz varsa çıkın, kürsüden ifade edin.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Oradaki polisleri, askerleri kışkırttığınızı biliyoruz!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Her şeye laf atıyorsun ya! Ne kadar ayıp ya!

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Vatandaşı birbirine karşı kışkırtıyorsunuz, sonra burada gelip masum rolüne bürünmeyin be!

BAŞKAN - Siz... Ya, Sayın Milletvekili...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Çok iyi biliyoruz ya.

BAŞKAN - Sayın Milletvekili...

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Varsa bir düşüncen çıkar söylersin.

BAŞKAN - Ya, oraya git konuş ya, yanına git, şurada 5 metre ya...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - "Yanına git." diyor, "Yanına git de söyle." diyor, hadi gel.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Çok iyi biliyoruz, ezbere konuşmayın.

BAŞKAN - Değerli Milletvekili...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, düzenli olarak laf atıyor, taciz ediyor insanları ya.

BAŞKAN - Bir dakika, bir dakika... Şuraya kadar bir git ya, Mahir Bey'le bir görüş. Ne var ya...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Giderim Başkanım, giderim.

BAŞKAN - Evet, buyurun Sayın Demir.

YENİ YOL GRUBU ADINA DOĞAN DEMİR (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii, burada, arkadaşlarımızın serzenişleri, kavgaları bizi gerçekten çok derinden üzüyor. Keşke herkes çıkıp burada bu sorunu... Bu, ortak sorunumuz aslında; bu, AK PARTİ'nin, CHP'nin ya da MHP'nin sorunu değil bu bir insanlık sorunu. Dolayısıyla hep beraber bu sorunu kınamamız, bu davaya sahip çıkmamız ve sorumluların mutlaka hesap vermesini sağlamamız gerekiyor.

Otuz iki yıl önce, 2 Temmuz 1993 yılında, Sivas Madımak Otelinde aydınlarımız acımasızca yakılarak katledildi. Alevler arasında "Birimize bir şey olursa ne yaparız?" diye sordu Hasret Gültekin, "Kalanlar ölenlere şiir yazar." dedi Metin Altıok. Otuz iki yıl önce bugün ülkede ozanlarımız, aydınlarımız, sanatçılarımız, canlarımız bir otel içerisinde diri diri yakıldı. Sivas katliamı ülke tarihimize sürülen en kara lekedir. Sivas'ın failleri hak ettikleri cezayı almadılar, üstüne bir de gece yarısı yayımlanan KHK'lerle serbest bırakıldılar. Sivas katliamı davasında sanıkların avukatlığını yapanlar da maalesef bu ülkede milletvekili yapıldı.

Değerli arkadaşlarım, Madımak'ta 33 insan inancından dolayı katledilmiştir, bu bir insanlık suçudur, caniliktir. Madımak katliamı insanlık suçudur, zaman aşımı olmaz. Otuz iki yıl geçti, Madımak'ta yüreklerimiz de hâlâ yanıyor. Sivas'ta, Çorum'da, Maraş'ta, Gezi'de, Gazi'de, Başbağlar'da, Roboski'de, Suruç'ta yapılan katliamlar bu ülkenin birlik ve beraberliğine, kardeşçe yaşama karşı yapılan provokasyonlardır. 2 Temmuz 1993'te Madımak'ta, üç gün sonra 5 Temmuz 1993'te Başbağlar'da katliam yapıldı, sizce bu tesadüf müydü? Art arda gelen bu katliamların tesadüf olmadığını, Alevi-Sünni çatışması yaratmak istediklerini ve bunun için de karanlık ellerin yobaz çeteleri kullandıklarını hepimiz çok iyi biliyoruz. Bu katliamlar planlı ve bilinçli bir şekilde halkı birbirine düşürmek için yapılan oyunlardır. Bu planlara geçmişte ve günümüzde maşalık yapan hainler her dönem olmuştur. Karanlık ellere maşalık yapan bu hainleri görmek isteyenler 2 Temmuz 1993 yılında Sivas Madımak Otelindeki kalabalığa bakabilir.

Ülkemizde yaşanan tüm katliamları ve katliamcıları buradan bir kez daha lanetliyorum, katliamların aydınlatılması için bu Mecliste grubu bulunan tüm siyasi partileri göreve ve sorumluluk almaya davet ediyorum. Sivas Madımak Otelinde katledilen sanatçılarımızı, aydınlarımızı, canlarımızı sevgi ve özlemle anıyorum. Maraş'ta resmî kayıtlara göre katledilen 120 canımızı, Çorum'da katledilen 57 canımızı, Gezi'de katledilen 8 canımızı, Gazi'de katledilen 17 canımızı, Sivas'a türküler ve semahlarından başka bir şey götürmedikleri hâlde yakılarak katledilen 33 canımızı, Ankara'da barış istedikleri için katledilen 103 canımızı, Suruç'ta katledilen 33 canımızı, Roboski'de katledilen 17'si çocuk, 34 canımızı unutmadık, unutturmayaçağız. Katledenleri de bu katliamlara seyirci kalanları da hiçbir zaman unutmadık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

DOĞAN DEMİR (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu ülkede yaşanan tüm katliamların aydınlatılması ve sorumluların adil bir şekilde yargılanması gerekiyor. Bu ülkede yaşadığımız onlarca katliam var, yüzlerce faili meçhul cinayet var. Her gün kadınlar, çocuklar katlediliyor bu ülkede, sokak ortasında insanlar katlediliyor, her yıl yüzlerce kadın katlediliyor. Acılarımızın sonu gelmeyecek mi hiç, hep mi yapanın yanına kâr kalacak diyor, bu Mecliste bulunan herkesi katliamların aydınlatılması için sorumluluk almaya ve bir arada mücadele etmeye davet ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Suiçmez...

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

48.- Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in, dün gece Saraçhane'de yaşananlara ilişkin açıklaması

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, Sayın Adalet Bakanı her fırsatta "Türkiye bir hukuk devletidir." sözünü tekrarlıyor. Oysa yaşananlar bize hukuk devleti ilkesinden uzaklaşmış olduğumuzu gösteriyor. Dün gece Saraçhane'de yine kolluk güçlerinin hukuka aykırı, dehşet verici gözüaltına alma işlemlerine tanık oldum. Kolluk güçleri sloganların kanuna aykırı olup olmadıklarına kendileri karar veriyor. İfade özgürlüğü kapsamındaki sloganları suç sayarak bir yandan "Dağılın!" anonsu yapıyorlar bir yandan da etraflarını çevreleyerek dağılmalarını engelleyip darbedip ters kelepçe yapıyorlar ama balık baştan kokar. Zira İçişleri Bakanı bu hukuk dışı gözüaltıları teşvik edecek paylaşımlar yapmaya devam ediyor. Bu hukuk dışı uygulamaya son vermeye ve kanuna aykırı emir verenlerden hesap sormaya davet ediyorum sayın Meclisi. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Meriç...

49.- Gaziantep Milletvekili Melih Meriç'in, 2 Temmuz 1993'te Madımak Otel'i'nde katledilenlere ve İzmir Büyükşehir Belediyesine ilişkin açıklaması

MELİH MERİÇ (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

2 Temmuz 1993'te Madımak Otel'i'nde canice katledilen canlarımızı rahmetle anıyorum. Bir daha böyle utanç verici hadiselerin yaşanmamasını yürekten temenni ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisini sandıkta yenemeyen iktidar, yargıyı kılıç gibi kullanıyor, hukuk devletini acımadan kesip biçiyor. Cumhurbaşkanı adayımız ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanımız Ekrem İmamoğlu'nu düşman hukukuyla içeride tutuyor. İzmir Büyükşehir Belediyesine de aynı şekilde uzandılar. Üstelik İçişleri Bakanlığı bu operasyonu sanki uyuşturucu kartellerine gidiyormuş gibi yüzlerce polis ve aracın görüntüleriyle servis ediyor. Bizim alınımız açık, yüzümüz ak. Hayalî ahtapotun kollarıyla halkın belediyeleriyle uğraşacağınıza hacca giderken ütücüsünü bile yanına alan Diyanet İşleri Başkanına bakın, yetim hakkının kaç ayı koldan soyulduğunu orada göreceksiniz.

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

50.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmasına ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan konuşmasında "Özgür Özel çıkmaz sokağa girmiştir." diyor ve fezlekesi bugün Meclise geliyor. Üzülerek söylüyorum ki bu ülkede belediye başkanları, milletvekili, siyasetçiler, hepimiz tehdit altındayız; şimdi sıra genel başkanlarda. Bu nasıl bir sözdür? "Çıkmaz sokağa girdi." Çıkmaz sokak neresi? Bakın, bu cümleler, bu söz, bu tavır, bu eda Kenan Evren edasıdır. Darbe dönemlerinde siyasetçiler, liderler çıkmaz sokağa girmiştir ama herkes bilsin ki o dar sokaklardan, o karanlık sokaklardan, o kuşatılmış sokaklardan siyasetçiler halkın desteğiyle çıkmıştır, biz de çıkacağız ve bu fezlekeler günün birinde tarih olacak.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Çalışkan...

51.- Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan'ın, Hatay'da dün yaşanan yangına ilişkin açıklaması

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Hatay'da deprem sonrası dün yaşanan yangın büyük felaketlere sebep olmuştur. Hatay'daki pek çok köylümüz merkez ilçede mağduriyet yaşamıştır. Bugün deprem bölgesine büyük desteklerle beraber yangın için de özel ödenek gerekir. Yangın bölgesine kaç dakikada ulaşmak değil yangını önceden çözmek önemlidir. Yangınla ilgili millî seferberlik ve millî politika belirlenmeli, buna yönelik tedbirler alınmalıdır. İŞKUR'da üç aylık geçici eleman çalışanlarla yangın mücadelesi yapmak mümkün değildir. Sivil toplum örgütlerine, kamu çalışanlarına ve pek çok kesimden gönüllü yardım faaliyetinde bulunan herkese şükranlarımı sunmak istiyorum. Yangınla ilgili özel tedbir alınmalıdır. Hâlen kuşklar giderilmiş değildir. Bölge halkı büyük destek beklemektedir. Hayvancılara yem desteği verilmelidir.

VII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

4.- CHP Grubunun, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır tarafından, Sivas katliamıyla ilgili adalet ve hukuk sürecinin tüm yönleriyle araştırılması amacıyla 2/7/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 2 Temmuz 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına Bursa Milletvekili Sayın Yüksel Selçuk Türkoğlu.

Buyurun Sayın Türkoğlu. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; öncelikle, 2 Temmuz 1991 ile 2012 yılları arasında bölücü terör örgütü tarafından şehit edilen Mehmet Dağılgan, Doğan Yılmaz, Duran Öztürk askerlerimizi rahmetle, minnetle anıyorum; ruhları şad olsun.

Muhterem milletvekilleri, tarihimizdeki en hazin hadiselerden birinin vuku bulduğu tarihtir 2 Temmuz 1993. "Sivas olayları" ya da "Madımak katliamı" olarak bilinen acı olaylar sırasında yazar, ozan, düşünürlerden oluşan 33 insanımızı kaybetmiş olmak vicdanları kanatmış; yakılan sadece bedenler olmamış, yürekler de yanmıştır. Aslında kalbin varsa türkü yakarsın, kalbin yoksa insan yakarsın. Üstelik, bu ülkede yürekler sadece Madımak'ta da yanmamıştır, acılarla yoğrulmuş bu milletin yüreği 5 Temmuz 1993'te yine 33 canımızın terör örgütü tarafından katledildiği Başbağlar'da da yanmıştır. Bu coğrafya üzerinde oynanan oyunlara yönetenlerin de müsamahakâr tavırları ve kararları zemin hazırlamış, birlik beraberliğimize kastedecek olayların neredeyse teşvik edicisi olmuşlardır. "Ne istediler de vermedik?" itirafı ülkemizin makûs talihinin de tarihî tespiti olmuştur. Hangi kisve altında olursa olsun, kerameti kendinden menkul art niyetli ya da gizli ajandalı gruplara, vakıflara, cemaatlara ya da tarikatlara gösterilen müsamaha milletimize hazin hadiseler olarak geri dönmüştür. Artık bu yanlışlardan dönülmeli, cumhuriyet kanunları önünde toplumun her kesiminin kendini eşit ve ayrıcalıksız hissetmesi sağlanmalıdır. Bu vesileyle, Sivas'ta Madımak katliamının müsebbiplerini binlerce kez lanetliyor, Allah milletimize bir daha böylesi onulmaz acılar yaşatmasın diliyorum.

Efendim, 12 yaşında bir çocuk neden yakılır? Şairler, yazarlar, saz ve söz üstatları neden yakılır? Bizi millet yapan maya bozulsun istendiği için ve...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Tamamlayayım efendim.

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - İşte, katliamın 38'inci yılında, Madımak'ta canlarımızı yakanları biz bir kez daha ve defaaten lanetliyoruz.

Buradan sesleniyorum: Kürsülerden konuşurken Hazreti Hüseyin gibi konuşup Hüseyin'den örnek verenlerin iş icraata ve iktidara geldiğinde Yezid gibi davrandığı bugünlerde biz her zaman Hüseyin'in ve Ali'nin yanında olmaya, onun yanında durmaya devam edeceğiz. Horasan'dan Anadolu'ya, oradan Balkanlara, Sarı Saltuk'a, Baba İlyas'a, Pir Sultan'a, Abdal Musa'ya selam olsun.

Heyeti saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti, CHP ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Diyarbakır Milletvekili Sayın Sevilay Çelenk.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Madımak katliamının 32'nci yıl dönümünde ikinci önerge yine bu konuda. Kelimeler tükendi yıllardır, söz tükendi. Söylenecek her şey söylendi fakat yine de yaşanan şeyin ne olduğunu anlatmaya kâfi gelmiyor söylenenler. 2 Temmuz 1993'te ne oldu? 30'uncu yılında Avrupa Alevi Federasyonları Derneğinin desteğiyle hazırlanan Madımak hafızası projesi kapsamında bir film yapıldı. "Çok Kötü Bir Şey Oldu" adı verilmişti bu filme. Hakikaten ancak böyle söyleyebiliyoruz. Çok büyük bir kötülük yapıldı, büyük ve üstesinden gelinemez bir kötülük. Çoğunluğu Alevi olan ozan, şair, kadın, erkek, öğrenci, genç, yaşlı bir grup insana üstesinden gelinemez bir kötülük yapıldı. Hepimizin bir Madımak hafızası var, hepimiz başka türlü hatırlıyoruz. Ben o sene yurt dışında eğitim gören genç bir insandım ve katliamı bana bir yabancı haber vermişti. Televizyondan duymuş, koşu koşu yanıma gelmişti ve bana "Türkiye'de bir otel dolusu şairi, yazarı, sanatçıyı canlı canlı yakmışlar." demişti. Ne olduğunu anlamamıştım ama o günkü utancımı hiç unutmuyorum; büyük bir utanç duymuştum, böyle bir şeyle anılmaktan, ülkenin böyle bir şeyle haber olmasından büyük ve tarif edilemez bir utanç duymuştum.

Madımak bu ülkenin utanç tarihine yazılmış en ağır olaylardan biridir. Bugün bize değerlerden, dinî hassasiyetlerden söz eden ve güya İslam adına konuşanların bu utanç verici linç girişimleri karşısında bir hassasiyetlerinin olmaması düşündürücüdür. Zira binlerce yıllık tarihe yayılmış, köklü bir felsefe ve medeniyet geçmişi olan dinlerin, milyarlarca insanın ve binlerce kuşağın sevgili olmuş peygamberlerin varlığına ve itibarına doğrudan hakaret içermeyen hiçbir yazılı ya da sözlü temsil bu linç girişimlerinin verdiği zararı veremez, böyle bir kabiliyetleri yoktur. Dinî duygular, dinsel maneviyat bu kadar kırılğan değildir, bu kadar bilgelikten uzak ve güçsüz değildir. Velez ki bir zarar verdiği kabul edilsin, bu zarar hukuk ve ifade özgürlüğü dengesi çerçevesinde her türlü soruşturulabilir.

Evet, dinler arası nefreti kışkırtan, kaşıyan, provoke eden, dinî duyguları aşağılayan her tür tavır ya da ifade en net dille telin edinmelidir fakat en nihayetinde hukuk ve ifade özgürlüğü dengesi çerçevesinde bununla mücadele edilmeli...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

SEVİLAY ÇELENK (Devamla) - ...hiçbirinden vazgeçmeden farklı inançlara hatta inançsızlığa, din ve dünya görüşlerine saygı kökleştirilmeye çalışılmalıdır. Madımak ve iki gün evvel Leman dergisi kuşatılmasına tanık olduğumuz gibi, her an bir lincin eşiğinde yaşıyoruz. Bir linç tekerrür etme eğilimini bize gösteriyor. "Türkiye'nin Linç Rejimi" adlı kitabın yazarı "Linç, en aşikâr medeniyet kaybıdır." der. Lincin sıradanlaştığı, kolektif bir utanç yaratmadığı, infial uyandırmadığı bir toplum, toplum olma vasfını yitirmiştir. Bu linçler karşısında bir hassasiyet göstermeden, bunları telin etmeden, Madımak'la hesaplaşmadan, Madımak'la

yüzleşmeden İslamofobiden de karşılaştığımız diğer dinî duyguları hedef aldığı düşünülen şeylerden "faşizm" diye söz etmekte de gerçekten bir insicam yoktur; öncelikle bununla yüzleşilmelidir, bu katliamla yüzleşilmelidir.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sivas Milletvekili Sayın Hakan Aksu.

Buyurun Sayın Aksu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HAKAN AKSU (Sivas) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; sözlerime başlamadan önce mizah kisvesi altında Lemana dergisinde yayımlanan, Peygamber Efendimiz Hazreti Muhammed'e yönelik yapılan saygısızlığı en güçlü şekilde kınıyorum. O çirkin karikatür ifade özgürlüğü kılıfına sığınarak milletimizin en kutsal değerlerine yapılan açık bir saldırdır. İnançlara hakaret etmek ne hicivdir ne de sanattır. Bu tür saygısızlıklar milletimizin birlik ve beraberliğine kasteden provokasyonlardır. Bu saldırılar karşısında sessiz kalmak toplumsal vicdanı yaralamaktır. İnançımıza, değerlerimize ve ortak mukaddesatımıza sahip çıkmak hepimizin insani ve millî görevidir. Bu çirkinliğin hukuk önünde hesabı sorulacaktır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye farklı inançların, etnik kimliklerin, kültürlerin kardeşçe yaşadığı büyük bir mozaiktir. Alevi'siyle Sünni'siyle, Türk'üyle Kürt'üyle, Laz'ıyla Çerkez'iyle hepimiz bu vatanın eşit evlatlarıyız. Bu çeşitlilik bizi zenginleştiren en büyük güçtür. İşte bu anlayışla Sivas sadece tarih boyunca hoşgörünün değil aynı zamanda kardeşliğin ve bir arada yaşamının simgesi olmuştur. Sivas farklılıkların uyumla buluştuğu, omuz omuza verilen mücadelelerle güçlenen bir şehirdir. 2 Temmuz 1993'te yaşanan acı olaylar ise bizlere bu kardeşlik bağını daha da güçlendirmek, hoşgörüye sıkı sıkıya sarılmak zorunda olduğumuzu bir kez daha hatırlatmaktadır çünkü birliğimizin temeli birbirimizi olduğumuz gibi kabul etmekten, farklılıklarımızı zenginlik saymaktan geçer. İnanca, kimliğe ve düşünceye saygı duymak toplumsal huzurun ve birlikte yaşama iradesinin en sağlam dayanağıdır.

Değerli milletvekilleri, bu topraklarda barışın, huzurun ve karşılıklı anlayışın daim olması için hep birlikte ortak bir bilinçle hareket etmeliyiz. 2 Temmuz 1993'te yaşanan bu elim olayın üzerinden tam otuz iki yıl geçti. Her yıl olduğu gibi, bugün de yüreklerimizi dağlayan bu acı hadisede hayatını kaybedenleri bir kez daha rahmetle anıyor, yakınlarına sabırlar diliyoruz. O gün yaşananlar milletimizin vicdanında derin ve kalıcı bir yara olarak hâlâ varlığını sürdürmektedir. Böylesi trajediler sadece bireylerin değil aynı zamanda toplumsal hafızamızın ve birlik ruhumuzun zedelenmesine neden olur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

HAKAN AKSU (Devamla) - Bu yüzden, yaşananların tekrarlanmaması için hepimize büyük sorumluluklar düşmektedir. Toplumsal barışı tesis etmek, ötekileştirmeye karşı durmak, kutuplaşmayı değil kucaklaşmayı savunmak hepimizin ortak görevidir.

Bu duygu ve düşüncelerle, bu elim olayda hayatını kaybeden vatandaşlarımızı ve 5 Temmuz 1993 tarihinde Erzincan'ın Başbağlar köyünde şehit düşen 33 masum vatandaşımızı rahmetle yâd ediyor, ailelerine ve aziz milletimize başsağlığı diliyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

III.- YOKLAMA

(CHP sıralarından bir grup milletvekili ayağı kalktı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Başkanım, yoklama talep ediyoruz.

BAŞKAN - Öneriyi oylarınıza sunmadan önce yoklama talebi var.

Yoklama talebinde bulunan arkadaşların isimlerini tespit edeceğim: Sayın Başarır, Sayın Meriç, Sayın Özkan, Sayın Taşkent, Sayın Dinçer, Sayın Aygun, Sayın Genç, Sayın Arslan, Sayın Barut, Sayın Erdem, Sayın Çan, Sayın Özdemir, Sayın Suiçmez, Sayın Sümer, Sayın Sarı, Sayın Ünver, Sayın Coşar, Sayın Kavaf, Sayın Özçağdaş, Sayın Ocaklı.

Yoklama için üç dakika süre veriyorum ve yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Toplantı yeter sayısı yoktur.

Birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.05

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.22

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Nurten YONTAR (Tekirdağ), İbrahim YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 104'üncü Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

III.- YOKLAMA

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisinin oylamasından önce istem üzerine yapılan yoklamada toplantı yeter sayısı bulunamamıştı.

Şimdi yoklama işlemini tekrarlayacağım.

Yoklama için üç dakika süre veriyorum.

Yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)
BAŞKAN - Toplantı yeter sayısı vardır.

VII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

4.- CHP Grubunun, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır tarafından, Sivas katliamıyla ilgili adalet ve hukuk sürecinin tüm yönleriyle araştırılması amacıyla 2/7/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 2 Temmuz 2025 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

Gündemin "Seçim" kısmına geçiyoruz.

IX.- SEÇİMLER

A) Komisyonlarda Açık Bulunan Üyeliklere Seçim

1.- Avrupa Birliği Uyum Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN - Avrupa Birliği Uyum Komisyonunda boş bulunan ve Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna düşen 1 üyelik için İzmir Milletvekili Mehmet Salih Uzun aday gösterilmiştir.

Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2.- Güvenlik ve İstihbarat Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN - Güvenlik ve İstihbarat Komisyonunda boş bulunan ve YENİ YOL Partisi Grubuna düşen 1 üyelik için Ankara Milletvekili Sadullah Ergin aday gösterilmiştir.

Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz.

1'inci sırada yer alan, İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve Bursa Milletvekili Emel Gözükara Durmaz ile 95 Milletvekilinin İklim Kanunu Teklifi ve Çevre Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

X.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve Bursa Milletvekili Emel Gözükara Durmaz ile 95 Milletvekilinin İklim Kanunu Teklifi (2/2927) ve Çevre Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 198)¹

BAŞKAN - Komisyon? Yerinde.

Dünkü birleşimde İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülen 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin ikinci bölümünde yer alan 16'ncı maddesi kabul edilmişti.

Teklifin görüşmelerine 17'nci madde üzerindeki önerge işlemleriyle devam edeceğiz.

17'nci madde üzerinde 2'si aynı mahiyette olmak üzere 4 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

Aynı mahiyetteki önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 17'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Selçuk Özdağ

Mehmet Karaman

Mehmet Atmaca

Muğla

Samsun

Bursa

Birol Aydın

Mustafa Kaya

Mesut Doğan

İstanbul

İstanbul

Ankara

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

¹ 198 S. Sayılı Basmayazı 8/4/2025 tarihli 73'üncü Birleşim Tutanağı'na eklidir.

İbrahim Akın
İzmir
Perihan Koca
Mersin

George Aslan
Mardin
Mahmut Dindar
Van

Celal Fırat
İstanbul
Sabahat Erdoğan Sarıtaş
Siirt

BAŞKAN - Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk konuşmacı Muğla Milletvekili Sayın Selçuk Özdağ.

Buyurun Sayın Özdağ. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu kanunla ilgili zaten görüşlerimizi anlatmıştık. Bu kanuna torba yasa şeklinde geldiği için her zaman torba yasalara ret oyu veriyorduk, yine ret oyu vereceğimizi şimdiden deklare ediyorum. Başka bir konuya temas edeceğim, akademisyenlerin maaşları.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün bu kürsüye sadece birkaç sayısal veriyle çıkmadım, bugün buraya yoksulluğun sınırında yaşamaya mahkûm edilmiş, onurlu bir meslek grubunun, meslektaşlarının sesi olmaya geldim yani akademisyenlerimizin. Elimde TÜRK-İŞ'in 2025 Nisan tarihli raporu var. Bu rapora göre 4 kişilik bir ailenin yoksulluk sınırı tam 78.292 TL. Aynı dönemde göreve yeni başlayan bir araştırma görevlisinin maaşı ne kadar biliyor musunuz? 60 bin lira. Yirmi beş yılını bu devlete, bu millete, bu bilime vermiş bir profesörün maaşı ise yaklaşık 90 bin TL. Bu ülkede bir bilim insanı yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Bu ülkede bir profesör, bir araştırma görevlisi yoksulluğun eşliğinde bir hayat sürüyor. Bu ülkede bir araştırma görevlisi maalesef yoksulluk sınırının çok çok altında maaş alıyor.

Sayın milletvekilleri, 2015 yılında bir profesör maaşı yoksulluk sınırının 1,41 katıydı, bugün bu oran 1,19'a düşmüş vaziyette. Araştırma görevlisi maaşı 2015'te yoksulluk sınırının yüzde 82'si düzeyindeydi, bugün bu oran yüzde 78'e geriledi. Bu sayılar kuru birer istatistik değil, bu sayılar akademinin adım adım çöküşünün, bilim insanlarının onurunun ve geleceğimizin düşüş grafiğidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi, bu tabloya bir başka açıdan daha bakalım. Yıllarını eğitime, bilimsel çalışmalara adanmış bir profesör bugün ortalama 90 bin TL maaş alıyor dedim ve şimdi biraz daha geriye gidelim. 1990 yılında bir profesör maaşıyla 59,5 gram altın alınabiliyordu, 2010 yılında bu miktar 61,6 gram altına tekabül ediyordu, bugün yarısından da az yani yaklaşık 28 gram. Bu ne demektir biliyor musunuz? Bu, bu ülkede bilimle uğraşmanın artık ekonomik olarak cezalandırıldığı anlamına gelir. 2019'da bir profesör maaşının yedide 1'iyle İstanbul'da ortalama bir semtte kira ödenebiliyordu. Bugün ise profesör maaşının üçte 1'i ev kirasına gidiyor. Yani bilimin başındaki insan bir öğrencinin ev arkadaşı olmak zorunda yani bir öğretim üyesi bir akademik dergiye abone olmak ile çocuğunun ayakkabısını almak arasında tercih yapmak zorunda.

2014'te dönemin Başbakanı ve Genel Başkanımız Sayın Ahmet Davutoğlu akademi camiasındaki bu sorunu görmüş, kayda değer bir zam yapmış, akademiye âdeta can simidi olmuştur. Bilenler bilir, o gün o zam akademisyenler arasında "Davutoğlu zammı" diye nam salmıştı ve Genel Başkanımız şunları söylemişti: "Akademisyenlere aslında zam yapılmadı, maaşları muadilleriyle aynı seviyeye getirildi. Nereden nereye!" O gün akademisyenler devletin gözünde doktorla, hâkimle, mühendisle eşit kabul edilmişti ama bugün akademisyen yine unutulmuş, terk edilmiş ve yalnız bırakılmıştır. Muadili sayılanlar 150 bin TL maaş alırken bilim insanı yoksulluk sınırına mahkûm edilmiştir. Bu sadece ekonomik bir tercih değil bu, bilime duyulan saygının da çöküşüdür. Bugün bu ülkede araştırma görevlileri gece çeviri yaparak geçinmeye çalışıyorlar. Bazıları ek iş buluyor, bazıları ailesinin yanında kalıyor, bazıları bankalara borçlanıyor, bazıları ise maalesef bavlunu toplayıp yurt dışına gidiyorlar. Her yıl binlerce genç bilim insanı bu toprakları terk ediyor ve biz onları kaybederken yerlerini liyakatsiz atamalarla doldurmaya devam ediyoruz çünkü bu sistem sadakati ödüllendiriyor, liyakati ve ehliyeti değil. Bu nedenle üniversiteler düşünmüyor, bu nedenle bilim üretmiyorlar, bu nedenle öğrenciler sadece ezberliyor ve bu nedenle Türkiye bir akıl yoksulluğuna doğru mahkûm ediliyor maalesef.

Sayın milletvekilleri, buradan açıkça ilan ediyorum, bu sessizlik suça ortak olmaktır. Bu görmezden gelme, bu umursamazlık, bu erteleme Türkiye'yi çökertiyor. Bu gidişata "Dur!" demek zorundayız. Akademisyen maaşları derhâl yoksulluk sınırının üstüne çıkarılmalıdır, göreve yeni başlayan bir araştırma görevlisi hak ettiği maaşı almalıdır, profesör maaşı diğer kamu meslekleriyle eşit ve adil hâle getirilmelidir, büyükşehirlerde görev yapan akademisyenlere kira ve barınma desteği sağlanmalıdır; akademiye liyakat esas alınmalı, siyasi baskılardan tamamen arındırılmalıdır, üniversiteler tekrar bilim yuvası, eleştiri ve düşünce merkezleri hâline getirilmelidir.

Son olarak bir soruyla tamamlıyorum. Bir millet kendi aklına, kendi bilim insanına değer vermezse geleceğini kim inşa edecek, yarınlarını kim aydınlatacak, evlatlarına kim yol gösterecek? Ben bu utanca ortak olmam ve olmak da istemiyorum. Ben bu sessizliği kırmak için buradayım ve bilimin sesi bu Mecliste yankılanana kadar da konuşmaya devam edeceğiz.

Şimdi, değerli milletvekilleri, yeni bir kanun teklifi geliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Tamamlıyorum efendim.

BAŞKAN - Buyurun, buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Bu kanun teklifinde generallerin terfi etmesiyle ilgili ve emeklilik yaşlarını yükseltecek şekilde bir düzenleme yapmak istiyorsunuz. Makul görüyoruz, olabilir çünkü 15 Temmuz hain darbe girişimi gerçekleşti ve generallerin bir kısmı da bu hain darbe girişimine iştirak ettikleri için tutuklandı ve bir boşluk oluşturdu bu. Peki, burada generallerin yaşını yükseltirken "academia"yı niye 67 yaşında emekliye sevk ediyorsunuz? Bu "academia"daki bazı insanlar 67 yaşında emekli olduktan sonra başka bazı üniversitelerde 72 yaşına kadar çalışıyorlar, özel üniversitelerde çalışıyorlar. Özel üniversitede çalışanların yaşı ve süresi uygun da niye devlet üniversitelerinde uygun olmasın? Gelin, bunu da düşünelim; hem maaşlarını düşünelim, özlük haklarını düşünelim hem üniversiteye alınan öğretim elemanlarıyla ilgili yeniden bir düzenleme yapalım; ÖYP'yi yeniden getirelim, öğretim elemanı yetiştirme sistemini yeniden getirelim, torpili kaldıralım; en zekiler, en yetenekliler, en liyakatliiler üniversiteye hoca olsunlar ve aynı zamanda yaş sınırını da kaldırmış olalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Bu şekilde bilime de bir katkıda bulunalım diyorum.

İnşallah, bu kanunla ilgili olarak da geriye çekmenizi temenni ediyor, saygılar sunuyorum.

Allah'a emanet olun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ikinci konuşmacı Siirt Milletvekili Sabahat Erdoğan Sarıtaş.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ (Siirt) - Teşekkürler Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizleri izleyen halklarımızı ve cezaevlerinde siyasi tutulan rehine arkadaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Evet, iklim krizi günlerdir hepimizin gündeminde, haftalardır hatta. Maalesef, artık bu, geleceğe dair bir senaryo değil bugünün acı gerçeğidir çünkü kuraklık, sel, aşırı sıcaklık, orman yangınları; bu felaketler artık mevsimlerle sınırlı değil, her an, her yerde kapımızda. Hatta burada çarpıcı bir örnek vermek istiyorum: 30 Haziranda, yazın ortasında Sivas'ta kar yağdı, artık gerisini siz düşünün diyeceğim ama eğer düşünseydiniz bugün bunları konuşmuyor olacaktık. Zira, yıllardır bilim insanları, çevreciler, ekolojistler "Doğayla inatlaşamazsınız." diyor, "Doğayla savaşılamazsınız." diyor, "Kaybeden siz olursunuz." diyor ama kimse seslerini duymuyor maalesef. Nitekim, her doğal afetin bir felakete dönüştüğü ülkemizde kaybettiğimiz gün gibi ortadadır: Küresel sıcaklık artışı geri dönülemez bir eşiğe yaklaştı, gıda krizleri, su kıtlığı, biyolojik çeşitlilik kaybı dünyanın dört bir yanında yaşanıyor. Türkiye de bundan muaf değil, üstelik Türkiye iklim krizine karşı en kırılgan coğrafyalardan biridir ama ne yazık ki alınan önlemler göstermelik, hazırlanan yasalar ise şirketlerin kârını halkın ve doğanın önüne koyan yasalar olmaktan öteye gitmiyor.

Bugün burada tartıştığımız İklim Kanunu Teklifi de maalesef bu gerçeğin bir yansıması. "Paris Anlaşması" diyorsunuz ama ortada ne bir net sıfır emisyon hedefi var ne bir yol haritası ne de bir tarih. Sonra da "İklim Yasası" diyorsunuz. Bu yasa iklim yasası değil maalesef, bu yasa iklim krizini çözmek için değil, doğa talanını hukuki kılıfa sokmak için hazırlanmış bir yasadır. Bu gerçeğin en acı örneklerini de Türkiye'nin her yerinde yaşadığımız gibi ilim olan Siirt'te de yaşıyoruz. Siirt'in suyunu, dağını, vadisini, yaşamını yok eden HES'ler, RES'ler ve GES'ler adı altında yapılan rant projeleri doğayı değil sadece şirketlerin kasasını besliyor. Siirt'teki Zorava Çayı -ki bir doğa harikasıdır- bunun en somut örneklerindendir. 2015 yılında köylülere sorulmadan, etkileri anlatılmadan, tüm itirazlara rağmen bir HES inşa edildi orada. Ne oldu? Orada doğal su kaynakları kuruma noktasına geldi, ekosistem çöktü, tarım ve hayvancılık neredeyse durma noktasına geldi, insanlar göçe zorlandı, yerinden edildi, doğanın dengesi altüst oldu ama halk susmadı; bu iktidar da durmadı tabii, ikinci bir HES inşa etmek istedi, bölge halkı da buna karşı hukuki mücadele başlattı ve kazandı ancak bu iktidar ne yaptı? Mahkeme kararını bile tanımadı, hukuku eğip büküp halkın kazandığı hakkı şirketlerin lehine çevirmeye çalıştı. İşte sizin iklim ve çevre anlayışınız tam olarak budur!

Siirt'te baraj üstüne baraj yaptınız, bölgenin mikroiklimini yok ettiniz, kuraklığı ve çölleşmeyi hızlandırdınız. Halk bundan ne kazandı? Ben söyleyeyim: Kocaman bir sıfır kazandı. Su yok, tarım yok, hayvancılık yok ama elektrik şirketlerinin kârı, sıfırları katlanarak devam ediyor. Bugün getirdiğiniz bu İklim Kanunu Teklifi halka şunu söylüyor: "Sen üretme, tüket; biz doğanı da suyunu da sattık, yakında havayı da sana parayla satacağız."

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Hiç de öyle bir şey demiyoruz.

SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ (Devamla) - Böyle bir iklim yasası olmaz, olur mu hiç? Olmaz. Yani bu iklim yasası doğayı koruyor mu? Hayır. Bu iklim yasası halkı koruyor mu? Hayır. Tarımı destekliyor mu? Hayır, hiçbir çıkarı yok bundan. Eğer gerçekten bir iklim yasası yapmak istiyorsanız, önce Zorava Çayı'ndaki halkın sesine kulak vereceksiniz. Yani öyle iklim yasası yapıyoruz deyip geçmeyeceksiniz, Siirt'in, Şırnak'ın, Dersim'in, Muğla'nın, Artvin'in derelerinin, vadilerinin, ormanlarının sesine kulak vereceksiniz. Aksi takdirde bu teklif bir yasa değil doğanın ve geleceğinin yok edilmesinin resmî belgesi olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, toparlayın.

SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ (Devamla) - Teşekkürler.

Biz buna asla sessiz kalmayacağız dün kalmadığımız gibi. Özette; İklim Kanunu Teklifi, çevresel yıkımın bütüncül bir şekilde ele alınmaması nedeniyle, iklim değişikliğiyle mücadele etmektense, tam tersine, doğayı talan edecek diyoruz ve buradan bir kez daha söylüyoruz: Artık halkın, doğanın sesine kulak verin. Bu, her gün getirdiğiniz yasalardan biri diğerini aratıyor ve halkın sesine kulak kesilin. Bu halkı, doğayı gözetmeyen yasalardan bir an evvel vazgeçin diyoruz. Bu sadece bizim için değil; bu, yarın için; bu, herkes içindir. Bu sorumlulukla yaklaşın diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı İklim Kanunu Teklifi'nin 17'nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "diğer kanunların ilgili hükümleri niteliğine" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve iklim değişikliği ile mücadeleye" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Semra Dinçer

Ankara

Sibel Suiçmez

Trabzon

Murat Çan

Samsun

Ömer Fethi Gürer

Niğde

Vecdi Gündoğdu

Kırklareli

Aliye Timisi Ersever

Ankara

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu

Manisa

Aykut Kaya

Antalya

Nurten Yontar

Tekirdağ

Mehmet Tahtasız

Çorum

Barış Karadeniz

Sinop

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Antalya Milletvekili Aykut Kaya.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

AYKUT KAYA (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulumuzu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemiz alevler altında. Sadece yangın risklerinin ve sıklıklarının artması bile bugünkü gündemimiz olan iklim kanununun ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. İşin trajik yanı ise yanan her orman varlığımız neticesinde karbon yutak kapasitemizin biraz daha azalması ve iklim değişikliği risklerine kırılganlığımızın artması. İşte, böyle bir ortamda Meclisimize yeniden sunulan İklim Kanunu Teklifi'nin iklim krizine karşı gerçekçi bir çözüm sunmak yerine karbon ticareti üzerinden yeni bir rant alanı oluşturma hedefini sürdürmesi de oldukça üzücüdür. Bu teklif, kirletici tesis sahiplerine kirlenme hakkı satın alma imkânı tanıyarak emisyon azaltımını geri plana itmekte. Üstelik yükümlülüklerin bir bölümünün eş değer karbon kredisiyle karşılanabileceği ifadesi belirsizlik yaratarak somut oran ve sınırlamalardan kaçınmakta. Teklifte kademeli indirim yükümlülüğünün kapsam ve mekanizması da muğlaktır ve böylece kirletici işletmeler, faaliyetlerini sınırsızca sürdürebileceklerdir. Yıllardır gelir eşitsizliğini derinleştiren iktidar, teklifin bu hâliyle "karbon eşitsizliği" gibi bir kavramı da hayatımıza yerleştirmeye hazırlanmaktadır.

Bu teklif bir vizyon boşluğuyla karşımızdadır. Sanki iklim değişikliği tüm riskleriyle ortada değilmiş, bir ekolojik kriz yokmuş gibi sadece "yeşil büyüme" kavramına odaklanıldığını görüyoruz. Oysa krizin merkezinde canlılar var, biz varız, toprak, hava, su var, bir bütün olarak ekosistem var. Bu farkındalığın çıktılarında biri olan "adil geçiş" kavramı teklif metninde kendine yer bulsa da adil geçişin nasıl hayata geçirileceği kanunda gösterilmemiştir. Kapsamlı bir adil geçiş süreci, işçilerin yeni beceriler kazanacağı eğitim programları, gelir desteği ve sosyal güvence mekanizmaları olmadan var olamaz.

Ayrıca, teklif "çocuk, kadın, yaşlı, engelli ve benzeri" ifadesiyle kırılgan grupları da muğlak bırakıyor. Bu yaklaşım, iklim politikalarının toplumsal boyutunu, eşitlik ve sosyal adalet ilkelerini de hiçe saymaktadır. Küresel karbon piyasasının riskleri de metinde göz ardı edilmiştir. Uluslararası karbon piyasalarında denetim belirsiz, güvenilirlik tartışmalıdır. Çift sayım ve sızıntı riskleri ülkemizin doğal varlıklarını spekülasyonlara maruz bırakabilir. 17'nci maddede "...diğer kanunların ilgili hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanır." hükmüne eklenen "ve iklim değişikliğiyle mücadele" ifadesi boşlukların iklim hedeflerine uygun doldurulacağı mesajını taşıyor. Bu küçük ekleme olumlu olsa da hangi kanun hükümlerinin hangi uyum kriterleriyle seçileceği hâlâ muğlaktır. Ayrıca, usul ve esasları belirleyecek olan Başkanlığın tam yetkiyle düzenleyeceği yönetmelikler Meclis denetimine açık olmalıdır. Aksi hâlde, hukuki şeffaflık arayışımız yine kâğıt üzerinde kalacaktır. Bu metin, ekolojik krize bir yanıt olmak ve enerji dönüşümünü sağlamak yerine sermaye piyasalarını korumayı amaçlıyor. İklim krizine karşı kararlı duruş ancak bağlayıcı emisyon hedefleri, katılımcı adil geçiş mekanizmaları ve sıkı yaptırımlarla sağlanır.

Teklif, iklim aciliyeti karşısında âdeta hareketsizlik sergilemektedir. Bu teklifin işlevsel olması için acilen 3 adım atılmalıdır. Birincisi, tüm sektörler ve bölgeler için karbon azaltım yükümlülükleri tanımlanmalı, beş yılda bir güncellenecek detaylı yol haritaları belirlenmelidir. İkincisi, yıllık izleme raporları Meclis gündemine sunularak sapmalar anında giderilmeli, bağımsız bir denetim birimi kurulmalıdır. Üçüncüsü, adil geçiş mekanizmaları somut destek kalemleriyle tanımlanmalı; işçilerin, çiftçilerin ve kırılgan grupların yeni enerji ekonomisine uyumu eğitim ve gelir desteği paketleriyle güvence altına alınmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

AYKUT KAYA (Devamla) - Beklentimiz, iklim krizini merkezine alan gerçekçi, toplumsal ve çevresel sorumluluğa dayalı bir yasayı bugünümüze ve yarınımıza armağan etmektir. Hepinizi iklim adaleti ilkesini güçlendirecek, işçiden öğrenciye herkesi kapsayacak somut önerilerimizi dikkate almaya davet ediyorum. Gelin, iklim krizini sömürmeyelim, halkın ve doğanın hakkını koruyacak bir iklim yasasını hep beraber çıkaralım.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Efendim, oylamadan önce karar yeter sayısı istiyoruz.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunacağım, karar yeter sayısı arayacağım.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

Evet, Divanda ihtilaf var, elektronik cihazla oylama yapılacaktır.

Oylama için iki dakika süre vereceğim.

Oylama işlemi başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Karar yeter sayısı yoktur.

Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.49

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.55

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Nurten YONTAR (Tekirdağ), İbrahim YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 104'üncü Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

17'nci madde üzerinde Antalya Milletvekili Aykut Kaya ve arkadaşları tarafından verilen önerenin oylamasında karar yeter sayısı bulunamamıştı. Şimdi önergeyi tekrar oylarınıza sunacağım ve karar yeter sayısı arayacağım.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

Divanda ihtilaf var, elektronik cihazla oylama yapılacaktır.
Oylama için iki dakika süre veriyorum ve oylama işlemini başlatıyorum.
(Elektronik cihazla oylama yapıldı)
BAŞKAN - Önerge kabul edilmemiştir, karar yeter sayısı vardır.
198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.
Komisyon yerinde.
17'nci madde üzerindeki diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İklim Kanunu Teklifi'nin 17'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Başkanlıkça" ibaresinin "Başkanlık tarafından" ibaresiyle değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Şenol Sunat

Selcan Taşcı

Yavuz Aydın

Manisa

Tekirdağ

Trabzon

Turan Yaldır

Yasin Öztürk

Aksaray

Denizli

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Manisa Milletvekili Sayın Şenol Sunat.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İklim Kanunu Teklifi'nin 17'nci maddesi üzerine İYİ Parti Grubu adına söz aldım. Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, yurdumuzun dört bir yanında ciğerlerimiz yanıyor -üç gündür devam eden- ormanlarımız, köylerimiz, mahallelerimiz, canlarımız alevlere teslim oldu. Her yaz aynı acıyı yaşamak kaderimiz mi değerli milletvekilleri? İhmalkârlığın, plansızlığın, denetimsizliğin bir sonucu ve aynı sözleri söylemekten yorulduk, aynı ifadelerin bir anlamı yok. İklim krizinin etkileri ortadayken hâlâ yangınlara karşı yeterli hazırlık yapılmıyorsa bu, devleti yönetenlerin zafiyetidir. Yeter artık -yani bir şekilde- uçak yeteri kadar yok, helikopter yok, yangınla mücadelede liyakat yok. Evet, sayın milletvekilleri, bu yangınlar sadece ağaçları değil geleceğimizi yakıyor.

Evet, görüşülmekte olan bu teklifin adı iklim kanunu, içeriğine baktığımızda emisyon ticaret kanunu. Evet, meseleyi karbon ticaretine indirgeyen piyasacı bir yaklaşımla ele alınmış.

(Uğultular)

ŞENOL SUNAT (Devamla) - Değerli milletvekilleri, çok sevinmiştim ama bir uğultu var Genel Kurulda. Bu yoklama sonrasında en azından milletvekili sayısı, özellikle iktidar partisinin milletvekillerinin sayısının arttığını görmekten mutlu olup şu kürsüye çıkıyoruz ama maalesef ses ve uğultunun çok fazla olduğunu görüyorum.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Ya, biz konuşurken sizler hiç konuşmuyor musunuz?

ŞENOL SUNAT (Devamla) - Evet, ben önemli bir tarım kenti olan Manisa Milletvekiliyim. Gediz Nehri'nin zaman zaman kurumaya yüz tuttuğu bir şehrin temsilcisiyim. Toprağımız çatlıyor, zeytinlikler susuzluktan yanıyor, üzüm bağlarında giderek verim düşüyor. Bir zamanlar bereket akan topraklar şimdi suskun, susuz, sahipsiz bırakılıyor. Bu teklif adil geçiş ilkesini ele almıyor sayın milletvekilleri, ne takvim ne sosyal politika desteği ne iş gücü planlaması sunmuyor. Manisa'da, Zonguldak'ta, Muğla'da kömür çıkaran emekçiler geleceksizliğe terk ediliyor.

O nedenle bu yasa teklifinde ne yok diye sormak istiyorum size. İklim krizinin gerçek yükünü taşıyan emekçiler yok, kadınlar yok, gençler yok, çiftçiler yok, toplum yok. Bu teklifte 2053 Net Sıfır Emisyon Hedefi'nden bahsediliyor fakat ortada ne sektörel azaltım hedefi var ne bağlayıcı bir düzenleme var sayın milletvekilleri. Bu teklif yutak alanlardan, ormansızlaşmadan, tarım topraklarının kaybindan tek kelime söz etmiyor. O hâlde ne yok bu kanun teklifinde? Ekolojik kapsayıcılık yok sayın milletvekilleri. Peki, ne var? Karbon kredisi sistemi, büyük sermayeye dağıtılacak ücretsiz tahsisatlar ve halktan kopuk bürokratik kurgu var; toplumun sırtından, ekolojinin üzerinden kâr edenlerin çıkarları var; sanayiye bedava tahsisat, halka pahalı fatura var; milletin yeşil geleceğini karbon borsasına satma girişimi var.

Kıymetli milletvekilleri, vatan sadece hudut çizgisi değildir; akan sudur, üreten topraktır, gölge veren ormandır. İklim kriziyle mücadele aynı zamanda vatan savunmasıdır. Bu düzenleme vatani değil rantı, ayrıcalığı, lobileri savunmaktır. Bu teklif sivil toplumu dinlememiştir, akademiye görmemiştir, meslek odalarını duymamıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

ŞENOL SUNAT (Devamla) - Burada, söz milletin değil lobilerindir, teklif halktan değil lobilerden gelmiştir. O nedenle, bu kanun Meclisin iradesini değil bürokrasinin gölgesini temsil etmektedir.

Evet, değerli milletvekilleri, ben bir anneyim; çocuklarımla, torunlarımla gökyüzüne baktığımda göreceği şey beton kule değil temiz hava olsun istiyorum. Evet, ben bir akademisyenim, bilimle inşa edilmiş bir iklim politikası istiyorum. Ve ben bir Türk milliyetçisiyim, vatan toprağının her karışını koruyacak bir irade talep ediyorum. Bu ülkenin geleceğini karbon borsalarında değil, Türk çiftçisinin alın terinde görüyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

17'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

18'inci madde üzerinde 2'si aynı mahiyette olmak üzere 4 önerge vardır, önergeleri ayrırlık sırasına göre işleme alacağım.

Aynı mahiyetteki önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 18'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Selçuk Özdağ
Muğla
Birol Aydın
İstanbul

Mehmet Karaman
Samsun
Mustafa Kaya
İstanbul

Mehmet Atmaca
Bursa
Mesut Doğan
Ankara

Mehmet Emin Ekmen

Mersin

Aynı mahiyetteki diğer önerenin imza sahipleri:

İbrahim Akın
İzmir
Perihan Koca
Mersin

George Aslan
Mardin
Mahmut Dindar
Van

Celal Fırat
İstanbul
Kezban Konukçu
İstanbul

BAŞKAN - Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk konuşmacı Mersin Milletvekili Sayın Mehmet Emin Ekmen.

Buyurun Sayın Ekmen. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime, otuz iki yıl önce, peş peşe önce Madimak'ta, sonra Başbağlar'da yaşadığımız acıyı hatırlatarak, bu acıların kurbanlarını rahmetle anarak ve faillerini, göz yumanlarını ve bu iki acı olayın da aydınlatılmasına engel olanları lanetleyerek başlamak istiyorum. Bu aradan geçen otuz iki yıl sonra, bu acılardan ders alarak, gerçek anlamda demokratik, çoğulcu bir hukuk devletine dönüştüğümüzü ileri sürmek zor. Ümit ediyorum -ki iktidar tarafından, özellikle Sayın Devlet Bahçeli tarafından- devlet kurumlarının yeniden organizasyonunu, hukuk devletini merkeze alan bir yaklaşımı içeren terörsüz Türkiye'nin önümüzdeki döneminde Türkiye gerçek anlamda demokratik, çoğulcu bir hukuk devletine dönüşümün ilk adımlarını atar.

Bugün iklim kanunuyla ilgili bir görüşme yapıyoruz ama kabul edelim ki bu bir iklim kanunu değil. Bu, ancak bir yeşil mutabakat kanunu, ancak bir karbon dengeleme kanunu olarak kabul edilebilir. Bunlar da iklimi, doğayı, çevreyi değil ticareti ilgilendiren, sanayiye ilgilendiren düzenlemelerdir. Bu düzenlemeler yersiz midir, bu düzenlemeler yanlış mıdır? Özellikle bu global çağda ihracatımız açısından gerekli olabilir ama böyle bir düzenlemenin iklim kanunu gibi birçok konuyu kuşatması gereken bir başlıkla getirilmesinin yanlış olduğunu ifade etmemiz gerekiyor. İklim krizi var mıdır, yok mudur, bu tartışmalara girmek yersiz ancak bugün Türkiye bir kuraklık krizinin içerisinde. Yüzyılın don felaketi kabul edilen bir don felaketinden geçtik ve hiçbir devlet kurumu, ne göz göre göre gelen yüzyılın don felaketine karşı ne içinde bulunduğumuz kuraklık krizine karşı başta su yönetimi olmak üzere çiftçilerimize doğru bir mihmandarlık yapmadılar. Biz, sanayiye, tüccara bu konularda alan açıncaya kadar, başta çiftçilerimiz olmak üzere, artık şehirlerimizin içme suyunun dahi sıkıntıya girdiği bir dönemde doğrudan insanımızı ilgilendiren konularla ilgili olarak iktidarı daha ciddi bir inisiyatif almaya davet ediyoruz.

Bu teklif içerisinde kulağa hoş gelen maddelerden biri de karbon dengeleme yaklaşımıdır. Doğrusu, ilkelere ve belli bir denetime bağlı olarak yapıldığında belki bir işlev görebilir ancak bunu her derde deva bir husus gibi sunmak ciddi bir yanılgıdır. Örneğin, Batman'da doğaya verdiğiniz zararı İstanbul'da gidermeye çalışmak ne kadar adil ve hakkaniyetlidir. Dünya genelinde de bu mekanizmalara dair ciddi soru işaretleri mevcuttur. Süreçlerin şeffaf yürütülmemesi, izleme ve doğrulama mekanizmalarının yetersizliği ve en önemlisi emisyonların çifte sayımına dair kaygılar sistemin güvenilirliğini zedelemektedir. Yani bu sistemi bu şekilde doğru kabul etsek bile kendi içinde ciddi tutarsızlıklar taşıyan bir yaklaşımla karşı karşıyayız.

Mevcut teklif sertifikaların alınıp satıldığı bir modeli öne çıkarmaktadır ancak bu yapının sahadaki emisyonları gerçekte düşürmek yerine yalnızca belgeler üzerinde bir azalma sağlanmış gibi bir görüntü oluşturacağı açıktır. Kaldı ki bu sistemin en çok dayandırıldığı uygulamalardan biri olan ağaçlandırma projeleri için ülkemizde yeteri kadar bir alan olup olmadığı da tartışma konusudur. Teklifin öngördüğü sistem çevreyi korumaktan ziyade çevreyi merkeze alan yeni bir ticaret mekanizması üretmektedir ve bu sistem doğru yapılandırılmadığı zaman işletmelerin emisyon azaltımını yapmadan yalnızca belgeler üzerine sağlanan bir "karbon nötr" ilanına sebebiyet verebilecektir ve bu hâliyle yeşil mutabakat değil şirketlerin, tesislerin ve piyasanın işine yarayan bir tekliftir. Bilimsel verilerden, şeffaflıktan, katılımcılık ilkesinden uzak yasa teklifi ne ülkemize ne de vatandaşlarımıza bir fayda sağlamayacaktır; sadece Avrupa Birliği'nin ticaret için, ihracat için öngördüğü şartlardan biri belki karşılanmış olacaktır.

Şüphesiz içinde bulunduğumuz kuraklık hâlinin en önemli çıktılarının biri de yangınlar. Orman yangınları dört bir yanda her gün nefesimizi kesiyor âdeta. Seçim bölgem, ilimiz Mersin'de de orman yangınlarıyla sık sık karşılaşılıyor ancak orman yangınlarından ayrıışan bir de Göksu Deltası var ki 300'den fazla kuş çeşidiyle flamingoların, pelikanların, yalçapkınlarının, turnaların sığınağı olan, binlerce yıldır göç eden kuşların uğrak yeri olan bir sazlık alan ve bu alanda son bir yılda -bugün Mersin Milletvekili Sayın Gülcan Kış da ifade ettiler- 3'üncü kezdir yangın çıkıyor.

BAŞKAN - Buyurun tamamlayın.

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) - Buradaki tarım baskısı, kaçak balıkçılık, çevre kirliliği ve şimdi de çıkan yangınlarla hayatları yok edilen binlerce çeşit emsalsiz bir kuş yuvalanma alanı Göksu Deltası'na ilişkin defalarca çağrıda bulunduk; özel bir yangın müdahale birimi kurulmalıdır, gözetleme kuleleri inşa edilmelidir, Ramsar Sözleşmesi'nin gerekleri eksiksiz olarak uygulanmalı ve denetimi yapılarak kamuoyuyla sonuçta şeffaf bir şekilde bilgilendirmelidir; yangın sonrası zarar tespitleri, kuş göç yolları ve yumurtlama alanları için bilim adamlarından destek alınarak mevcut durum bir eylem planına bağlanmalıdır ve en önemlisi yerel halk da bu işleyişin bir parçası kılınmalıdır yoksa Göksu için yarın konuşma vakti çok geç olabilir.

Teşekkür ederim. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ikinci konuşmacı İstanbul Milletvekili Kezban Konukçu.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) - Değerli Başkan, sayın milletvekilleri; 18'inci maddeyle emisyon ticaret sistemine uyum için çeşitli düzenlemeler yapılmakta, EPIAŞ ve EPDK'nin rolü tanımlanmaktadır. Burada emisyon ticaret sistemine öncelik verilmesi

doğrudan emisyon azaltımı yerine piyasa çözümlerini teşvik etmektedir. Bu anlamda, piyasa bazlı mekanizmalar öne çıkarken doğrudan emisyon azaltımı konusunda zorlayıcı hükümler bulunmamaktadır. Bu durumda karbon piyasaları büyük kirleticiler için yeşil aklama aracına dönüşecektir; bu çok açıktır.

Şimdi, iklim krizi tüm canlıları ve doğal ekosistemini tehdit eden çok önemli bir kriz olarak karşımızda durmaktadır. Bu krizin kökeninde yatan şeyleri tartışırken burada partiler arasındaki farklar çok dikkat çekicidir. Biz bu krizin ana sebebinin kapitalist sistem, onun da en son hâli olan neoliberal kapitalist sistem olduğunu çok açık bir şekilde ifade ediyoruz çünkü kapitalist sistem doğayı sınırsız bir kaynak ve atık deposu olarak görmektedir. İklim kanunu sadece kapitalistlerin çıkarlarını eksenine alan, doğanın korunmasını değil piyasa koşullarına adapte olmayı önceleyen bir kanun olarak karşımızda durmaktadır, kanun metni doğayı sanayi için meta olarak ele almaktadır. Aynı şekilde, kanun teklifinde kapitalizmin neden olduğu ekolojik yıkımı önlemek yerine, böyle "yeşil büyüme" söylemiyle sermayeyi teşvik edici önlemler öne çıkmaktadır. "Yeşil" deyince anladığımız şeyler gerçekten birbirinden çok farklı. İktidar koltuklarındakiler, "yeşil" deyince doların yeşilini; biz, "yeşil" deyince de çevreyi ve ekolojii anlıyoruz; bu farkın da altını çizmek istiyorum.

Kapitalizm kendi yarattığı ekolojik yıkım felaketini bile yeni bir sermaye için birikim aracı olarak görmekten, yeniden üretmekten geri durmuyor ve Türkiye'deki neoliberal kapitalist politikaların medarıftıharı AKP iktidarı karbonu alınır satılır bir meta hâline dönüştürerek burada da yine bir yeşil makyaj girişimi yapmakta ve bu, iklim kanunuyla karşımıza çıkmaktadır. İklim krizine çözüm bulmak bir yana dursun, bu yasa karbon piyasaları ve yeşil finansman gibi araçlar üretmek doğanın içine sokulduğu krizi fırsata dönüştürmek istemektedir. Her krizi fırsata dönüştürmek isteyen iktidarın gerçek yüzünü burada bir kez daha tekrar görüyoruz. "Yeşil kalkınma" söylemiyle meşrulaştırılmak istenen şey aslında ormanların, akarsuların, tarım arazilerinin yeşil etiketiyle talan edilmesinden başka bir şey değildir.

Yine, bu iklim kanunu teklifiyle öne çıkan karbon piyasaları ve karbon ticareti mekanizmaları sera gazı emisyonlarını bir ticaret nesnesi hâline dönüştürmektedir ve karbon kredisi satın alınmasından bahsedilmektedir. Yani bir şirket kendisi kotasını dolduramadıysa başka bir şirketten karbon kredisi satın alabilmektedir yani kirletme hakkını sonuna kadar kullanmaktadır. Gerçekten bu akla zarar uygulamalar karşısında şaşırmadan edemiyoruz.

Kanun teklifinde uyumdan çokça bahsediliyor ama ne hikmetse orman yangınları, seller ve kuraklıkla ilgili elle tutulur hiçbir önlem alınmamaktadır. Tam da iklim kanunu ve Maden Kanunu görüşülürken ülkenin dört bir tarafında çıkan orman yangınları dikkat çekicidir, "şüpheli orman yangınları" olarak kayda geçmiştir ve vatandaşlar çok haklı olarak bu alanların ranta açılmasıyla ilgili kaygılar taşımaktadır çünkü bizim ülkemizde Borçka'da orman talanına karşı mücadele ederken öldürülen doğa ve yaşam savunucusu Reşit Kibar unutulmamıştır. Yine, Antalya'da Taş Ocakları ile Mücadele Platformu sözcülüğü yapmış olan Ali Ulvi Büyüknohutçu ve eşi Aysin Büyüknohutçu evlerinde ölü bulunmuştu hatırlarsanız, onlar unutulmamıştır. Bu katliamlar da açığa çıkmamış katliamlar olarak tarihe geçmiştir.

Sayın milletvekilleri, ben kalan süremde güncel bir iki noktaya değinmek istiyorum. Biliyorsunuz, doğal gazı yüzde 25 zam yapıldı. Çok ilginç. Neden 1 Temmuzda yapıldı bu zam, neden bir iki gün önce yapmadılar? Çok ince bir hesaplama karşı karşıyayız burada çünkü eğer 30 Haziranda yapsalardı bu, enflasyon rakamlarına yansıtılacak ve bu zam altı aylık enflasyon rakamlarına yansıtıldığı için de işçi, memur ve emekli için verilecek olan zam oranlarına yansıtılacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

KEZBAN KONUKÇU (Devamla) - Tamamlıyorum Sayın Başkan.

Burada, işçinin, emekçinin, emeklinin eline geçecek olan üç kuruşun bile hesabının yapıldığını görüyoruz. Pes doğrusu! Açıkçası bu kadarını bile biz düşünemezdik. Böyle, herhâlde profesyonel dolandırıcıların aklına gelebilecek bir yöntem uygulanmıştır burada. Açlık sınırının altında asgari ücreti alan ve ücretli emeğin yüzde 50'sini oluşturan emekçiler ara zam beklerken, kamu işçileri sefalet zammına karşı sokaklarda iken bu tarz uygulamalar ve dolandırıcılıklarla halkı kandıramazsınız. TÜİK'in oyunları ile enflasyonu zaten düşük gösteriyorsunuz, üstüne bu şekildeki uygulamalar da kesinlikle karşılık bulmayacaktır. İnsanlar her şeyin farkında, emekçiler her şeyin farkında. Artık yeter, emekçilerin cebinden elinizi çekin, bu tarz dolandırıcılıklara bir son verin diyorum.

Teşekkürler. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önerileri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı İklim Kanunu Teklifi'nin çerçeve 18'inci maddesinin (3)'üncü fıkrasıyla 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun 16'ncı maddesine eklenmesi öngörülen (9)'uncu fıkrada yer alan "piyasa bozucu davranışta bulunulduğunun" ibaresinin "piyasa bozucu veya manipüle edici davranışta bulunulduğunun" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Semra Dinçer
Ankara
Sibel Suiçmez
Trabzon
Mehmet Tahtasız
Çorum
Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

Vecdi Gündoğdu
Kırklareli
Nurten Yontar
Tekirdağ
Barış Karadeniz
Sinop
Murat Çan
Samsun

Gülcan Kış
Mersin
Aliye Timisi Ersever
Ankara
Hikmet Yalım Halıcı
Isparta
Ömer Fethi Gürer
Niğde

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Mersin Milletvekili Sayın Gülcan Kış.

Buyurun Sayın Kış. (CHP sıralarından alkışlar)

GÜLCAN KIŞ (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin ciğerleri yine cayır cayır yanıyor. Dört bir yanda ormanlarımız alevlere teslim, binlerce hektar alan yok oldu, can kayıpları yaşanıyor. Yıllardır uyardık "Önlem alın, yangın filosunu güçlendirin." diye ama iktidar hep seyretti. Her yıl aynı acı tabloyla karşı karşıyayız. Orman yanıyor, doğa yok oluyor, insanlar canıyla, malıyla mücadele ediyor ama hâlâ bir çözüm yok. İşte, böylesine vahim bir tabloda, görüşmekte olduğumuz 198 sıra sayılı İklim Kanunu Teklifi daha da önem taşıyor. Özellikle şunu net söylemek gerekir ki Mecliste "İklim Kanunu" adıyla sunulan bu teklif, iklim krizinin vahametini; tarımın, halk sağlığının, doğanın karşı karşıya olduğu tehditleri kavrayamamış, eksik, dar ve piyasa odaklı bir düzenlemedir. Bakın, Türkiye'nin dört bir yanında üreticimiz perişan. Kuraklık, aşırı sıcaklıklar, doğal afetler her geçen yıl artıyor; bu tablo tesadüf değil. Dünya Sağlık Örgütü iklim değişikliğini yüzyılın en büyük sağlık tehdidi olarak tanımlamaktadır; Birleşmiş Milletler ise dünyada gıda krizi, su krizi, göç dalgaları konusunda da yıllardır uyarılar yapmaktadır ama önümüze getirilen bu yasa teklifi ne anlatıyor bize? Sera gazı azaltımı piyasanın insafına bırakılmaktadır, somut bir hedef yok, üretici yok, çiftçi yok, halk yok. Yerel yönetimleri de sürece dâhil etmeyen, belediyeleri dışlayan, halkı sürecin seyircisi konumuna iten bir anlayışla gerçek bir iklim kanunu yapılamaz. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, elimizde 860 sayfalık Meclis araştırması komisyon raporu var, 76 sayfalık da ortak çözüm önerisi var ama getirilen bu teklif, o raporun ne ruhunu yansıtmıyor ne bilimi yansıtmıyor ne de halkın beklentilerine cevap veriyor. Çünkü bu teklif çevreyi sadece ticari bir meseleye indirgemiş, adil geçiş planının olmadığı, halk sağlığını koruyan tek bir somut politikanın da olmadığı bir teklif durumunda.

Değerli milletvekilleri, iklim değişikliği sadece sera gazı meselesi de değildir. İklim değişikliği nasıl Mersin'de çiftçinin dalında yanan narenciyeyse, donup giden meyveyse, iklim değişikliği tarlada üretimin yok olmasıdır, sofraların boşalmasıdır. Bakın, geçen ay hepimiz burada Zirai Don Araştırma Komisyonunu kurduk çünkü biliyoruz ki iklim krizinin en ağır bedelini yine üreticimiz ödüyor. Mersin'de don afeti yüzünden çiftçimiz perişan. Sadece Mersin değil, Türkiye'nin dört bir yanı etkilendi bu durumdan ama siz İklim Kanunu Teklifi'nin içinde tarımı yok sayıyorsunuz, çiftçiyi yok sayıyorsunuz.

Geçen hafta da Komisyona bir başka yasa teklifi getirdiniz, zeytin alanlarını madene açmak için çünkü zeytin ağacı kesilemiyor. Bu toprakların direnci olan zeytin ağaçları halkın köküdür, emeğin sembolüdür. Meclis Komisyonunda arbeye çıktı, milletvekilimize saldırıldı, vatandaşlarımız yerlerde sürüklendi, görüntü almak isteyenlere müdahale edildi. İşte, AKP'nin yani sizlerin çevre ve doğa anlayışı tam olarak da budur. (CHP sıralarından alkışlar) Buradan bir kez daha söylemek istiyorum: Zeytine uzanan el bu halkın köküne uzanmıştır. Tarımı, toprağı, sağlığı talan eden bu anlayışı asla kabul etmiyoruz.

Mersinliler adına da seslenmek istiyorum: Mersin üretimin şehridir. Bu topraklarda narenciye yetişiyor, zeytin yetişiyor, çiftçi alın teri döküyor ama iklim değişikliğini ciddiye almayan her yasa Mersin'e de Türkiye'ye de ihanettir.

Bu sözde iklim kanunu halkı, çiftçiyi, yoksulu, kırılgan kesimleri, sağlığı, doğayı maalesef korumamaktadır. "Adil geçiş" dedikleri kâğıt üstünde var ama sahada yok. Yerel yönetimler sürecin dışına itilmiş durumda; belediye yok, halk yok, bilim yok. Tek var olan şey, sermaye için piyasa mekanizması, karbon ticareti ve de bolca laf kalabalığı.

Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak açıkça söylüyoruz: Sınırdaki karbon düzenlemesine evet; çevresel felaket öncesinde sera gazını azaltmak için sanayide ve ticarete önlem almaya, ticaret emisyon sistemini kurmaya evet; bunlar için Avrupa Birliği kuralları çerçevesinde bir net emisyon hedefi koymaya evet ama kömürden çıkış planı olmayan teklife hayır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

GÜLCAN KIŞ (Devamla) - Teşekkür ederim.

Tarımı, suyu, toprağı yok sayan teklife hayır; yerel yönetimi, sivil toplumu dışlayan anlayışa hayır; halk sağlığını, gıda güvenliğini göz ardı eden metne hayır; zeytin alanını, ormanı, üretimi talan eden zihniyete hayır diyoruz. İklim yasası olacaksa kömürden çıkış tarihi yazılacak, fosil yakıta sınır konulacak, çiftçi korunacak, yerel yönetim sürecinin merkezine alınması, bilimin ve halkın konuşması gerekecektir. Üreticinin alın terini, Türkiye'nin üretim gücünü, çocuklarımızın geleceğini korumak bizim boynumuzun borcudur. Bu halk zeytine de toprağına da emeğine de sahip çıkacaktır.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizler ülkemizi talana da adaletsizliğe de asla teslim etmeyeceğiz diyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP, İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, Allah aşkına, bir bakın.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Sayın Başkanım, 2 katıyız.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - 27 kişi var Başkanım orada.

BAŞKAN - Divan üyeleri arasında ihtilaf var.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, bir bakın, lütfen, bir bakın.

BAŞKAN - Oylamayı başlatıyorum.

İki dakika süre veriyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İklim Kanunu Teklifi'nin 18'inci maddesinin (1)'inci fıkrasında yer alan "eklenmiştir" ibaresinin "ilave edilmiştir" ibaresiyle değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Şenol Sunat

Manisa

Selcan Taşcı

Turan Yaldir

Aksaray

Yasin Öztürk

Yavuz Aydın

Trabzon

Adnan Şefik Çirkin

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Hatay Milletvekili Sayın Adnan Şefik Çirkin.

Buyurun Sayın Çirkin. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

ADNAN ŞEFİK ÇİRKİN (Hatay) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Yine, müsaade buyurursanız, Bakanlığın isminin aynı zamanda "Çevre ve Şehircilik" olması münasebetiyle deprem bölgesi ilim Hatay'ın deprem konutlarıyla ilgili iki probleminden bahsetmek istiyorum.

Problemin biri, kalıcı konutlarda hak sahipliği meselesi. Hatay'da yaklaşık bin civarında insan, hak sahipliği konusunda ya mahkemelerle ilgili ya geç kalmayla ilgili -muhtemel de kendi hatasından olmak üzere- dilekçe veremediğinden hak sahipliğinden yararlanamıyor. Bu sayı bin civarında yani dilekçesini veren 100 kişi ama gerçekte sayı bin. Diğer deprem bölgelerini de içine katarsak, depremin tahribat ölçülerini de bu ölçüye uydurursak diğer bütün vilayetlerde de ancak bin konut çıkar yani bin insanın hak sahipliğinden faydalanamayacağı gibi bir durum ortaya çıkar ki büyük bir rakam değildir, zaten konutlar fazlasıyla yapılmakta.

Diğer konu, hak sahipliği konusunda bir süre uzatımı ya da yeni bir müracaat hakkı tanınması; bunu Çevre ve Şehircilik Bakanlığında Hataylılar adına ve bütün depremzedeler adına rica ediyoruz.

Diğer konu yerinde dönüşümle ilgili, önemli bir sorun. Bana göre de bu sorun daha önemli. Neden dersek, yerinde dönüşüm müracaatları 30 Haziranda bitti sayın milletvekilleri. Şimdi, Hatay'a yapılan, daha da yapılacak olan yüz binlerce konuttan Hataylı bir delikli kuruş yararlanamadı, bunun Hataylıya hiçbir faydası olmadı. Bunu büyük müteahhitler aldı -belki de bu doğrudu, normaldi inşaatların çabuk bitmesi açısından- ve bu büyük müteahhitlerin de tamamı alışverişlerinin tamamını dışarıdan yaptı, büyük firmalardan yaptı hatta bir kısmı işçilerini bile dışarıdan getirdi, dolayısıyla bunun Hataylıya bir faydası olmadı. Yerinde dönüşüm Hataylıya nefes alacak bir imkân tanıdı. Yerinde dönüşümde yerli müteahhitlerimiz bu imkândan yararlandı çünkü yerinde dönüşüm müteahhit demektir, yerinde dönüşümde usta var, yerinde dönüşümde fayansçı var, yerinde dönüşümde boyacı var, yerinde dönüşümde hırdavatçı var, varoğlu var. Dolayısıyla yerinde dönüşüm inşaatlarının Hatay insanına birçok açıdan faydası oldu, hiç olmazsa bu dar günleri atlatacak adına ceplerine bir miktar para girmiş oldu ve bu dar günleri biraz daha az sıkıntıyla atlatabilme imkânı buldular. Ancak bu yerinde dönüşüm müracaatları toplamda, toplam kapasitede yüzde 20'lerde, 30'larda kaldı yani yüzde 70'i daha duruyor. Niye duruyor? İnsanlarımız müracaat etmemiş, edememiş. Peki, bu süre uzatılmaz mı? Bizce uzatılabilir. İnsanlarımızın müracaat etmemesini... Yani biz Hükûmete, burada Çevre Bakanlığına yeterli süre vermediniz demiyoruz, bu süre çok kısaydı demiyoruz fakat Hatay insanının da durumunu bir düşünmemiz lazım. Bizim milletimiz kabul etmek gerekir ki vergisini gidip son gün yatıran bir millet yani bu alanda eksikleri olabilir ama Hatay'da farklı bir empati kurmak lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

ADNAN ŞEFİK ÇİRKİN (Devamla) - Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Orada insanların yaşama şartları, yaşam şartları çok zor sayın milletvekilleri. Trafik bir yerden bir yere üç saatte, dört saatte, beş saatte gideceğiniz kadar felaket, yollar toz, elektrik yok -bir gün var, üç gün yok- nefes alınacak bir ortam yok, artı, kazanç yok. Bu insanlardan her şeyi vaktinde, zamanında yapmasını bekleyemezsiniz. Bunlar normal insan değil, bunlar normal insanlar gibi düşünemez; normal insanlar gibi işlerini, müracaatlarını vaktinde yapamaz. O bakımdan, Hükûmetten ricamız; hazır Komisyon da burada, Sayın Bakanlık yetkililerinden de ricamız, bu sürelerin uzatılması.

Teşekkür ediyoruz, saygılar sunuyoruz. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

18'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birleşime yarım saat ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.37

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 20.14

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Nurten YONTAR (Tekirdağ), Adil BİÇER (Kütahya)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 104'üncü Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Geçici 1'inci madde üzerinde 2'si aynı mahiyette olmak üzere 4 önerge vardır.

Önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

Aynı mahiyetteki önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nde yer alan Geçici Madde 1'in teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Medeni Yılmaz

İstanbul

Mesut Doğan

Ankara

Selçuk Özdağ

Muğla

Biröl Aydın

İstanbul

Mehmet Karaman

Samsun

Mehmet Atmaca

Bursa

Mustafa Kaya

İstanbul

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak
Celal Fırat
İstanbul

İbrahim Akın
İzmir
Mahmut Dindar
Van

George Aslan
Mardin
Perihan Koca
Mersin

BAŞKAN - Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk konuşmacı İstanbul Milletvekili Medeni Yılmaz.

Buyurun Sayın Yılmaz. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

MEDENİ YILMAZ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri YENİ YOL Grubu ve DEVA Partisi adına saygıyla selamlıyorum.

İklim değişikliği, Dünya Sağlık Örgütü tarafından 21'inci yüzyılın en büyük sağlık tehdidi olarak görülmektedir. İklim değişikliği, yaşam alanlarımıza ve yaşamlarımıza telafisi mümkün olmayan zararlar vermeye başlamış ve gerekli adımlar atılmadığı müddetçe de bu zararlar her gün artmaya devam edecektir. İklim kriziyle birlikte insan sağlığı hem aşırı hava olayları, yükselen sıcaklıklar ve artan hava kirliliği nedeniyle doğrudan hem de sağlığın önemli belirleyicisi olan gıdaya erişim, suya erişim, barınma koşullarında yaşanacak değişimler nedeniyle dolaylı olarak etkilenecektir. Dünya Sağlık Örgütü 2030-2050 yılları arasındaki yirmi yıllık süreçte iklim değişikliğinin her yıl 250 bin erken ölüme neden olacağını öngörmekte. Türkiye Cumhuriyeti olarak biz, ülkemizin de coğrafi konumu, gelişmekte olan ülke olması itibarıyla tüm dünyayı etkileyen böylesine ciddi bir konuya kayıtsız kalmayarak Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne 2004 yılında, Paris Anlaşması'na ise 2021 yılında taraf olduk ve bugün de bu konunun hukuki altyapısını düzenliyoruz.

Demokratik hukuk devletlerinde yasa yapma sürecinde sadece Meclisle sınırlı kalınmaz; ilgili meslek odaları, akademik çevreler, STK'ler gibi paydaşlar da konuya aktif olarak katılırlar. Maalesef tüm dünyayı ve hâliyle ülkemizi derinden etkileyen ve önlem alınmazsa telafisi imkânsız sonuçlar doğuracak İklim Kanunu Teklifi'yle alakalı sivil toplum örgütlerinin, akademisyenlerin, kurum ve kuruluşların temsilcilerinin görüşlerine usulen başvurulmuş, ardından da kapsamlı bir kanun hâline getirilmeden, Meclis Genel Kuruluna bir oldubittiyle indirilen böylesi eksik bir kanunu kabul etmemiz istenmektedir.

Kanunla birlikte miras değil emanet olan doğayı, emektar çiftçiyi, fedakâr üreticiyi, can damarlarımız olan havamızı, suyumuzu korumamız gerekirken, üzülererek söylüyorum ki yine rantı sermayedarın cebine gidecek paraları koruma altına alacağız. Ülkemizde kuraklık kapıdayken, yangınlar yaz aylarının kalıcı felaketi hâline gelmişken, bozulan yağış rejimleriyle sel felaketi üreticinin, çiftçinin korkulu rüyası hâline gelmişken sizler bu yasayla bir avuç sermayedarın paralarını sayarak lüks yataklarında rahat rahat uyumaları için bu yasayı çıkarıyorsunuz. Bu yasanın adı iklim ama içeriği ticaret, adı doğa ama derdi rant, adı gelecek ama asıl hedefi kese doldurmak. Yasayla kime çözüm üretiyorsunuz; çiftçi için mi, hayvancı için mi, dişiyle tırnağıyla çalışan küçük üretici için mi, yoksa karbon ticareti üzerinden köşeyi dönüp zenginliklerini katlayacaklar için mi çözüm üretiyor, fırsat kapılarını açıyorsunuz?

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Avrupa Birliği Emisyon Ticaret Sistemi kurdu "Biz de kurmazsak ticaret yapamayız." diyoruz ama bakınca arada çok fark görüyoruz. Avrupa Birliği bu işi karbonu sizin gibi ticaret ve para kazanma amacı için mi kurdu? Hayır. Avrupa Birliği kömürden çıkışı, fosil yakıtı bırakmayı, yutak alanlar büyütmeyi, yenilenebilir enerjiyi arttırmayı dolayısıyla doğasını, çiftçisini, üreticisini korumak için yaptı. Onlar karbonu azaltmak için, biz de karbonu alıp satmak için bu sistemi kuruyoruz. Yani Avrupa "Kirlletmeyi azaltalım." diyor, biz "Kirlletmeyi satalım." diyoruz; Avrupa "Enerjide dönüşelim." diyor, biz "Kömürü sürdürüelim." diyoruz; Avrupa "Çiftçiyi destekleyelim." diyor, biz "Çiftçinin sırtına vergi bindirelim." diyoruz. İklim krizinin kendisine kurban olarak seçtiği ilk sektör tarım ve bu sahadaki isimsiz kahramanlarımız olan çiftçilerimizdir. Dolayısıyla bizim de felakete maruz kalmadan ilk kurtarmamız gereken bu kahramanlarımız olmalıdır.

Baktığımızda, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı çiftçi sayımız 2 milyon 319 bin. Bu kanun teklifi ne getiriyor? Emisyon piyasası. Peki, bu pazarın asıl oyuncularını kim olacak?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MEDENİ YILMAZ (Devamla) - Yıllardır enerji ihalelerinden zenginleşenler, kömür termik santrallerinin sahipleri, holdingler, devasa fabrikalar. Peki, bu sistemin kaybedeni kim olacak? Bizim, traktörü hacizdeki çiftçimiz, hayvanını kestiren köylümüz, borcunu ödeyemeyen üreticimiz. Buradan soruyorum: Bu ülkede gıda üretimini kim yapacak? Kırsal boşalıyor, insanlar şehre göçüyor, kuraklık artıyor, su azalıyor ama maalesef iktidar bunları görmüyor ve görmemekte ısrar ediyor. Baktıkları yer Paris Anlaşması'nın maddeleri değil Brüksel'in gümrük tarifeleri çünkü hedefiniz iklimi değil kasayı doldurmak.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ikinci konuşmacı Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Çok teşekkür ediyorum tekrardan.

Bu sabah Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığında, şu an üzerinde konuştuğumuz kanunun ilgili bakanlığında bir inceleme, değerlendirme kurulu toplantısına katıldım. Nerdüş (Dalgadurığı) ve Şenoba Hezil barajındaki projelerle ilgili ÇED raporları görüşüldü. Doğanın metalaştırılmasının ve ekolojik krizin aynı zamanda devletin güvenlikçi politikalarıyla birleştirildiğinde nasıl bir ekolojik yıkım hâline, kırm hâline getirilebileceğinin örneği olan Şırnak'tan bir iki örnek proje daha. ÇED raporunu konuştuk ama bilimsellik yok, siparişle hazırlanmış raporlar var; ne tarihsel gerçekliğe uygun ne de uzman görüşleri gerçekliğe uygun, çelişkiler zincirini gidermeye dönük tek bir çalışma yok. Projenin yapılacağı Şah ve Hebler köyleriyle ilgili Mardin Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 24 Haziran 2024 tarihinde burada yer alan Çağlayan Kalesi ve yerleşim alanını -yani burayı- birinci derecede arkeolojik sit ilan etmiş. Ancak ÇED raporu görüşülürken yaklaşık bir sene önce aynı ilgili kurula bağlı değerlendirme saha ekipleri oraya gidiyor, bu gördüğünüz surların, kalelerin, tarihî yerlerin hiçbirisi yokmuş gibi, orada inşaya uygun yapılar olduğunu, tarihsel yapılar olmadığına uygun ÇED raporuna uyumlu olabilecek uzmanlık raporu verilebiliyor. Bu tek başına tarihler arası bir çelişki değil projenin

geçmesi, olması için yapılan bir mesele. Bakın, Asur döneminden kalan, onlarca medeniyetin izleri olan köklü bir meseleden bahsediyoruz; tıpkı Kasrik Boğazı gibi, tıpkı Hasankeyf gibi. Bu sadece tarihi, kültürü, bilimi yok sayan değil aynı zamanda ÇED raporu ve Mardin Tabiat Kurulu bakımından tam bir skandaldır.

Sadece var olan bu kültürel yapılar da yetmiyor, aynı zamanda, orada yürütülen arkeolojik çalışmalarda hâlen yüzeyde bulunan 3 höyük hakkında araştırma-inceleme gerektirdiğini, buralarda koruma kurulunun daha büyük çalışmalar yapması gerektiğini ifade ediyor.

Danışma kurulu üyeleri belirlenmiş ama danışma kurulu üyeleri sadece kâğıt üstünde; ismi var, kendisi yok. Güya danışma kurulu üyesinin vermiş olduğu bilgiye göre, bu gördüğünüz sarı renkli proje alanında, Şah ve Hebler'in, höyüklerin olduğu şu kırmızı bölgede herhangi bir tarihsel yapı olmadığı, gerekli incelemenin yapıldığına dair rapor alınmış ancak raporu veren -burada ismini vermeyeceğim, sabah Bakanlıkta ismini verdim- bilimsel uzman olan akademisyenin bundan haberi yok; ismi oraya yazılmış ancak incelemeye gitmemiş, bilgi vermemiş, rapordan haberi yok. Biz kendisini aradıktan sonra bilgi sahibi olup bu konuda Bakanlığa ulaşmaya çalıştığında ise Bakanlık taş duvar! Bu ÇED raporunu hiçbir şey yapmamış gibi önümüze getirip tartışmamızı istiyor. Skandal sadece bundan da ibaret değil. Güya "katılımcı demokrasi" diye ÇED yönetmeliğine getirmiş olduğunuz halk katılım toplantısında da köylülerle ilgili olan bölümden kaçırılmış, aslında hiç etkilenmeyen bir köyün sahipleri oraya çağırılmış, toplantı yapılmış gibi gösterilmiş ancak orada itiraz eden köylülerin itirazları bile bu tutanaklara geçirilmemiş. Halkı dışla, görünürde bir toplantı yap, akademiyi sustur, tarihi inkâr et, görme, sonra da karışımıza "iklim yasası" "sulama" "tarım" ibareleriyle bir mesele getir.

Diğer mesele Nerdüş Deresi. Burada defalarca kez bizden önce vekillerimiz de söyledi. İsmi yazsanız yüzlerce haber çıkacak önünüze. Asfaltit ve kömür ocaklarıyla kirlendiğini, balıkların öldüğünü, faunasının, florasının, ekolojik sistemin tamamen yerli bir olduğuna dönük onlarca haber. Güya -ÇED raporunda- sulama için kullanılacak bu HES projesi için ancak Mart 2024'te Şırnak, Batman ve Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesinden 3 akademisyen ilgili dereyle ilgili örnek alıp rapor hazırlamış. Bu örneğe göre, alınan suyun hiçbir şekilde içme suyu olarak kullanılması uygun değil; yüksek tuzlu, sodyum oranlı ve belli tür ürünlerde ancak sulama yapılmasına uygun bir su. Sadece Nerdüş meselesi de değil, bu köyler 93 yılında zorla göçertilen ve bu kadar süre boyunca özel güvenlik bölgesi ilanlarıyla, yasaklamalarla köylülerin erişimine, tarıma, sulamasına kapatılmış, şimdi de tarıma uygun alanları sulamak için getirilen HES projesiyle sular altında bırakılmak isteniyor. Ancak şu bir gerçek ki köyler, su altında bırakılan tarihi ve toprağını değil, o köylerde kendilerinin ekip biçeceği bir yaşam hayal ediyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bir diğer proje ise Şenoba beldesinde kurmayı düşündükleri Şenoba Barajı. "Heftbori" "Herbol" dediğimiz Hezil Çayı. Burada güya "rafting" "trekking" diye onlarca haber, onlarca proje yapılırken bugün bu bölgenin tamamını sular altında bırakan bir HES projesi hazırlığı var. İşin ekosistemle, kırımla, doğayla ilgili meselesini geçtim; uluslararası bir suda Türkiye tek başına karar verip yok sayabilir mi? Daha iki gündür Irak Parlamentosu Dostluk Grubunu ağırlıyorsunuz, dönüp Irak'ta Hezil Çayı'yla, Zaho'daki kuraklıkla ilgili 2023'te Dışişleri Bakanlığına gönderilen uluslararası suların kullanımıyla ilgili uyarıya rağmen bu yerle ilgili bu projeyi hangi uluslararası gerekçeyle, hangi hukuka dayanarak kullanıma açacaksınız? Ne Heftbori, Herbol bölgesini ne de Şah, Hebler bölgesini ranta değil gerçek anlamda topluma iade edene kadar mücadele etmekten vazgeçmeyeceğiz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önerileri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı İklim Kanunu Teklifi'nin geçici 1'inci maddesinin birinci fıkrasında geçen "% 80" ibaresinin "% 50" olarak değiştirilmesini; ikinci fıkrasında geçen "3 yıl içerisinde" ibaresinin "iki yıl içerisinde", "iki yıla kadar" ibaresinin "bir yıla kadar" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Semra Dinçer

Ankara

Sibel Suiçmez

Trabzon

Aliye Timisi Ersever

Ankara

Aşkın Genç

Kayseri

Orhan Sümer

Adana

Mehmet Tahtasız

Çorum

Talih Özcan

Düzce

Vecdi Gündoğdu

Kırklareli

Nurten Yontar

Tekirdağ

Hikmet Yalın Halıcı

Isparta

Ömer Fethi Gürer

Niğde

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Adana Milletvekili Sayın Orhan Sümer.

Buyurun Sayın Sümer. (CHP sıralarından alkışlar)

ORHAN SÜMER (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekilleri, görüşülmekte olan 198 sıra sayılı İklim Kanunu Teklifi'nin geçici 1'inci maddesi üzerine söz aldım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Maddeyle, kanunda tanımlanan sera gazı emisyon iznine ilişkin olarak geçiş sürecinde işletmelere kolaylık sağlanması ve bürokratik yoğunluğun azaltılması amacıyla üç yıllık geçiş sürecini ve idari yaptırımların düzenlenmesini amaçlamaktadır.

Değerli milletvekilleri, amaç iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı önlem almak. "Bu adımlar her alanda atılacak." deniyor. Peki, yirmi üç yıllık AKP iktidarı bu zamana kadar çevreyle ilgili neler yapmış, hep beraber bir hatırlatalım: Orman Kanunu ve ilgili mevzuatta yapılan değişikliklerle ormanlık alanlarımızı madencilik, enerji ve inşaat projelerine kolaylıkla tahsis edilebilir hâle

getirmediler mi? Kaz Dağları'nda altın madeni için ormanlar tıraşlanmadı mı? Muğla, Artvin, Erzincan, Akbelen gibi bölgelerde orman kıyımları gerçekleştirilmedi mi? Zeytinliklerle ilgili 12 kere talan yasası getirilmeye çalışılmadı mı? Çılgın proje olarak lanse edilen Kanal İstanbul su kaynakları ve ekosistem üzerinde büyük çevresel tehdit oluşturduğu gerekçesiyle bilim insanları ve çevre örgütleri tarafından eleştirildi, saray ne yaptı? "Yapın, ne yaparsanız yapın, biz bu projeyi yapacağız." diye açıklama yaptı. Proje çevresindeki tarım arazileri ve doğal sit alanlarını imara açtı. Kıyıların yapılaşmaya açılması, "turizm teşvikleri" adı altında doğal sit alanlarının betonlaştırılmasıyla âdeta çevre katliamı yaptı. Ayakkabıyla bile girilmemesi gereken, "Türkiye'nin Maldivleri" denilen Salda Gölü başta olmak üzere Kapadokya, Filyos Vadisi gibi birçok alan AKP iktidarının vizyonsuz projeleriyle tahrip edilmedi mi? Karadeniz ve Akdeniz Bölgelerinde yapılan hidroelektrik santraller ve kömürlü santraller nehirlerimizin kurummasına, tarım arazilerinin zarar görmesine ve biyoçeşitliliğin yok olmasına sebep olmadı mı? Karadeniz'de deresine sahip çıkmak isteyen, köyüne "HES kurulmasın." diyen teyzelerimizi, annelerimizi, amcalarımızı TOMA'yla, biber gazıyla, polis copuyla kovalayan kimlerdi? Koruma altındaki alanların statüsünü değiştirerek otel, yol ve maden sahası olarak kullanılmasının önünü açan da kim? Yine AKP iktidarı.

Sanayi bölgelerinde yeterli denetim yapılmaması bazı şehirlerimizde hava kalitesinin Dünya Sağlık Örgütü standartlarının çok altında kalmasına neden oldu. Memleketim Adana, İstanbul, Bursa, Ankara, Kocaeli gibi birçok şehrimizde hava kirliliği sebepli akciğer kanseri vakaları patlama yaşanırken iktidardan tek bir ses çıktı mı? Hayır.

Değerli milletvekilleri, ne yazık ki bütün bunlar yirmi üç yıllık AKP döneminde yaşandı. Deprem toplanma alanlarına, parklara, tarihî eser niteliğindeki yapılara dahi imar izni verip şehirlerimizi beton yığına çevirmediler mi? Bugün iklim kanununu düzenlemeye kalkıyorlar. Saray iktidarı Türkiye'yi kendi yandaşları için şantiyeye çevirmiş durumda. Türkiye'nin en zenginleri maalesef kendi hafriyatçıları, yandaş müteahhitler değil mi? İktidar, kanun değişikliğiyle, göstermelik fidan dikim kampanyalarıyla ya da yeşil kalkınma devrimi gibi söylemlerle milletimizi yine kandırmaya çalışıyor. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, hepimiz çok iyi biliyoruz ki AKP iktidarının yürüttüğü çevre politikaları doğayı korumaktan çok rantı büyümeye yönelik bir anlayışın ürünüdür. Türkiye, Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında çevre bütçesine en az pay ayıran ülkelerden biridir. Atık yönetimi, hava kirliliğiyle mücadele, su kaynaklarının korunması gibi temel alanlara yönelik yatırımlar ya yetersiz kalmış ya da hiç yapılmamıştır. AKP'nin çevreye dair bakışı süreklilik arz eden değil günü kurtarma, yandaş sermayeye alan açma ve doğayı ekonomik fırsat olarak görme mantığıyla şekillenmektedir. Buradan tekrar uyarmak istiyoruz: Ne suyumuz ne toprağımız ne de ormanlarımız bu hoyratlığa artık dayanacak hâlde değildir. Türkiye'nin gerçek anlamda çevreci bir vizyon sahibine ihtiyacı vardır. Bu da ancak doğaya karşı değil doğayı koruma adına halkının talepleri için siyaset yapan bir yönetim anlayışıyla mümkündür. Avrupa'nın çöpünün Çukurova'nın verimli topraklarına karıştırıldığı, para için tarım arazilerinden vazgeçildiği, topraklarımızda bereket fışkırırken İngiltere'nin, Fransa'nın, Almanya'nın zehirli atıklarına bırakan bu anlayışı mutlaka değiştireceğiz diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İklim Kanunu Teklifi'nin geçici 1'inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Başkanlıkça" ibaresinin "Başkanlık tarafından" ibaresiyle değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Selcan Taşcı
Tekirdağ
Yüksel Selçuk Türkoğlu
Bursa

Lütfü Türkkan
Kocaeli
Rıdvan Uz
Çanakkale

Turan Yaldır
Aksaray

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Sayın Türkoğlu, buyurun.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; önce geri çekilip, sonra bir kez daha iktidarın "iklim" adı altında getirdiği ama özünde sermayenin çıkarlarını gözetten bu kanunla ilgili geçici maddeleri de aslında laf ebeliğinden ibaret ve kandırmacadır. Gayet açıktır ki bu iktidar, tabiatı değil hususen yandaş sermayeyi kollayan, halka değil rant fırsat tanıyan kararların arkasına sığınmaktadır. Ne diyor bu geçici maddelerin 2'ncisinde? "Cumhurbaşkanının onayıyla iklim eylem planları süresiz uzatılabilir." Yani tam taslakta, yıl sonuna kadar hazırlanacak plan Cumhurbaşkanlığının iradesiyle bir yıla kadar uzatılacak, belki ikiye de bulacak. Böylece hiçbir zaman net hedef belirlenemeyecek, hiçbir somut iş programı açıktan bağlanamayacak. Bunun asıl adı, taslağın gözettiği sermayeyi rahatlatma operasyonudur. Amaç net; taahhütleri şimdiden ertelemek, yükümlülükleri belirsiz yamaçta bırakmak. Böylece, yatırımcılar diyor ki: "Haydi; karbon ticareti geldi, ofset sistemi geliyor ama yükümlülük yok, yeşil taksonomi var ama bağlayıcı kriter yok." Bu niyet, sermaye için fırsat yaratmak, halk için ise belirsizlik ve gecikme yaratmaktır. Esasen şu ana kadar bütün konuşulanlar, görebilecek gözler, duyabilecek kulaklar, kabul edecek vicdanlar için bu iklim yasasıyla alakalı her şeyi apaçık ortaya koydu.

Efendim, kıymetli, muhterem milletvekilleri; bir başka konuyu, burada, yalnızca Bursa'mıza özel bir sorun olmaktan öte, topyekûn inşaat sektörünü yakinen ilgilendiren bir olumsuzluğu paylaşmak istiyorum. Efendim, umutla, hayalle, alın teriyle inşa edilmiş binlerce yuvanın betonla, demirle, çimentoyla nasıl kâbusa dönüştüğünü paylaşalım. Biliyor musunuz ki konkordato ilan eden Bursa merkezli Atış Yapı yalnızca iflas eden bir şirket değil aynı zamanda iflas eden bir sistemin aynasıdır. Şirketin özellikle Bursa'da "Smart" ve "Babylon" adı altında pazarladığı projeler binlerce aileye sıfır daire değil sıfır umut, bitmeyen borç, yıkılmış hayal satmıştır. Kimi peşin ödemiş, kimi senetle borçlanmış, bir ömür çalışmış, tırnağıyla kazımış bu insanlar şimdi ortada ne evlerini görebiliyorlar ne de muhataplarını. Ama ne ilginçtir, şirket konkordato hazırlığı yaptığı dönemde bile satışlara devam etmiş yani göz göre göre insanları yanıltmasına, aldatmasına, kandırmasına âdeta sistem göz yummuş. Bu, sadece bir konut dolandırıcılığı değil;

bu yaşananlar, şeffaflıktan uzak belediyeciliğin, denetlenemeyen şirketleşmenin ve rant odaklı şehircilik anlayışının trajik sonucudur. Şimdi soruyorum: Özellikle Babylon'da teslim edilmeyen dairelerin ruhsatı gerçekten var mıydı? Belediyeler bu projelerin süreçlerinde nasıl bir rol oynadı? Şirketin kasasından çıkan paralar başka şirketlere aktarıldı mı? Kamu bankaları neden yalnızca alacağını koruma peşinde ama halkın hakkını gözetme derdinde değil? Ve en önemlisi, nerede bu devlet? Bu milletin hakkını kim koruyacak?

Bugün, Bursa'da Atış Yapı mağdurlarının sayısı aileleriyle birlikte 40 bine yaklaşmış. Bu, küçük bir ilçenin nüfusu demektir ve biz bu kadar insanı "ticari risk" deyip kaderine terk edemeyiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Bu kürsüden, özellikle buradan Bursa'nın iktidar milletvekillerine sesleniyorum: Kadim dostunuzdu, fotoğrafları hep beraber çektiyordunuz, kurdeleleri birlikte kesiyordunuz, yanında fotoğraf veriyordunuz; şimdi, bu kadar mağdur ailenin, bu kadar mağdur yatırımcının, lütfen derdine, acısına ortak olun, çözüme ortak olun. Bu mesele hukukun, adaletin, kamunun vatandaşına sahip çıkıp çıkmaması meselesidir. Efendim, biz susmayacağız, biz görmezden gelmeyeceğiz; bu ülkenin bir vatandaşı dahi mağdur oluyorsa sorumluluğu taşıyacağız.

Teşekkür ediyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Başkanım, karar yeter sayısı talep ediyoruz.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunacağım, karar yeter sayısı arayacağım.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

Divanda ihtilaf olduğundan dolayı elektronik cihazla oylama yapılacaktır.

Oylama için iki dakika süre veriyorum.

Oylamayı başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Karar yeter sayısı yoktur.

Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 20.44

ALTINCI OTURUM

Açılma Saati: 20.52

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Nurtan YONTAR (Tekirdağ), İbrahim YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 104'üncü Birleşiminin Altıncı Oturumunu açıyorum.

Geçici 1'inci madde üzerinde Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu ve arkadaşları tarafından verilen önerenin oylamasında karar yeter sayısı bulunamamıştı.

Şimdi önergeyi tekrar oylarınıza sunacağım ve karar yeter sayısı arayacağım.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir, karar yeter sayısı vardır.

198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Geçici 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ya, nereye gidiyorsunuz arkadaşlar? Gitmeyin ya, on beş dakikada bir... Ayıp ya! (Alkışlar) Buraya gire çıka biz yorulduk ya, yapmayın ya! (Alkışlar)

Değerli milletvekilleri, muhalefet Grup Başkan Vekilleri Sayın Grup Başkan Vekiline zaman zaman karar yeter sayısı, toplantı yeter sayısı isteyeceklerini söylediler. Dolayısıyla olayları takip edelim. Elbette işiniz vardır, dışarıda mutlaka şeyleriniz vardır ama bu şeyi tamamlayalım değerli milletvekilleri.

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Başkanım, bana kalp krizi geçirtmesinler, çıkmasınlar.

BAŞKAN - Ya, milletvekillerimize çıkmayın demem ben, mutlaka bir işleri vardır ama bu konuda biraz hassasiyet gösterebilirsiniz.

Geçici 2'nci madde üzerinde 3'ü aynı mahiyette olmak üzere 4 önerge vardır. Önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

Aynı mahiyetteki önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nde yer alan Geçici Madde 2'nin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Selçuk Özdağ
Muğla
Birol Aydın
İstanbul

Mehmet Karaman
Samsun
Mustafa Kaya
İstanbul

Mehmet Atmaca
Bursa
Mesut Doğan
Ankara
Bülent Kaya
İstanbul

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

İbrahim Akın
İzmir
Perihan Koca
Mersin

George Aslan
Mardin
Mahmut Dindar
Van

Celal Fırat
İstanbul
Beritan Güneş Altın
Mardin

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Selcan Taşcı
Tekirdağ
Burhanettin Kocamaz
Mersin

Rıdvan Uz
Çanakkale
Turan Yaldır
Aksaray

Lütfü Türkkan
Kocaeli
Ayyüce Türkeş Taş
Adana

BAŞKAN - Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk konuşmacı İstanbul Milletvekili Sayın Bülent Kaya.

Buyurun Sayın Kaya. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan İklim Kanunu Teklifi'yle ilgili grubumuz adına söz almış bulunmaktayım.

Tabii, bu İklim Kanunu adıyla getirilen kanun aslında mevzuatımızda iklim düzenlemesiyle ilgili ilk çerçeve kanun olması hasebiyle önemliydi ama her nedense bu ilk çerçeve kanunun iklimle ilgili genel düzenleyici maddelere yer vermesi gerekirken 1 Ocak 2026 tarihinden itibaren özellikle emisyon ticaret sistemiyle ilgili sınırda karbon düzenlemesi zaruretinden dolayı alelacele getirilen bir düzenleme olarak karşımıza çıkıyor. Zaten her işe parayla başlıyorsunuz maalesef, genel düzenleyici işlemler, çevre, iklim bir mantalite, bir yaklaşım meselesi. O yaklaşımın olabilmesi için çevreyi önceleyen hükümlere öncelik verilmesi gerekirken adına İklim Kanunu denen ama tamamen ticareti küreselcilerin egemenliğine terk eden bir İklim Kanunu adı altında bir ticaret kanununu bugün görüşüyoruz çünkü teklifin satır aralarına baktığımız zaman zaten bunu net bir şekilde görüyoruz. Konunun çevreyi korumak olmadığını, konunun özellikle küçük KOBİ'lere yük bindirerek büyük sanayi tekelleşmelerin insafına bırakacak düzenlemelerin yer aldığını görüyoruz. Bu düzenleme yürürlüğe girdiği takdirde yine her zamanki gibi büyük balık küçük balığı yutacak, KOBİ'lerimiz ağır yükler altında ezilecek, ayakta kalmakta zorlanacak. Zaten oyu da fakirden alıp parayı hep zenginlere ve rantiyecilere veriyorsunuz, desteği hep fakirlerden alıp yönünüzü hep zenginlere dönüyorsunuz; burada da aynı şeyi yapıyorsunuz. Maalesef ve maalesef küçük işletmelerin sırtına ek yükler bindirerek ülkeyi hem içerideki hem de dışarıdaki tekelleşen sermayenin insafına terk etmektesiniz. 18'inci yüzyılın sonlarında İngiltere'de başlayarak kısa sürede Avrupa Kıtası'na ve Kuzey Amerika'ya yayılan Sanayi Devrimi'yle birlikte aslında kömürle beslenen fabrikalar, buhar makineleri ve seri üretim hatları sayesinde bu ülkelerin önemli oranda ekonomik, teknolojik ve askerî güç olarak muazzam bir seviyeye geldiği süreçleri hep beraber yaşadık. Buhar gücünün keşfiyle birlikte üretim kapasitesi katlanarak artmış, demir çelikten tekstile kadar pek çok sektörde seri üretim yaygınlaşmış, bu da başta İngiltere olmak üzere Avrupa ülkelerini ve küresel şirketleri zenginleştirmiş, siyasi ve ekonomik olarak dünyanın geri kalanını sömürmelerine zemin hazırlamıştır. Ancak bu büyümenin faturası bugün doğaya kesilmiş ve vahşi kapitalizm başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere geniş toplumsal kesimleri maalesef ezmiştir. Sınırsız kömür ve fosil yakıt tüketimi ormansızlaşma, su kaynaklarının kirlenmesi ve toprağın bozulmasına neden olmuş, atmosfere kontrolsüz şekilde salınan milyarlarca ton karbondioksit, metan ve azot oksit gazı küresel ısınmanın temelini oluşturmuştur. Peki, bütün bu çevre katliamlarının sebebi kim? Gelişmiş ülkeler. Faturası kime çıkarılmaya çalışılıyor? Gelişmekte olan ülkelere ya da gelişmemiş olan ülkelere maalesef bunlar çıkarılıyor. Amazon Ormanları'ndan Afrika'nın yer altı zenginliklerine, Asya'nın ucuz iş gücünden Orta Doğu'nun enerji kaynaklarına kadar dünyanın dört bir yanı bu sanayinin çarkının dişlileri arasında ezilmiş, kaynaklar acımasızca ve hoyratça kullanılmış. Bugün gelinen noktada, ülkeleri sömüren bu kapitalist egemen güçler birden bire çevreci kesilerek "iklim kanunu" adı altında, "karbon salımı" adı altında ikinci bir sömürü düzenini yeniden ortaya koymaya çalışmaktadır. Dolayısıyla geldiğimiz noktada kalkınmış ülkeler bizlere açıkça şunu söylüyor: "Siz artık karbon salamazsınız, üretiminizi artırmamalısınız, büyüme hızınızı yavaşlatmalısınız." diyor. Siz ne yapıyorsunuz? Bu küresel egemenlerin bu talimatlarını yerine getirmek için "iklim kanunu" adı altında bu küresel politikaları maalesef bu ülkeye egemen kılmaya çalışıyorsunuz. Bütün yoklama, bütün karar yeter sayılarına rağmen ısrarla ve inatla bu Genel Kurula gelerek aslında o küreselcilerin emellerine hizmet ettiğinin umarım değerli milletvekili arkadaşlarımız farkına varır.

Unutmayalım ki bilim, sorgulayan aklın hizmetindeyse değerlidir, aksi takdirde bir propaganda aracına dönüşür. Maalesef bugün o propaganda aracına dönüşmüş bir bilimden bahsediyoruz. Elbette buradan Adalet ve Kalkınma Partisinin vicdan sahibi milletvekillerine seslenmek istiyorum: Şayet gerçekten bu kanunun amacı çevreyi korumaksa, bu kanunun amacı iklimi, doğayı korumaksa iklim kanunu ile maden kanununu nereye koyacağız?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT KAYA (Devamla) - Toparlıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kaya.

BÜLENT KAYA (Devamla) - Maden yasasıyla binlerce hektar orman ve tarım alanının madencilik faaliyetine açılması iklim kanununun neresiyle bağdaşıyor? "İklim" diyorsunuz ama maden yasalarıyla ormanlarımızı, meralarımızı, su kaynaklarımızı talana açılıyorsunuz. Bu mudur sizin çevre hassasiyetiniz? Bu mudur gerçekten bu yasaya "çevre ve iklim yasası" denilebilmesi? Bu mudur doğaya saygınız? Bir yandan iklim yasası diyerek milletimizin sanayicisine ve çiftçisine yük bindireceksiniz, öte yandan da yine zengini korumak için bütün ormanlık alanları, bütün maden sahalarını maalesef zengine, rantiyeye açmış olacaksınız. Bu kanun ve diğer kanunlarla getirdiğiniz her düzenleme oy aldığınız fakirlere değil maalesef hizmet ettiğiniz rantiyeye hizmet ediyor.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ikinci konuşmacı Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; otuz üç yıl önce 33 canı Madımak'ta Hakk'a uğurladık. Hasret Gültekin onlardan biriydi ve "Bir insan ömrünü neye vermeli?" sorusu tüm canlılığıyla bugün hâlâ zihinlerimizde yankılanıyor. Hasret Gültekin'in ardılları o korkunç kıyametin ardından dahi bugün "barış" diyorsa belki de insan ömrünü barışa vermelidir demeliyiz. Hepsini saygıyla, rahmetle anıyorum.

Adı iklim yasası olan ama tövbe billah iklimle alakası olmayan bir yasa teklifini tartışıyoruz. Oturduk, saydık, kanunun teklifi içerisinde tam 100 kez ekosistemden, iklimden, ekolojiden, yeşil büyümeden, yeşil dönüşümden bahsediyorsunuz, tam 100 kez. Âdeta bir zihinsel geniş getirme hâlini uyguluyorsunuz. Belli ki "yeşil yeşil" diyerek yazan Komisyon da kendini ikna etmeye çalışıyor ama ne kendini ikna edebilmiş bu Komisyon ne bizleri ikna edebildi ne de muhalefeti ikna edebildi ki her defasında karar yeter sayıları da iktidar vekilleri de kulis ile Meclis arasında mekik dokuyarak aslında hiç kimsenin bu kanun teklifine rızasının olmadığını hep birlikte görüyoruz. Çünkü bizler âdeta kendini ikna etmeye çalışan bir zihinsel "perseveration" hâinden kurtulabilmeniz için sizlere de bir öneride bulunmak istiyoruz. Eğer sürekli kendinizi ikna etme çabası içerisine giriyorsanız bunun yerine, bu yasayı sermayedarlarla hazırlamak yerine, halkla birlikte, sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte, ilgili meslek odalarıyla, ekoloji örgütleriyle, bilim insanlarıyla, yerel yönetimlerle konuşarak gerçekten hem kendinizi hem halkı hem muhalefeti hem de ekolojistleri ikna edebilecek ve halk için, ekoloji için, doğa için yasa tasarıları çıkarmanın adımı atabilirsiniz fakat bu yasaya baktığımızda doğayı, yaşamı değil doğayı metalaştırmayı, piyasalaştırmayı ve sermayenin kullanımına açmayı savunuyorsunuz. İktidar bizden buna onay vermemizi bekliyor ama çok net ifade edelim: Bu yasa doğayı değil sermayeyi koruyor; doğal alanı küçültmeye çalışırken kârı, rantı, talanı büyültmeye çalışıyor.

Daha önce bu kürsüden iktidarın yıkıma dayalı bir ekoloji politikası olduğunu ama ekolojik bir politikası olmadığını söylemiştim. O günden bu yana yıkım politikaları sadece artarak devam etti. Bugünkü yasa teklifi de iklim krizinin yapısal nedenlerini görmezden geliyor. Krizi doğuran üretim ve tüketim modellerini sorgulamak yerine onları sürdürülebilir kılmaya çalışıyor. "Emisyon ticaret sistemi" ve "karbon kredilendirme mekanizmaları" adı altında önerilen düzenlemeler şirketlere şu mesajı veriyor: "Paran varsa kirletmeye devam edebilirsin." Bu akıl şimdi havayı da metaya dönüştürüyor. Gerçekten piyasalaştırmadığınız bir hava kalmıştı, onu da yapıyorsunuz.

Temiz Hava Hakkı Platformunun 2024 yılı verilerine göre Türkiye nüfusunun yüzde 92'si kirli hava soluyor. Bu tabloya rağmen havayı kirleten koşulların ortadan kaldırılması ve kirletenlerin cezalandırılmasını değil, ödeme yaparak aklanmasını öneriyorsunuz. Üstelik bu sistem üç yıllık bir pilot uygulamayla da tamamlanacakmış. Avrupa'da bu pilot uygulamanın süresi on yıl. Türkiye'de hem sürenin kısa tutulması hem de yükümlülüklerini yerine getirmeyen şirketlerin yüzde 80'ine ceza indirimini yapılmasıyla bu teklifin hem sermaye dostu bir düzenleme olduğunu hem de ciddiyetten uzak bir şekilde hazırlandığını bir kez daha ortaya koyuyor. Yenilenebilir enerji yatırımları da bu yasa teklifinde piyasa ekseni olarak devam ediyor. İklim kriziyle mücadele ve ekolojik yaşamı inşa etmede önemli araçlar olmasına rağmen iktidarın uygulamalarıyla yenilenebilir enerji hakları da doğanın müşterek yaşam alanlarının yok edilmesi yolunu planlıyor. Bugün tarım arazilerine, ormanlara, meralara, GES'lere HES'ler kuruluyor. Bu durum doğa talanı olduğu kadar sosyal bir yıkımdır, bir kültürel kırımdır ve bir hafıza kırımdır. Mardin'in Yeşilli ilçesine bağlı Zeytinli köyünde yaşananlar bunun somut örneğidir. Köylüler kepeçlerin tarım arazilerine girmesiyle öğrendikleri, kurulmak istenen GES projesine karşı çıktılar ancak AKP'li Belediye Başkanı tarafından hedef gösterildiler, darbedildiler, kolluk şiddetiyle karşılaştılar. Yani yaşam alanını, müşterek olanı savunan halka sermayedar, belediye ve kolluk mutabakatıyla saldırıldı. An itibarıyla proje halkın açtığı dava neticesinde durduruldu ama Belediye Başkanı alenen "Siz ne yaparsanız yapın ben bu işi gerçekleştireceğim." diyerek halkı tehdit etmeye devam ediyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun tamamlayın.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Devamla) - Çok teşekkür ederim.

Şimdi, bir de zeytinlerden bahsetmek istiyorum çünkü zeytin Müslüman halklarının kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim'de de hurma ağacından sonra en çok bahsedilen ikinci ağaçtır ve zeytin üzerine yemin edilir, insanlığa sunulan bir nimet olduğundan bahsedilir fakat hem zeytinlik yasası hem de bugün Derik zeytininin yaşadığı sorunlar itibarıyla bir yok edilişin kıyısında olduğunu söylemek istiyorum. Biliyorsunuz, Derik zeytinini dünyaca ünlü bir zeytindir, aynı zamanda coğrafi işaret almıştır fakat eğer MARSU tarafından üretilen su problemi çözülmezse bu yıl Derik zeytinini hasat edilemeyecek. Zeytin noktasında gerçekten ne halkın ne de bizlerin, hiç kimsenin oluru yok ve gerçekten inançlı insanların zeytine yapılan bu zulüm karşısında durmamaları bizleri oldukça üzüyor. Bizler ekolojik yaşamın piyasa sınırlarının içerisinde kurulamadığını söylüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Devamla) - Doğa, yaşam ve halk odaklı olmayan hiçbir düzenlemeye de olurumuzun olmadığını ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde üçüncü konuşmacı Adana Milletvekili Sayın Ayyüce Türkeş Taş.

Buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; bugünlerde Türk siyaseti tepe üzerine kurulmuş bir şehir gibi duruyor. Tüm tarihin gözü üzerimizde. O nedenle meseleleri ele alırken içinden geçtiğimiz atmosferi öncelikle iyi anlamamız, sorumluluklarımızın farkına varmamız gerekiyor. Tarihin dönüm noktası olan günlerden geçiyoruz. Küresel olarak hem ekonomi hem güvenlik hem de iklimle dair bildiğimiz her şey yeni baştan yazılıyor. Bir yanda dijital devrim ve yapay zekâ insan emeğini azaltıp makine gücünü daha fazla hayatımıza entegre ediyor, bir yanda da iklim krizinin neden olduğu afetler ve yıkımlar doğal çevremizi bozarken tarımdan ekonomiye, sağlıktan ticarete iş yapma biçimimizi kökünden değiştiriyor. Türkiye'de yaşanan kuraklık, sel felaketleri, aşırı sıcaklar, orman yangınları, tarımsal üretimdeki düşüşler ve su krizleri bize şunu gösteriyor: İklim

değişikliği gelecekte olacak bir tehdit değil, şu anda hâlihazırda yaşadığımız bir krizdir. Öncelikle, bu gerçeği kabul etmemiz, attığınız adımların da bu gerçeğe uygun olması gerekmektedir. Konuştuğumuz teklifin adı "İklim Kanunu" ama içeriğine baktığımızda görüyoruz ki aslında bu kanunun adı "emisyon ticaret sistemi kanunu" olmalıymış. Bir başka dikkat çekici nokta ise, bugün görüşmekte olduğumuz teklif 2053 yılına kadar net sıfır emisyon hedefi belirlemekten bahsediyor ancak teklifin içinde kömürden çıkış planı yok, sanayi dönüşüne dair somut adımlar yok, emisyon ticaretinden elde edilecek gelirlerin şeffaf kullanımı hakkında herhangi bir düzenleme yok, iklim değişikliğiyle mücadelede kırılgan grupların korunmasına yönelik bir sosyal politika yok, Çanakkale Çan'da olduğu gibi, Muğla Milas'ta olduğu gibi, Türkiye'de 50 bin kömür işçisinin akıbetinin ne olacağı yok. Peki, ne var? Avrupa Birliğine ihracat yapan büyük şirketler için bir karbon piyasası kurma planı var.

Sayın milletvekilleri, hatırlayacağınız gibi, geçtiğimiz yaz aşırı sıcaklar nedeniyle binlerce ton mahsul tarlada yandı ve yine şubat ve nisan ayında don sebebiyle binlerce ton mahsul yok oldu ama bu yasaya baktığımızda maalesef iklim krizinin sebep olacağı doğal afetlere karşı tarımı korumak için de herhangi bir eylem planı yok. Tüm bunlar iklim krizinin tarıma, üretime ve gıdaya doğrudan etkisini göstermektedir oysaki. Peki, bu yasada sanayinin dönüşümü var mı? Enerji sektöründe planlı bir dönüşüm var mı? Fosil yakıtlardan çıkış takvimi var mı? Tabii ki hiçbirisi yok. O zaman "Bu nasıl bir iklim yasasıdır?" diye sormadan geçemiyoruz. Görülüyor ki bu kanun milleti değil, iktidarın desteklediği sermayeyi düşünerek hazırlanmıştır. "İklim" adı altında emisyon borsası kuruluyor, doğaya kıyan şirketlerin borsa kazancı sağlanıyor yani çevreyi kirleten karbon kredisi ödeyerek paçayı kurtarıyor ama doğa, tarım, her yer mahvoluyor. Oysaki bir devletin, bir milletin ormanı, gölü, vadisi, akarsuyu sadece o ülkenin coğrafyası değil o milletin ve o devletin bereketi ve hatırasıdır, geleceğidir. Bunlara ayrıca önem verilmeli ve çok özenle korunmalıdır diyor, Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı İklim Kanunu Teklifi'nin geçici 2'nci maddesinin (1)'inci fıkrasında geçen "31/12/2027" ibaresinin "31/12/2026" olarak değiştirilmesini, (2)'nci fıkrasında geçen "31/12/2027" ibaresinin "31/12/2026" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Semra Dinçer
Ankara
Sibel Suiçmez
Trabzon
Talih Özcan
Düzce
Ömer Fethi Gürer
Niğde

Vecdi Gündoğdu
Kırklareli
Aliye Timisi Ersever
Ankara
Hikmet Yalın Halıcı
Isparta
İlhami Özcan Aygün
Tekirdağ

Nurten Yontar
Tekirdağ
Mehmet Tahtasız
Çorum
Aşkın Genç
Kayseri

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygün.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

İLHAMİ ÖZCAN AYGÜN (Tekirdağ) - Sayın Başkanım, öncelikle, yeni dönemde sizleri kutluyorum ve Tekirdağ Milletvekilimiz Sayın Nurten Yontar'a Divandaki görevinde başarılar diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce Meclisi ve ekranları başında bizi izleyen tüm vatandaşlarımızı sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

İklim Kanunu Teklifi'nin geçici 2'nci maddesi üzerinde söz almış bulunuyorum. Manisa, Hatay ve İzmir'deki yangınları kontrol altına alamayan, iklim değişikliğinin en önemli sigortası olan ormanları koruyamayan, zeytinlikleri madencilere açan zihniyet iklim değişikliği için önlem alamaz; sadece ve sadece ülkemizi iklim değişikliğinin kurbanı yapar. Türk Hava Kurumunun uçaklarını işe yaramaz diye çöpe atıp yabancından medet uman zihniyetle ormanlar korunamaz. Uçak filosunu ormanlar için değil, saray için kuran zihniyet elbette ki iklimi de koruyamaz. AK PARTİ iklim kanunuyla sadece iklim rantı oluşturma derdindedir. Nasıl mı? Karbonu satarak para kazanmaya çalışan bir yöntemle karşımızda. Karbon piyasası kuran enerji üreticileri ve bacalarına filtre koymayan fabrikaların yöneticileriyle iş tutan bir zihniyet var. Biliyoruz ki AK PARTİ doğayı koruyamaz, sadece katleder.

Yıllarca kentlere ihanet ettiniz; bunu da en yetkili ağızdan Sayın Cumhurbaşkanı ifade etmişti, hatırlarsınız. Trakya da yıllardır kan ağılıyor, kanser hastalığıyla uğraşıyor, zehir soluyor, havası kokuyor; vatandaşımız ise penceresini açamıyor ama buna sebep olanlara ceza kesmeyen, bacalarına filtre zorunluluğu getirmeyen AK PARTİ iklim değişikliğine karşı sahici önlem alabilir mi diyorum; tabii ki hayır. Cumhurbaşkanı Erdoğan Başbakan olduğu 2011 yılında Ergene'yi temizleme konusunda söz verdi. "Şafak harekâtı" demişti, tam on dört yıl geçti, çocuklar ortaokulu bitirdi, liseye geldi; hâlâ Ergene'den zehir akıyor arkadaşlar. Ergene'yi temizleyemezken koca Türkiye'nin iklimini nasıl koruyacak ben merak ediyorum.

Trakya art arda kuraklık yaşadı. Geçmişte çekirgeler vardı, tırtıl vardı; yine çekirge istilası var. Kuraklık, don derken maalesef çiftçilerimiz perişan hâlde ve "Çözüm var mı?" deyince, yok... Ben buradan, dolu zararından, don zararından, çekirge zararından zarar gören Tekirdağlı hemşehrilerime, tüm çiftçilerimize geçmiş olsun diyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

İşte, maalesef, yeşil büyümeden söz ediyorsunuz. Yoksul kesimi yok sayan, emeklileri gözden çıkaran bir iktidar Allah aşkına neyin büyümesini yapacak? Buradan yeşil büyüme değil ancak yeşil küçülme çıkar.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; geçici 2'nci madde, iklim için gereken yükümlülüklerde son tarih olarak 31 Aralık 2027'yi gösteriyor; ancak bunu bir yıl uzatma yetkisi de Cumhurbaşkanıya veriliyor. Yerel eylem planları için de son tarih yine 31

Aralık 2027; bunu da uzatmaya Çevre Bakanı yetkili. Cumhurbaşkanının iki dudağı arasında doğayı koruyamazsınız, Türkiye bu iki dudağa teslim edilemez.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zirai Don Komisyonu olarak ülkeyi karış karış dolaşıyoruz. Geçen hafta iklim değişikliği uzmanlarını dinledik, her yıl zirai donun kaçınılmaz olduğunu ifade etti; ancak gerek Çevre Bakanlığı gerekse Tarım Bakanlığının bu konuda ne kadar hazırlıksız ve etkisiz olduğunu orada yetkililer ifade ettiler. Boğaziçi Üniversitesinden Profesör Doktor Levent Kurnaz Türkiye'nin çölleşeceğini ifade ediyor değerli arkadaşlar. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı sunum yaptı, 2024 yılında son elli dört yılın sıcaklık rekoru kırılırken yağışların bir önceki yıla göre yüzde 16,3 azaldığını ifade ettiler. Risk büyük, risk ürkütücü ancak Bakanlık hâlen iklim senaryoları üzerinde çalışmaya devam ediyor. Aksi olsa son otuz yılın en büyük zirai donunu yaşamazdık diyorum. Ülkemizin 2080 yılında buğday, arpa, mısır ve çeltik üretiminde kayıp yaşayacağı ifade ediliyor. Bakanlık sektörel senaryolar için 2027'yi yani yine geleceği ifade ediyor. Bunca zaman ne yaptınız diye ben buradan soruyorum AK PARTİ'li yöneticilere. Öğrendik ki 2075 yılı itibarıyla Adana, Antalya, Hatay, Mersin kuşağının çölleşeceğini ifade ediyor yetkililer. Tehlike bu kadar yakınlaşmışken bölgesel ve sektörel bazda risk analizi yapan var mı? Tabii ki yok. İklim etkileri haritası ivedilikle çıkarılmalı, gıda bekamız için iklim değişikliğine uygun ürün deseni oluşturulmalı, meteoroloji ve tarım sektörü ikiz kardeş gibi beraber çalışmalıdır. İlaçlama süresi, mevsimsel dönüşümler, meteorolojik veriler çiftçilere aktarılmalı, bunları takip ettikleri bilgilendirme siteleri oluşturulmalıdır.

Buradan çağrı yapıyorum: Yasayı geri çekin, yasalaşmasını engelleyin arkadaşlar. Biz Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak bu yasaya "hayır" diyoruz, gene gelecek olan zeytinler, madenler yasasına da "hayır" diyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamla) - Biz üretenin yanındayız, biz ülkemizin gerçek üreticilerinin yanındayız. Arkadaşlar, biz "zeytin" diyoruz, siz "kömür" diyorsunuz; biz "hava" diyoruz, siz "para" diyorsunuz. Siz yeşili seviyorsunuz ama hangi yeşili? Doların yeşilini. Biz ise tabiatı, doğayı seviyoruz diyor, saygılar sunuyorum.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Geçici 2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

19'uncu madde üzerinde 2'si aynı mahiyette olmak üzere 4 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 19'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

İbrahim Akın

George Aslan

Celal Fırat

İzmir

Mardin

İstanbul

Mahmut Dindar

Perihan Koca

Sevilay Çelenk

Van

Mersin

Diyarbakır

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Diyarbakır Milletvekili Sayın Sevilay Çelenk.

Buyurun Sayın Çelenk. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iklim adaleti, doğaya, canlı hayata, sanata saygı hep aynı sorumlulukta temellenir. Ben de bu yürürlük maddesinde başka bir içerik olmadığı için gecenin bu vaktinde hazır böyle de bir kalabalık varken bu sorumluluk, bu ortak sorumluluk çerçevesinde bir şiirden yola çıkarak düşünmek istiyorum. Türkiye'nin en önemli şairlerinden Gülten Akın'ın bir şiiri -şiirleri, biliyorsunuz, onlarca dile çevrildi, en az 40 şiiri bestelendi- bu bağlamdaki sorumluluğumuzu hatırlattığını düşündüğüm bu şiir sanırım iklim adaleti ya da doğaya sorumluluğu da düşünmenize çok elverişli.

Şiirin adı: Savaş Beklerken.

"Nergisten sorumlu değilmişim bunu öğrendim

Kar umarsız yağabilir, ayaz çıkabilir

Uzun sürebilir, kötü şeyler olabilir

Nergis uyanmayabilir

Ne ışığını ne dalı sor ne de tomurcuğu

Aklım kırık, şaşırdı eski beklentilerim

Kimyasal korkular, kanlı gecelikler, dalgalı sirenler

Çocukları koyver, nereye gitseler ne yapsalar

Nasılsa füzeler, bombalar onları buluyor

Nergisten ben sorumluydum, ışığından ve çocuklardan

Yanlış mı belledim, insan sorumluluktur."

İnsan sorumluluktur; doğadan sorumludur, nergisten sorumludur ve bu sorumluluk ahlâkı üzerinde düşünmek aslında uzunca bir zamandır iklimle birlikte de düşünülen bir şey.

Bu çerçevede, bilinen çok önemli çalışmalardan biri 1979 yılına aittir ve ta o tarihte yeni teknolojiler karşısında geleneksel ahlâkın, doğaya, canlı yaşama karşı ahlaki fikirlerin artık yeterli olmadığını ve yeni bir etik çerçevenin geliştirilmesi gerektiğini söylüyor bir Alman filozofun 1979 tarihli "Sorumluluk İlkesi" başlıklı eseri. Bu eser eskiden yapıp ettiklerimizin kısa sürede ve dar bir çevrede etkili olduğunu söylüyor. Oysa bugün, yapıp ettiklerimizin ve kullandığımız teknolojinin sonuçları hem küresel ölçekte etki yaratıyor hem de gelecek kuşaklara kadar aktarılan bir etki söz konusu oluyor. Dolayısıyla da bu sorumluluk, bizim aynı zamanda

doğaya karşı sorumluluğumuz; yeni teknolojilerin, bütün barajların, HES'lerin, GES'lerin yarattığı tahribat bizim gelecek kuşaklara olan sorumluluğumuz çerçevesinde de düşünülmesi gereken bir şey.

Bu çerçevede baktığımız zaman, geçen haftadan beridir konuştuğumuz bu İklim Kanunu, işte "yeşil büyüme" "sürdürülebilir kalkınma" "temiz enerji" "yeşil dönüşüm" "yeşil finansman" "şeffaflık" "karbon emisyonu" gibi birçok böyle kimisi süslü, kimisi aslında çok da içeriğe dair bir duygu uyandırmayan kelimeler altında kayboluyor, bu sorumluluğu göremiyoruz. Dolayısıyla bu görmediğimiz sorumluluk bize talan getiriyor, yeniden ve yeniden talan getiriyor ve aslında bu talan, bu yıkım, bu yangın...

İşte, günlerdir yangın var, son iki günde sanırım 68 yangın kaydedilmiş. Bu yangın da aslında bugün 2 Temmuz anarken üzerine konuştuğumuz yangından çok ayrı da düşünülemez, hepsi aynı sorumluluk çerçevesinde karşımıza gelen şeyler. Doğaya saygısı olmayanın insan yaşamına da saygısı olmuyor. Talan, yurttaş aleyhine işleyen ekonomi, alanlarımıza göz diken şirketler ve yurttaşın hakkından çok, şirketlerin hakkına ihtimam gösteren bir anlayışla karşı karşıyayız. İklim krizi de bu nedenle önemi hiç anlaşılmamış, uluslararası devreye giren mekanizmalar ya da mevzuat çalışmalarına destek olunmamış ve birçok veçhesiyle geri döndürülemez bir karakter kazanmış bir kriz olarak karşımızda duruyor. Son iki günde 68'i orman yangını olmak üzere 150 yangın, toplamda 150 yangın. Bu yangınlar hafızamızda ortak bir yangına dönüşüyor ve biz bütün bu yangınlardan geride kalanlar. İşte, Madımak şairi Metin Altıok'un söylediği gibi; geriye sen kaldın işte. Ne yapacaksın bu krizle, bütün bu yangınlarla, bu hafıza yangınlarıyla, bu mekân yangınlarıyla? Bu talanla devam edemeyiz, her şeyden önce aklımızda olması gereken bu.

Benim kendi seçim bölgemden bir örnekle devam ediyorum. Doğa tahribatı Türkiye'nin her yerinde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, toparlayın.

SEVİLAY ÇELENK (Devamla) - Diyarbakır'da Kulp ilçesine bağlı Cikse kırsal mahallesinde, yerleşim yerlerine yalnızca 48 metre uzakta ortak mera alanına özel bir şirket tarafından yaklaşık 40 bin güneş paneliyle güneş enerji santrali kurulmak isteniyor. Bu proje köylülerin yaşam alanlarına, meralarına, emeklerine karşı doğrudan bir tehdit oluşturuyor. ÇED olumlu raporları çabucak alınıyor, hiçbir şeffaflık yok, hiçbir katılımcılık yok; "yeşil büyüme" deniyor ama yeşil talan ediliyor. Bu şekilde devam eden bu doğa tahribatı sonucunda baş başa kalacağımız şey gerçek bir yıkımdır. İklim Kanunu Teklifi bu sorumluluk çerçevesinde düşünülmeliydi ama işte burada madde madde geçirildi ve bu sorumluluk aslında hiçbir şekilde bir gündem bile olamadı. Doğaya sahip çıkmalıyız, doğaya sahip çıkmayan kendi hayatına da sahip çıkamaz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 19'uncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"MADDE19- Bu kanun Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer"

Selçuk Özdağ
Muğla
Birol Aydın
İstanbul
Necmettin Çalışkan
Hatay

Mehmet Karaman
Samsun
Mustafa Kaya
İstanbul

Mehmet Atmaca
Bursa
Mesut Doğan
Ankara

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Hatay Milletvekili Sayın Necmettin Çalışkan.

Buyurun Sayın Çalışkan. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2 Temmuz Sivas ve Madımak katliamının yıl dönümünde, bütün milletimizin heyecanla bu Meclisten yasa beklediği bir günde bu milletin taleplerine uygun değil, ağababaların taleplerini yerine getirmek üzere bir yasa görüşüyoruz. Bu yasa, iki yüz yıldır dünyayı sömüren, çevreyi kirleten emperyalistlerin dayatmasının yerine getirilmesinden başka bir şey değil. Bu yasayla beraber çiftçimiz, üreticimiz, sanayicimiz biraz daha fazla abluka altına alınıyor; böylece her geçen gün abluka biraz daha fazla daraltılmış oluyor. Geçmişte nasıl ki her köşe başına bir AVM açarak kasabın, manavın, bakkalın canına okunduysa bugün de yerli üreticileri biraz daha frenleyecek, darboğaz hâline getirilecek yasa çıkarılıyor. Net olarak ifade edelim ki bu yasa, küresel ölçekteki şirketlere destek mahiyetinde bir yasadır. Zaten iktidarın öyle küresel taleplere karşı gerçek anlamda büyük bir zaafı var, bunun için de İsrail'in Gazze'de uyguladığı soykırım bir buçuk yıldır devam ettiği hâlde o İsrail'e petrol sevkiyatı anlaşmasını durdurmaya cesaret bile etmedi. Yine, bugün, biliyoruz ki bir taraftan Avrupa'nın çöpü ithal edilirken bir taraftan ülkede 1.186 olan maden ruhsat sayısı 386 bine çıktı. Şimdi, bütün bunlarla beraber kamuoyunun ciddi bir endişesi var, bu endişelerin hiçbirisine cevap verilmiyor. İmza sahipleri kanunun arkasında durmayıp dışarıda muhalefetin bir şey anlamadığını söyleyerek gündemi meşgul ediyor. Burada şunu belirtmek gerekir ki iklim kanunu görüşülürken bu ülkede büyük bir yangın var, kuraklık var; çiftçi zirai donla karşı karşıya, üretici şap hastalığıyla karşı karşıya, suda kriz var; bu yasada hiçbirisi yok ama bir taraftan da ÇED raporu bütün işletmelerden kaldırılıyor, özellikle deprem bölgesinde iş hızlı yürüsün diye, tam bir çevre felaketine yol açtığı hâlde sırf işler hızlı bitsin diye ses çıkarılmıyor. Benim burada AK PARTİ'li arkadaşlardan bir talebim, isteğim var: Değerli milletvekilleri, şu yasa bu kadar zamandır gündemde, kamuoyunu ikna edecek bir cevap verilmedi ama bizim gördüğümüz, aynelyakın şahit olduğumuz bir durum var; buraya gelen bütün yasalar ya yağma ya rant ya talan ya ihale ya da vatandaşa vergi ve

ceza getiren yasalar oluyor. Keşke burada çıkardığınız yasalardan tek bir tanesi de birilerinin talebiyle değil bu millete hizmet için olsa. Sıradaki yasalara bakıyorsanız, şimdi iklim yasası, neymiş; ihracatçılarla ilgili uluslararası şirketlerin talebi vergi, sonra maden yasası, sonra enerji yasası. Bugün, artık bu Meclis sadece zenginler kulübüne hizmet eden, büyük patronların taleplerini yerine getiren bir kurum hâline getirildi; ne acı bir şey maalesef. Onun için, yaz tatiline girecek bu dönemde televizyonlarda, ekranları başında bu Meclisten çıkacak müjdeli en küçük bir haber bekleyen insanımıza karşı biraz merhamete gelin; onların bu taleplerini yerine getirin ama görüyoruz ki patronları nasıl hallededeceğiz? Onların talepleri yerine gelecek. Korkarız ki "iklim" "maden" "enerji" isimler değişik ama hepsi de belli ki belli güç odaklarına hizmet ediyor. Böyle olduğu için de AK PARTİ'li arkadaşlar sürekli yoklamalarda dışarıda çünkü kendileri de bu yasaların hiçbirinin savunulacak bir tarafı olmadığını aynen görüyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) - İşte, iklimle ilgili, evet, kamuoyunda anormal derecede tereddütler, endişeler var; bunların hiçbirine cevap verilmiyor ama alelacele "Yasa bitsin gitsin, görüşelim." diyorsunuz.

Yasanın içerisinde teknik kavramlar var ama bu ne burada tartışılabilir ne de komisyonlarda. Komisyon da... Millet'in yurdun dört bir tarafına dağıldığı temmuzun şu gününde alelacele, yangından mal kaçırırçasına bu yasa çıkarılıyor. Bu yasa ülkeyi gelecekte ipotek altına alacak, sanayiciyi zor duruma getirecek bir yasa. Bu açıdan, eğer siz gerçekten yangınla uğraşacaksanız, deprem bölgesinde su tankeri olmadığı için hektarlarca aramız yanıyor, bunlara çözüm bulun.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) - Bu açıdan, diyoruz ki iklim yasası ülkeyi tehdit altında bırakacak bir yasadır.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL, CHP, DEM PARTİ, İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi okutacağım 2 önerge aynı mahiyette olduğundan birlikte işleme alacağım.

Aynı mahiyetteki önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İklim Kanunu Teklifi'nin 19'uncu maddesinde yer alan "yayımlı tarihinde" ibaresinin "yayımlandığı tarihte" ibaresiyle değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Şenol Sunat
Manisa
Selcan Taşçı
Tekirdağ

Turan Yaldır
Aksaray
Yasin Öztürk
Denizli

Yavuz Aydın
Trabzon
Burak Akburak
İstanbul

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Semra Dinçer
Ankara
Sibel Suiçmez
Trabzon
Barış Karadeniz
Sinop

Vecdi Gündoğdu
Kırklareli
Aliye Timisi Ersever
Ankara
Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa
Ömer Fethi Gürer
Niğde

Nurten Yontar
Tekirdağ
Mehmet Tahtasız
Çorum
Murat Çan
Samsun

BAŞKAN - Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk konuşmacı İstanbul Milletvekili Sayın Burak Akburak.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BURAK AKBURAK (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce, mensubu olmaktan büyük gurur duyduğum, Türkiye'nin her bir metrekaresine hizmeti bulunan merkez sağın son kalesi Doğru Yol Partisinin kuruluş yıl dönümünü kutluyorum. Geçen hafta konuşmam olmadığı için bu kutlamayı yapamamıştım. Başta, 9'uncu Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel olmak üzere hayata veda eden dava büyüklerimizi rahmetle anıyorum. İçişleri eski Bakanımız, İYİ PARTİ kurucu liderimiz Sayın Meral Akşener'i sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Bu davaya yürek vermiş, omuz vermiş dava büyüklerimizi, hayatta olanları sağlık, sıhhat, selamete selamlıyorum. Doğru Yol Partisi çok büyük bir gelenek, öyle bir gelenek ki dönemin İstanbul İl Başkanı bugün Genel Kurulda Meclis Başkan Vekili olarak oturumu yönetiyor, ben de onun Gençlik Kolları Başkanı olarak şu anda kürsüde konuşma yapıyorum. Bu vesileyle Sayın Başkanımıza da selamlarımı iletiyorum.

Bugün ben Giresun'dan bahsedeceğim, memleketimden bahsedeceğim, memleketimin hizmet fukarası olmasından bahsedeceğim, alamadığı hizmetlerden bahsedeceğim. Bir ilin gelişmişliği yalnızca kâğıt üzerindeki yatırım tutarlarıyla değil devletin o ile yaptığı yatırımlarla ölçülür. Giresun'un yıllardır yaşadığı sorunlar yatırımların eksikliğinin sonucu olarak her geçen yıl daha da derinleşiyor. Bu şehir sadece Karadeniz'in değil Türkiye'nin üretim ve doğa potansiyeli en yüksek kentlerinden biri ama kamu öncelikleri belirlenirken Giresun sistemli bir biçimde geri plana itiliyor.

Giresun'un sembolü olan FİSKOBİRLİK, bildiğiniz üzere 1938 yılında Atatürk'ün vizyonu ile fındık üreticisini korumak için kuruldu. Bugün elimizde kalan en kıymetli varlıklardan biri olan FİSKOBİRLİK arazileri maalesef sessiz sedasız satılıyor. Giresun Üniversitesinin gelişim alanı olarak ilan edilmiş bölge maalesef satıldı. Rektörümüz Profesör Doktor Yılmaz Can'la konuşma yaptım, kendisi belediyeye şikâyetle bulunduğunu, sorunlarını arz ettiğini, aynı zamanda bu işi, hukuki olarak süreci takip edeceğini, dava

açacağını ve Giresun Üniversitesi bu alanı alana kadar, burayı, bu kampüsü kullanana kadar da bu davadan vazgeçmeyeceğini anlattı. Ben de kendisinin bu haklı davasında her zaman yanında olacağını buradan belirtmek istiyorum. Ayrıca, Giresun'un damadı olan Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Sayın Özgür Özel'e de buradan sesleniyorum: Sayın Başkanım, Belediye Cumhuriyet Halk Partisine ait. Dolayısıyla eğer Belediye Başkanımız buraya imar vermezse burada herhangi bir şey yapılmaz. Ayrıca, bildiğim kadarıyla, AK PARTİ Giresun İl Başkanı burada bir inşaat istemediğiyle ilgili açıklama yaptı; Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekili istemediğini, olmaması gerektiğini anlattı, MHP Milletvekili olmaması gerektiğini anlattı, ben buradan aynı şeyi söylüyorum; hadi bizi boş verin, Giresun halkı burada bir şey istemiyor, buranın Giresun Üniversitesine verilmesini istiyor. Dolayısıyla ben Sayın Genel Başkanın bu konuda gerekli talimatı vereceğine inanıyorum çünkü Giresunlu kendisine yapılan iyi şeyleri de kötü şeyleri de unutmaz.

Giresun'da bir madencilik var, vahşi madencilik yapılıyor Harşit Vadisi'nde. Harşit Vadisi Giresun için önemli, Türkiye için önemli bir yer; burada Ruslara geçit vermedi Giresunlular fakat bazı maden şirketlerine bilinçli bir şekilde geçit veriliyor. Ben şahsen normalde kendim madencilığa karşı değilim, Türkiye'nin madenleri muhakkak ve muhakkak çıkarılmalı, devletimizin de milletimizin de buna ihtiyacı var fakat vahşi madencilığa karşıyız, doğayı katleden madencilığa karşıyız, peşkeş çekilen madenlere karşıyız, doğamızı mahveden madenlere karşıyız biz. Ayrıca, yabancı şirketlerle, başka ülkelerin şirketleriyle yapılan ortaklıklarla ülkemizdeki madenlerin peşkeş çekilmesine karşıyız. Dolayısıyla madencilığa değil vahşi madencilığa karşı olduğumuzu buradan belirtmek istiyorum.

Ulaşımda yaşanan sorunlar var, Giresun'un nasıl geri bırakıldığını aslında gösteriyor. Giresun'un yalnızca kıyı şeridini değil iç bölgelerle de sağlıklı ve kesintisiz bağlantılar kurması gerekiyor. Ticaret ve Sanayi Odası tarafından da gündeme getirilen Dereli-Şebinkarahisar kara yolu ve 5 bin metrelik Pınarlar Tüneli Projesi bölgenin kalkınma dinamiklerini doğrudan etkileyecek stratejik bir yatırım. Güzergâh yalnızca Şebinkarahisar'ı değil, Sivas üzerinden Akdeniz'e ve İran'a kadar uzanan bir ticaret aksını besleyecek; Eğribel Geçidi'nin kış aylarında kapanması nedeniyle yaşanan ulaşım sorunları da bu projeyle çözülecek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURAK AKBURAK (Devamla) - Bitiriyorum efendim.

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

BURAK AKBURAK (Devamla) - Öte yandan 16 köyü birbirine bağlayan, yaylalara ve mera alanlarına açılan Espiye-Ericek Yol Projesi sessizce durduruldu. Genel hayatın devamlılığı için bu projenin devamı şart. Özellikle yaz aylarında hasat zamanlarında gurbetten gelen vatandaşlarımızla nüfus artıyor, trafik felç oluyor. Ordu'da çevre yolu nasıl yapıldıysa Giresun'da da yapılmak zorunda, şehir denize sıkışmamalı. Ocak ayında Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından açıklanan Samsun-Sarp Karadeniz Demir Yolu Projesi uzun süredir demir yolu planlarında dışlanan Giresun için tarihî bir kırılma noktası. Projeyle Giresun Ordu, Trabzon, Rize ve Artvin illeriyle birlikte demir yolu ağına bağlanacak ve Ankara'dan Karadeniz'e, oradan da Gürcistan sınırına uzanacak; Giresun'un lojistik potansiyeli ve turizm potansiyeli artacak. Bu projeyle ilgili Sayın Cumhurbaşkanımıza ve Ulaştırma Bakanımıza teşekkür ediyorum. Fakat bu projenin ne zaman başlayacağıyla ilgili bilgi almayı da çok istiyoruz.

Giresun'un geleceğinde turizm de olmalı. Doğasıyla, yaylalarıyla, adasıyla, kıyısıyla Türkiye'nin en korunmuş alanlarından Giresun. Giresun yaylaları...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURAK AKBURAK (Devamla) - Efendim son bir...

BAŞKAN - Veremiyoruz.

BURAK AKBURAK (Devamla) - Teşekkür ediyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki öneriler üzerinde ikinci konuşmacı Trabzon Milletvekili Sayın Sibel Suiçmez. (CHP sıralarından alkışlar)

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Başkanım, ben bir söz hakkı alsam... Değerli Başkanım...

BAŞKAN - Kürsüye çıktı, sonra söz vereyim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; meslek odalarının, sivil toplum örgütlerinin görüşlerini almadan, görüşlerini aldıklarını da dikkate almadan hazırladığınız bu kanun teklifi bilimsel gerçeklerden uzaktır; toplum ve kamu yararına değildir, uluslararası ve yerli sermaye gruplarının çıkarlarına hizmet etmektedir. Bu tercihiniz asla tesadüf değildir. Cumhuriyet Halk Partisi olarak 2021 yılında İklim Araştırma Komisyonunun çalışmalarına destek vermiştik. Kurulan bu Komisyon, 860 sayfalık bir rapor hazırlamış ve 76 sayfalık bir öneri listesi sunmuştu. Cumhuriyet Halk Partisi 28 somut öneriyle iklim değişikliğinin etkilerini ve yapılması gerekenleri listelemiştir ancak bugün önümüze getirdiğiniz kanun teklifine baktığımızda, bu önerilerin hiçbirinin dikkate alınmadığını, aradan geçen dört yılda bir arpa boyu yol bile alınmadığını görmekteyiz. Teklif gerekçesinde kuraklık, afet, gıda güvenliği, olağanüstü hava olayları gibi tehditlerle mücadele edilmesinin gerekliliğinden ve doğal kaynakların korunmasından bahsedilmektedir ancak teklif metninde bunlarla mücadeleye ve doğal alanların korunmasına ilişkin tek bir hüküm bulunmamaktadır. Su kanununu ve toprak kanununu gündemine almayan, bu konudaki Meclis araştırması komisyonu raporunun önerilerini yok sayan bu kanun teklifi büyük ölçüde ticari kaygılarla, özellikle de Emisyon Ticaret Sistemi'ne odaklanarak hazırlanmıştır. Adını "İklim Kanunu" koymak bir yasanın iklim değişikliğiyle mücadele kanunu olduğunu göstermez. Bu teklifle bir ticaret modeli ortaya konulmaktadır. Keşke bunu, Ticaret Kanunu'ndaki bir düzenlemeyle yapsaydınız daha gerçekçi olurdu. Bu teklifinizdeki atmosferi ticari bir yapı olarak ele alan yaklaşımla karbon piyasaları üzerinden yeni finansal mekanizmalar yaratılmaktadır. "Net sıfır emisyon" kavramı çıkarıldığında teklifte iklime yönelik hiçbir düzenleme kalmamaktadır. Bu teklif, Avrupa Birliği'ne ticaret kısıtlamaları devreye girmeden önce "Biz de buradayız." demeye çalışan "Dostlar alışverişte görsün." mantığının yansımasıdır. İklim Araştırma Komisyonunun raporunun önerileri yapılmadığı gibi, geçtiğimiz hafta Komisyon'da kabul edilen torba teklifle iklim değişikliğiyle mücadele edecek değil tam tersi, küresel ısınmayı daha fazla körükleyecek yeni düzenlemeleri getirdiniz. Bu açık çelişki karşısında sorum şudur: Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu! Bugün önümüze getirilen Kanun Teklifi, iklim krizine yönelik kapsamlı, uzun vadeli ve yapısal bir kamu politikası vizyonundan uzaktır. Kömürden kademeli çıkıştan söz etmeyen, sanayide yapısal dönüşümü hedeflemeyen bir iklim değişikliği yasası olmaz, olamaz; olsa olsa ekokırım yasası olur. Gerçekten kapsamlı ve işlevsel bir iklim kanunu Anayasa'mızın 56'ncı maddesinde yer alan sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkının

somut güvencelerini yansıtmalıdır. Toplumsal ihtiyaçlara gerçekçi çözümler üreten yatırımlar ve teşvikler dengesini doğru kuran katılımcı ve şeffaf bir yasal zemin ortaya konulmalıdır. Emisyon azaltımı için katı standartlar, denetim mekanizmaları ve yaptırımlar öngörmeli, sera gazı emisyonlarını azaltım hedeflerini net bir şekilde belirlemelidir. Küçük üreticiyi karbon piyasasında destekleyecek küresel ve kırsal kalkınma stratejileri oluşturmalıdır.

Uluslararası ve ulusal sermayenin amaçlarına hizmet edecek bu kanun teklifi doğal alanların korunmasını engelleyeceği gibi ülkemizi ekonomik alanda daha da güçsüzleştirecektir. Sosyal bir devlette iklim değişikliği sorunları yerel ve merkezin ortak akıl politikasıyla ancak çözülebilir. Gelin, bu teklifi geri çekin. Meslek örgütlerinin içinde olduğu, muhalefetin önerilerinin dikkate alınmasıyla hazırlanacak bir kanun teklifi Türkiye'nin yeşil dönüşümünü gerçekçi, katılımcı ve adil bir zemine oturtacak; iklimle mücadelede sadece karbonu değil toplumsal eşitsizlikleri de azaltacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SİBEL SUIÇMEZ (Devamla) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Buyurun, toparlayın.

SİBEL SUIÇMEZ (Devamla) - Merkezî yönetim ile yerel yönetimleri birlikte, bilimsel çalıştırarak iklim değişikliğinden en fazla etkilenen kadınlar, çocuklar, dezavantajlı ve dar gelirli grupların kaderini değiştirecek gelir, eğitim ve istihdam politikalarını hazırlayalım ve adil bir geçişi sağlayan gerçek bir iklim kanununu hazırlayalım. Yıllar sonra "Allah bizi affetsin." demeyeceğiniz şekilde bir oy vermenizi talep ediyor, herkesten bu kanun teklifine "ret" oyu vermesini talep ediyoruz.

Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önerileri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

19'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Bayraktar, buyurun, yerinizden.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

52.- Sakarya Milletvekili Lütfi Bayraktar'ın, İstanbul Milletvekili Burak Akburak'ın 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 19'uncu maddesi üzerinde verilen önerge hakkında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Her ne hikmetse bir kısım arkadaşlarımız FİSKOBİRLİK'le ilgili bilgileri FİSKOBİRLİK ekibine sormadan, Başkanına sormadan, yönetimine sormadan hatta kendi siyasi partilerine mensup yönetici olmasına rağmen onlara sormadan, yalan yanlış bir kısım iddiaları sürekli burada gündeme getiriyor. Az önce konuşan arkadaşımız daha önce de böyle bir iddiada bulundu. Kendisini bizzat aradım, bilgilendirdim ama dönüş yapmadı.

Net bir şekilde söylemek lazım: FİSKOBİRLİK Giresun Üniversitesine -Giresun'un Vekilleri de şahittir- tam 53 dönüm araziye vermiştir, 53 dönüm. Bizim sattığımız arazi 7 dönüm bir arazidir. O araziye de Giresun Üniversitesi on altı yıldan beri almak istiyor ama hiçbir çözüm önerisi ortaya koymuş değildir. Buna Giresun'un bütün siyasetçileri de şahittir.

Şunu söylemek isterim: Eğer FİSKOBİRLİK'le ilgili bir düşünceniz varsa, FİSKOBİRLİK'i de sevdiğinizi iddia ediyorsanız lütfen yalan yanlış, aslı astarı olmayan iddialarla buraya gelip Türkiye'nin çok önemli bir yeri olan FİSKOBİRLİK'i...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURAK AKBURAK (İstanbul) - Başkanım, "yalan yanlış" bir kere yanlış bir terim, öyle bir şey yok yani. Sattınız, satıyorsunuz... Satmayacaksınız!

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Külliye yalan!

X.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve Bursa Milletvekili Emel Gözükar Durmaz ile 95 Milletvekilinin İklim Kanunu Teklifi (2/2927) ve Çevre Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 198) (Devam)

BAŞKAN - 20'nci madde üzerinde hepsi aynı mahiyette olmak üzere 4 önerge vardır, aynı mahiyetteki önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İklim Kanunu Teklifi'nin 20'nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"Madde 20- Bu Kanun hükümleri Cumhurbaşkanı tarafından yürütülür."

Şenol Sunat

Turan Yaldir

Yasin Öztürk

Manisa

Aksaray

Denizli

Yavuz Aydın

Selcan Taşçı

Trabzon

Tekirdağ

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Selçuk Özdağ

Mehmet Karaman

Mehmet Atmaca

Muğla

Samsun

Bursa

Mustafa Kaya
İstanbul

Mesut Doğan
Ankara
Sema Silkin Ün
Denizli

Biröl Aydın
İstanbul

Aynı mahiyetteki diğör önergenin imza sahipleri:

Semra Dinçer
Ankara
Sibel Suiçmez
Trabzon
Barış Karadeniz
Sinop
Ömer Fethi Güreer
Niğde

Vecdi Gündoğdu
Kırklareli
Aliye Timisi Ersever
Ankara
Talih Özcan
Düzce
Aşkın Genç
Kayseri

Nurten Yontar
Tekirdağ
Mehmet Tahtasız
Çorum
Hikmet Yalım Halıcı
Isparta
Serkan Sarı
Balıkesir

Aynı mahiyetteki diğör önergenin imza sahipleri:

Mahmut Dindar
Van
Salihe Aydeniz
Mardin

İbrahim Akın
İzmir
Kamuran Tanhan
Mardin

George Aslan
Mardin
Celal Fırat
İstanbul

BAŞKAN - Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

ÇEVRE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk konuşmacı Denizli Milletvekili Sayın Yasin Öztürk.

Buyurunuz Sayın Öztürk. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'nin geleceğini, toplumun sağlığını ve doğanın sürdürülebilirliğini ilgilendiren bu sözde İklim Kanunu Teklifi; yüzeyde çevreyle dost, içerikte ise sermayeyle el ele olan bir düzenlemeden ibarettir. İktidarın yeşil dönüşüm iddiasıyla Meclise sunduğu bu teklif, iklim krizine çözüm sunmaktan daha çok krizi bir ekonomik fırsata dönüştürecek yeni bir rant alanı oluşturma'nın yasal kılıfıdır. Millet'in vergileriyle kurulacak karbon piyasasında kimlerin kazanacağı bellidir; iktidara yakın büyük holdingler, enerji tekelleri ve iklim krizine neden olan çevre düşmanı sektörler. Kanunun her maddesi iklim krizini önleme sorumluluğunu sermaye gruplarına avantaj sağlayacak şekilde yeniden düzenliyor. Her şeyden önce temel kavramlar ve ilkeler bölümünde iklim adaleti, şeffaflık ve adil geçiş gibi kulağa hoş gelen terimler kullanılmış ancak bu kavramların gerçek karşılığı ne yazık ki yok çünkü ne karar alma sürecinde millet var ne de uygulanacak politikalar toplumun en kırılgan kesimlerini yani küçük üreticileri ve yoksul mahalleleri koruyor. Bu yasada "yeşil" görülen her cümle arkasında bir ekonomik çıkarın gölgesini taşıyor. Özellikle, 9'uncu ve 10'uncu maddeleri düzenleyen Emisyon Ticaret Sistemi, ETS sermaye için altın madeni, kamu için ise denetimsiz bir kara kutudur. Emisyon üst sınırı getiriliyor ama bu sınırın kim için, neye göre belirleneceği meçhul. Tahsisatlar dağıtılacak ama hangi kriterlerle? Yine bir komisyon kurulacak ama üyeleri kim olacak, hangi liyakatle seçilecek belli değil. Bu belirsizlikler, Emisyon Ticaret Sistemi'ni çevre politikası olmaktan çıkarıyor, şirketler için yeni bir kazanç oyununa dönüştürüyor. Özellikle ücretsiz tahsisatlar meselesi bu yasa teklifinin en kritik rant kapılarından biridir. Teklife göre bu tahsisatlar sanayi kuruluşlarının düşük karbonlu üretime geçişini kolaylaştırmak için verilecek fakat teklif, hangi şirketlerin bu ayrıcalıktan faydalanacağını, hangi sektörlerin stratejik ilan edileceğini açıkça tanımlamıyor. Yıllardır kamu ihalelerinde, teşvik sistemlerinde, enerji projelerinde gördüğümüz kayırmacılık şimdi karbon tahsisatları üzerinden yeni bir perdeyle sahneye konuluyor.

Madde 12'de karbon piyasasından elde edilecek milyonlarca liralık gelirin nasıl harcanacağı belirtiliyor ancak denetim mekanizmaları eksik; bu fonların kim tarafından, hangi projelere, hangi ölçütlerle aktarılacağı belli değil. Sözde iklim değişikliğiyle mücadele için toplanacak bu kaynaklar yine iktidarın keyfi takdirine bırakılıyor. Ne Sayıştay denetimine dair bir hüküm var ne de kamuya açık ve düzenli raporlama zorunluluğu. Bu durum, kamunun cebinden çıkan paranın sermayeye dönük bir teşvik fonuna dönüşme riskini beraberinde getiriyor; bunun adı "iklim değişikliğiyle mücadele" değil iklim üzerinden kurulan ekonomik tahakküm düzenidir.

Yasa teklifi sadece çevre değil demokrasi açısından da ciddi sorunlar içeriyor. Sivil toplumun, meslek odalarının, yerel yönetimlerin bu süreçte yeri yok sayılıyor. Karar alma mekanizmaları tamamen merkezî yapıya bırakılmış. Karbon Piyasası Kurulu ve İklim Değişikliği Başkanlığına tanınan geniş yetkiler toplumun denetleyemeyeceği bir bürokratik yapı inşa ediyor. Yerel iklim planlarının hazırlanması zorunlu tutulsa da bu planların nasıl hazırlandığı, kimlerin katıldığı yine belirsiz. İçinde insan olmayan, şeffaflıktan uzak ve merkezîyetçi bir iklim politikası asla adil olamaz.

Dikkat çeken diğör bir önemli husus da devlet "yeşil ekonomi" adı altında özel sektöre finansal ve teknik destek sağlayacak ancak burada da hangi projelerin destekleneceği, hangi kriterlerle değerlendirileceği net değil. Sonuç: Zengin sermaye grupları iklimi kirletip sonra "yeşil proje" adı altında devletten teşvik alarak hem doğayı tahrip edecek hem de kamu kaynaklarından faydalanacak; bir yandan çevreyi mahvedecek, öte yandan sürdürülebilirlik ödülleri toplayacaklar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

YASİN ÖZTÜRK (Devamla) - Değerli milletvekilleri, iklim krizi insanlık tarihinin en büyük ortak tehdididir. Bu kriz ancak toplumsal adaleti, gelir eşitliğini, şeffaflığı, kamusal denetimi temel alan politikalarla aşılabılır. Oysa bu yasa teklifi ne sosyal adaleti esas alıyor ne toplumu sürece katıyor ne de gerçekçi bir çevreci vizyon sunuyor; göstermelik ilkeler, denetimsiz bütçeler, belirsiz

tahsisatlar ve yetkisiz toplum... Teklif bu hâliyle Meclisten geçerse doğa değil yandaş holdingler kazanır, millet değil rant sahipleri nefes alır. Bu nedenle, sözde iklim kanununa karşı çıkmak yalnızca çevre mücadelesi değil aynı zamanda demokrasi, sosyal adalet ve kamusal çıkar mücadelesidir. Bu teklif tümden reddedilmeli ve insandan yana, bilimden ve doğadan yana gerçek bir iklim yasası hazırlanmalıdır diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki öneriler üzerinde ikinci konuşmacı Denizli Milletvekili Sayın Sema Silkin Ün.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ayıldır, milletimizin ikna olmadığı, iktidar mensuplarının da ikna etme zahmetinde bulunmadığı, adını "iklim" koydukları bir yasa geliyor, gidiyor. Herkes merak ediyor, bu yasa gerçekten çevreyi korumak için mi geliyor yoksa yeni bir ekonomik düzen kurmak için mi? Enerjide dışa bağımlı hâle gelmiş Avrupa'nın, yakıtta Körfez'e mahkûm olan Avrupa'nın, yenilenebilir enerjiye geçmek için finansal mekanizmalara muhtaç olan Avrupa'nın, yeni vergi türleriyle ekonomik ömrünü uzatmaya çalışan Avrupa'nın finans kolonisi olmak için mi geliyor? Avrupa karbon vergisiyle, karbon salımıyla, kotasıyla, karbon ayak iziyle aslında dünyaya yeni bir ekonomik yük getiriyor, yeni bir oyun kuruyor; biz de bu oyunun bedava oyuncuları, bu yükün gönüllü hamalları oluyoruz. Biz gönüllü kurbanlar olarak öne atılırken Avrupa kimi ikna edemiyor ya da kimi kandıramıyor dersiniz? Dünya kirliliğine en fazla sebep olan ülkeleri yani küresel emisyonların yüzde 50'sinden sorumlu olan 2 ülkeyi, Amerika Birleşik Devletleri'ni ve Çin'i yani küresel ekonominin başını çekenleri. Türkiye'nin emisyon payı kaç? En fazla yüzde 1. Evet, yüzde 1'lik emisyon payımızla bu yaptırımlarla tehdit edilen ülke bizim ülkemiz. En çok kirlenlere hiçbir sorumluluk yüklemeyen, en az kirlenleri en sıkı denetimlere, en ağır yaptırımlara tabi bırakanların adaletsizliğine de mi isyan etmiyorsunuz? Küresel mekanizma dünyayı tek bir dijital devlet gibi yönetmeye hazırlanıyor; "Tek Dünya, Tek Gelecek, Tek Aile" sloganlarıyla insanları ortak bir düzenin içine çekmeye çalışıyor ama biz biliyoruz, o geleceğin içinde tek bir kültür, tek bir hayat tarzı, tek bir efendi var, gücü merkezleştiren bir dijital devlet inşa etme planı var ve bu düzen çevreyi korumayı amaçlamıyor asla, ekonomik ve siyasi bağımlılıkları artırmayı hedefliyor. Unutmayalım, bu dünya sadece belirli güç merkezlerinin kurallarına göre yönetilecek bir yer değildir. İnsanlar yaşam haklarını, üretim özgürlüklerini, doğal kaynaklara erişimlerini kaybederken bunun çevreyi koruma bahanesiyle meşrulaştırılmasına müsaade edemeyiz. Ayna grubunun milenyumun başında çıkardığı bir şarkısı vardı "Hava bedava, suya biraz para verin." diye başlayan ama artık hava da bedava olmayacak. Karbon ayak izi dediğimiz şey tam olarak bunu anlatıyor. İçtiğimiz suyun değil sadece, nefes aldığımız havanın, yürüdüğümüz toprağın bir bedeli olacak yakın gelecekte. Bize "Doğayı koruyoruz." diyerek dayatılan bu sistem aslında insanın yaşamını sınırlandırıyor. Bireylerin tüketimine müdahale eden, doğayla kurduğu ilişkiyi yeniden şekillendiren ve her adımını izleyen bir mekanizmaya; milletin ineğini, tarlasını, yaşam döngüsünü karbon hesabına sıkıştıran bir düzene dönüşüyor.

Değerli iktidar milletvekilleri, siyasi tarihimiz kandırılma hikâyeleriyle dolu. Bir de iklim üzerinden kandırılıp zaten can çekişen tarımımızın, hayvancılığımızın dibine dinamit koymayın. Unutmayın, bu görünmeyen zincirlerin yasası meselesi yaratıcının işine soyunup ilahlık iddiasına kadar gider. AB'nin safsata dayatmalarına boyun eğip nice zaman sonra bu iş başımıza bela olunca "Kandırıldık; milletimiz, çiftçimiz, hayvancımız bizi affetsin." demek zorunda kalmayın. Bu toprağın rüzgârını, bu milletin nefesini, bu dağların koynundaki merayı, ovayı, yaylayı, suyu unutmayın. Anadolu'nun yüzyıllardır kendi düzeni, kendi dengesi, kendi hikmeti var. İklim değil insana düşman bu düzenin Anadolu'ya vereceği hiçbir hayır yok. Bu topraklarda keçi ile otun, koyun ile çobanın, yağmur ile duanın kadim bir dostluğu var. Onlara sırtını dönen sadece toprağını değil kökünü de kaybeder, gölgesine sığındınız ağacın yaprağı da size şifa olmaz.

Değerli iktidar vekilleri, bu millet sizinle yaşar, siz bu milletle var olursunuz, evet ama bu milletin karbon ayak izi değil hakikate basan ayak izi olduğunu anlayın, bunu idrak edin yeter ki.

Teşekkür ederim. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Aynı mahiyetteki öneriler üzerinde üçüncü konuşmacı Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

SERKAN SARI (Balıkesir) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, İklim Kanunu Teklifi'nin 20'nci maddesi üzerine söz almış bulunuyorum.

Karbon salımının azaltılması için uzun yıllardır bizler de bir kanunun hazırlanmasının zorunluluğunu dile getiriyorduk fakat hazırlanan kanun teklifi ne yazık ki katılımcı ve kapsayıcı olmamıştır. "Ben yaptım oldu" mantığıyla sarayda hazırlanan, sivil toplum örgütlerini, sendikaları, yerel yönetimleri, vatandaşları muhatap almayan bu kanun teklifinin ne yazık ki sağlıklı sonuçlar doğurmayacağını buradan bir defa daha vurgulamak istiyorum. Kapsadığı tek bir kesim var, sermayedar sahibi olan yandaşların. Küçük ölçekli sanayi tesislerine, çiftçilerimize yeşil dönüşüm sürecinde koruyucu tedbirler alınmamış, destekler açıklanmamıştır. Üreticinin sekteye uğramadığı, çalışan emekçinin haklarının korunduğu bir şekilde düzenleme yapılması gerekirken ne yazık ki sizler küçük üreticiyi, çalışanlarımızı, emekçilerimizi, çiftçilerimizi unutmuş durumdasınız. Tek derdiniz var, yandaş sermayenizin haklarını, hukukunu koruyabilmek. Her şeyden önce doğamıza sahip çıkmalıyız. Biz doğayı yalnızca üzerinde yaşadığımız bir toprak parçası olarak görmüyoruz. Atalarımızdan miras, geleceğimize emanet olarak görüyoruz. Mirasyedi evlat gibi topraklarımızı, havamızı, suyumuzu satamazsınız. Kuzey Kafkasya efsanelerinde Çerkez kahramanları ormana baltayla değil saygıyla girerdi; ağaç kesilmeden önce izin alınır, suya adım atmadan önce selam verilirdi çünkü Çerkezler bilirdi, doğa bir sessizlik değil bir dildir. Ormanı yandığında değil yeşilken korumalıyız. Nehri kurduğunda değil akarken sevmeliyiz. Buğdayı biçtiğimizde değil ektiğimizde şükretmeliyiz. Doğayı korumak sadece gelecek kuşaklara bırakılacak bir miras değil atalarımıza olan borcumuzdur. Biz bu toprağın sahibi değil emanetçileriyiz, bunu unutmamalıyız. Unutmayın, bir ağaç susabilir ama ölmeyen önce her şeyi anlatır. Bir nehir kuruyabilir ama çekilmeden önce hepimizi uyarır. İklim krizi doğanın bize çok ciddi bir uyarısıdır. Bu uyarıya kulak vermek ve bu iklim kanunu teklifini Meclisimizde sağlıklı bir şekilde görüşmek zorundayız. Az sonra kollarını bu kanun teklifini kabul etmek için havaya kaldıracak milletvekillerine sesleniyorum: Bizleri dinlemiyorsanız sustuğunu sandığınız ağaçları dinleyin; kuruyan, her geçen gün zehirlenen nehirlerimizi, göllerimizi, derelerimizi dinleyin. Ben bu isyanı memleketim Balıkesir'de görüyorum. Kepsut'unda, Gönen'in akarsularında, Manyas'ta, Kuş Gölü'nde, Bandırma'da, Edremit'te, Ayvalık'ta, Burhaniye'de kirlenen denizlerimizde;

Sındırgı'da, İvrindi'de, Altıeylül'de, Bigadiç'te, Kaz Dağları'nda, Madra Dağı'nda, Ulus Dağı'nda altın, gümüş, bakır gibi birçok maden için ağaçlarımızı katlettiğinizde görüyorum. "İklim kanunu" diye burada kabul etmek için kollarınızı sıvadığınız bu teklifle iklim krizinin tüm çıplaklığıyla insanlığı uyardığı bir çağda siz Türkiye'yi çevre, insan sağlığı ve doğa mücadelesinde arka saflara sürüklüyorsunuz. Çünkü güzel ülkemizi, verimli topraklarımızı, cennet doğamızı, doğal yaşamı yirmi üç yıldır düşmanca politikalarınızla adım adım çöküşe sürüklediniz hem de göz göre göre. Yirmi üç yıllık iktidarınızda 3,5 milyon hektar tarım arazisi yok oldu. Toprağına, havasına, suyunu sahip çıkmayan bu kanun teklifini Meclisten geçirmek uğruna kollarınızı havaya kaldıracaksınız el birliğiyle. Ne için? Rant uğruna. Bir zamanlar bereketin simgesi olan topraklarımızı talana, hoyratlığa kurban edeceksiniz. Tarih sizi bu utançla yargılayacak. Toprağına sahip çıkmayan vatanına sahip çıkamaz. (CHP sıralarından alkışlar) Toprak ana ağlarsa hiçbir evlat huzur bulamaz. Yirmi üç yıldır vatan topraklarının anasını ağlattınız!

Bu kanun teklifine baktığımızda doğamızın değil bir avuç yandaş sermayenin sahibinin çıkarlarını korumak için uğraştığını açık, net bir şekilde görüyoruz. Gerekçesinde ne kadar "Karbon salımını azaltacağız." denilse de teklifin kendisinde doğayı koruma iradesi yok. Aksine, bu yasa teklifiyle karbon salımını alınıp satılabilen bir metaya dönüştürdünüz. "Ne satarsam kârdır." mantığı bu kanun teklifinin iliklerine kadar işlemiş durumda. Emisyon borsası kurup tacirlik yapacaksınız. Doğayı kirletmenin parasını cebinize koyacaksınız, parası olan doğayı dilediği kadar kirletecek; vicdan bunun neresinde, soruyorum sizlere. "Paran varsa kirlet, paran kadar kirlet." mantığı bu. Bu teklif doğayı satan, ticari bir mal olarak gören, kanunun uygulamasıyla emekçiyi yok sayan, küçük çiftçi ve hayvancılıkla geçinen köylümüzü unutan anlayışın en somut göstergesidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

SERKAN SARI (Devamla) - Bugün, Türkiye'de yirmi üç yıllık AKP iktidarının bilançosu kuruyan topraklar, kesilen ormanlar, kirlenen nehirler, denizler, göller, yok edilen canlar ve yitirdiğimiz geleceğimizdir. Orman Kanunu iktidarınızda 29 kez değiştirildi. Sadece İstanbul Havaalanı için 13 milyon ağacı kestiniz. Altın hırsınız yüzünden Kaz Dağları'nda 200 bin ağacı kestiniz. Kömür hırsınız yüzünden Akbelen'de 65 bin ağacı kestiniz. Gözünüz doymadı, hırsınız bitmedi. (CHP sıralarından alkışlar)

Bu yasa teklifi iklim krizini değil sermayenin krizini çözmeye çalışan bir plandır. İklim krizine karşı topyekûn bir mücadele de ancak Orman Kanunu, Su Kanunu, Kıyı Kanunu, Tarım Kanunu, Mera Kanunu gibi temel kanunlarımızı içine alan kapsayıcı bir şekilde planlanacak bir düzenlemeyle mümkün kılınacaktır.

Bu düzenlemeyi reddediyoruz. Sizlerden de bu düzenlemeye "ret" oyu vermenizi talep ediyoruz. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde dördüncü konuşmacı Mardin Milletvekili Kamuran Tanhan. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Genel Kurulu, ekranları başında ve cezaevinde direnen tüm yoldaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Ben de bu kanun teklifinin 20'nci maddesi üzerinde söz aldım. Yürütme maddesi ama bu ülkede yirmi dört yıldır yürütülmeyen, yönetilmeyen bir ülkeden bahsedeceğim. Ülkeyi yönetemiyorsunuz çünkü doğayı HES ve JES'lerle yok ettiniz. Tarımı, çiftçinin desteklenmemesiyle ithalata bağımlı hâle getirdiniz.

Laik, bilimsel eğitimi zayıflattınız ve yerine dinî eğitimi teşvik ettiniz. Eğitimi ideolojik temellerle şekillendirdiniz, bilimsel düşünmeyi yok ettiniz, bastırdınız.

Hâkim ve savcı atamalarında siyasal tercihlere göre atamalar yaptınız. Mahkemeleri iktidarın sopasına çevirdiniz; muhaliflere davalar açtınız, yandaşları cezasızlık politikalarıyla ödüllendirdiniz. Ekonomiyi, Merkez Bankasının bağımsızlığını kaldırdınız; faiz kararlarıyla siyasal kararlar aldınız. Enflasyonu kontrolden çıkardınız, halkı yoksullaştırdınız, alım gücünü yok ettiniz.

Yaşam tarzına müdahale ettiniz. Diyaneti siyasallaştırdınız, toplumu dinî ayrıştırmalarla kutuplaştırdınız. Kurumları çöktürdünüz, devlet kadrolarına ehliyet yerine sadakat kültürünü yerleştirdiniz.

TÜİK, RTÜK ve Diyanet gibi yapılar halkın gözünde güven kaybına uğradı hatta güvenilmez oldu. Basın ve ifade özgürlüğünü kısıtladınız, bağımsız medyayı susturdunuz; sansür yasaları, sosyal medya takibi ve ceza uygulamalarını devreye aldınız. RTÜK'ü ceza sopası olarak kullandınız. Gazeteci, yazar ve sanatçıları yargıladınız, hapse attınız. Toplumu kutuplaştırdınız, sivil toplumu bastırdınız.

Kuvvetler ayrılığı ilkesini ortadan kaldırdınız. Seçim güvenliğine dair şüpheleri artırdınız, YSK gibi kurumları tartışmalı hâle getirdiniz.

Kadın haklarını geriye götürdünüz. Kadın cinayetlerini normalleştirdiniz bu ülkede. İstanbul Sözleşmesi'ni feshettiniz.

İşsizlik, torpil düzeni ve ifade özgürlüğü baskısı nedeniyle gençlerin gelecek umutlarını yok ettiniz, tükettiniz.

Kültür ve sanatı susturdunuz; tiyatroları sansürlediniz, konserleri yasakladınız.

Limanları, madenleri ve varlıkları yabancı şirketlere sattınız. Şeker fabrikalarımızı yok pahasına sattınız, elden çıkardınız.

6 Şubat depremi bir felaketten değil kötü yönetimden dolayı kitlesel yıkıma dönüştü sayenizde.

İşçi ölümleri olağan hâle geldi bu ülkede. Yüzlerce maden işçisi, inşaat emekçisi, tarım emekçisi denetimsizlik ve açgözlülük yüzünden canlarını verdi.

Torpil ve mülakat rejimiyle KPSS'yi kazanan değil referansı olanları işe aldınız. Muhalif belediyeleri engellediniz, halkın iradesini yok saydınız, kayyum atadınız.

İşsizlik, enflasyon, büyüme verileri halkın yaşadığı gerçekle uyuşmaz hâle geldi. Devletin istatistik kurumunu halkı değil sarayı bilgilendirir hâle getirdiniz.

Sayenizde ev kiralari asgari ücreti geçti. Emekliler yaşamıyor, sadece idare etmeye çalışıyorlar. İnsanca yaşamak bir lüks oldu sayenizde. Sağlık sistemini ticarileştirdiniz, emeklilik haklarını budadınız, sosyal yardımlar seçim malzemesine dönüştü; yoksullukla mücadele yerine yoksulluğa bağımlılık üretilen iktidarınızda.

Kararlar artık Anayasa, yasa ve ilkelerle değil bir kişinin talimatıyla alınıyor. Hukuk devletini ortadan kaldırdınız, kararname devleti kurdunuz.

Millî eğitimi ticarileştirdiniz, devlet okullarını itibarsızlaştırdınız, özel okullara teşvikler verdiniz; eğitimi parasız olması gereken yerde paralı olanın erişebildiği bir kurum hâline getirdiniz. Fırsat eşitliği değil fırsat uçurumu yarattınız. Üniversiteler rektör atamalarıyla susturuldu, akademiye makama dönüştürdünüz. Bilimsel özgürlüğü değil biat kültürünü egemen kıldınız bu ülkede. Kadroya, ihaleye, ünvana ulaşmanın yolu bilgi değil sadakattir artık, sadakati esas aldınız.

Geçim sıkıntısı, işsizlik, gelecek kaygısıyla gençleri intihara sürüklediniz. Resmî raporlar saklandı, gerçeklerin üzeri örtüldü. Psikolojik çöküntüyü, şiddeti ve umutsuzluğu günlük hayatın bir parçası yaptınız.

Denetim mekanizmasını ortadan kaldırdınız, Sayıştay raporlarını sansürlediniz. Yolsuzlukları soruşturmadınız, kurumları değil şahısları denetlediniz. Devlet içinde hesap verme değil hesap kapatma düzenini kurdunuz. Yurtları, okulları, kurumları tarikatlara teslim ettiniz.

Sayenizde köylü tarımdan çekildi, tarımda dışa bağımlı hâle geldik. Zeytinlikleri maden şirketlerine açtınız; ormanlar, dereler, kıyılar, rant projeleriyle yağmalandı. "Yatırım" adı altında doğayı talan ettiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

KAMURAN TANHAN (Devamla) - Teşekkürler Başkan.

İşçiye destek için kurulan fonu sermayeye peşkeş çektiniz. Bütün bu sorunları "kader" diye geçiştirdiniz. Her felaketin, her yıkımın ardından "takdiriilahî" diyerek sorumluluktan kaçtınız.

Sonuç olarak, AKP iktidarında doğa yok oldu, ekonomi çöktü, toplum bölündü, hukuk ezildi, akıl susturuldu, umut bastırıldı, gelecek karartıldı.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

20'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci bölümde yer alan maddelerin oylamaları tamamlanmıştır.

Sayın milletvekilleri, teklifin tümünün oylanmasından önce, İç Tüzük'ün 86'ncı maddesine göre oyunun rengini belli etmek üzere 2 sayın milletvekiline söz vereceğim.

İlk söz, lehte olmak üzere Bursa Milletvekili Emel Gözükkara Durmaz'a aittir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Buyurun.

EMEL GÖZÜKKARA DURMAZ (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada, ülkemizin iklim değişikliğiyle mücadelesinde temel teşkil edecek çok önemli bir kanunu görüştük. İklim Kanunu sadece teknik bir düzenleme ve bir yasa teklifi değil Türkiye'nin gelecek vizyonunu, kalkınma stratejisini ve çevresel sorumluluğunu bütüncül bir çerçevede değerlendirmektedir. Bu önemli kanun sadece çevreci bir tutum değil aynı zamanda ülkemizin ekonomik, sosyal ve ekolojik geleceği için atılmış stratejik bir adımdır. İklim Kanunu, iklim değişikliğiyle mücadelede etkili politikalar geliştirmemizi, yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapmamızı ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmamızı sağlayacak bir çerçeve sunmaktadır. İklim Kanunu, bireysel özgürlüklere dokunmadan daha yaşanabilir bir dünya için gelecek nesillere olan yükümlülüğümüzü yerine getirmemizi sağlayacak bir düzenlemedir. Hedefimiz, yalnızca iklim değişikliğiyle mücadele değil daha yaşanabilir, daha adil ve daha dirençli, hiç kimsenin geride bırakılmadığı bir Türkiye inşa etmektir. Bu minvalde, İklim Kanunu ülkemizin millî ve manevî değerleri ile menfaatlerini gözetken bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Kanun, Sayın Cumhurbaşkanımızın açıklamış olduğu "2053 net sıfır emisyon hedefi"ni ve "yeşil büyüme" vizyonunu temel almaktadır. İklim Kanunu çevrenin korunmasını, ekonomik rekabetimizin güçlendirilmesini; iklim adaleti, adil geçiş gibi tanımların mevzuata kazandırılmasını ve uygulamaya alınmasını, sanayide ve enerji sektörlerinde üretimin kalitesini ve miktarını artırırken sera gazı emisyonlarını azaltacak teknolojilerin desteklenmesini; orman, mera, sulak alanlar ile yeşil alanların korunması ve artırılmasını; tarım ve hayvancılığın korunması ve desteklenmesini, su ve gıda güvenliğinin sağlanmasını, yeşil iş alanları oluşturularak istihdamın artırılmasını, yeşil dönüşüm ve ekonomik kalkınmayı hızlandırmayı amaçlamaktadır.

Kanun kapsamında uygulamaya konulacak Emisyon Ticaret Sistemi'yle sanayi sektöründe temiz üretim teşvik edilerek sektörlerin rekabet gücü artırılabilecektir. Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında elde edilen gelirlerin tamamı yeşil dönüşüme ve iklim değişikliğiyle mücadelede yapılacak yatırımlara ve adil geçiş uygulamalarına aktarılabilecektir. İklim değişikliğiyle mücadelede yerelin ihtiyaçları, riskleri ve tehditleri belirlenerek yerel yönetimlerin finansmana erişimi kolaylaştırılacaktır.

Kanun, enerjide dışa bağımlılığın azaltılmasında, imalat ve yerli üretimin desteklenmesinde, dış ticarete rekabet gücümüzün korunmasında, iklime dirençli ekonomi, altyapı ve şehirlerin oluşturulmasında, afet risklerinin azaltılmasında önemli bir mihenk taşı olacaktır. Yutak alanların korunması ve artırılması gibi yükümlülüklerle vatandaşlarımızın yaşam standartlarının artırılması ve toplumun refahının korunması sağlanacaktır. Yeni teknolojiler, temiz üretimler, karbon kredisi üretimi gibi mekanizmalar teşvik edilerek ülkemiz iklim değişikliğine daha dirençli hâle getirilecektir.

Sayın Başkan ve değerli milletvekilleri; iklim krizine karşı vereceğimiz her mücadele, atacağımız her adım geleceğe bırakacağımız mirası da şekillendirecek ve bu süreç hepimizin ortak gayretiyle başarıya ulaşacaktır. Doğayla uyumlu bir kalkınma modeli oluşturmak, iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerini en aza indirmek ve yeşil dönüşümü teşvik etmek için kamu, özel sektör, akademi ve sivil toplum kuruluşlarıyla hep birlikte kararlılıkla hareket edeceğiz.

Bu kanunun hazırlanmasında büyük emek veren Çevre Komisyonumuz; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına, İklim Değişikliği Başkanlığına, bu süreçte katkı sunan tüm kurumlara, yerel yönetimlere, sivil toplum kuruluşlarına ve uzmanlara teşekkür ediyorum.

Kanunun ülkemize, milletimize ve tüm insanlığa hayırlı olmasını diliyorum, Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İkinci söz, aleyhte olmak üzere Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın.

Buyurun Sayın Başarır. (CHP sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; belki de son çeyrek yüzyılın en önemli sorunuyla ilgili bir kanunu görüşüyoruz. Bugün ülkemizdeki su kaynaklarının bir yandan da tüketilmesi, derelerin, göllerin kuruması, yer altı

sularının çekilmesi, iklimdeki değişikliklerin özellikle tarım alanlarına etkisi tartışılmaz. Bir iklim kanununa ihtiyacımızın olduğu bir gerçek ama üzülererek söylüyorum ki üniversiteler, çevre dernekleri, özellikle belediyeler ortak bir akılla bu yasayı yapmadı. Şimdi, iklim değişikliğinden en çok etkilenen dar gelirli yurttaşların yaşadığı bölgelerle ilgili hiçbir çözüm, hiçbir akıl, düşünce bu yasada yok. Üzülererek söylüyorum, bir belayı defetmeden diğeri geliyor. Bakın, bugün bunu görüşüyoruz, yarın zeytinleri yok edecek yasa teklifi gelecek. Ama şimdi buradaki riskleri, birkaç şirketin hazırladığı bu yasalarla ilgili riskleri 86 milyon çekiyor, işçiler çekiyor. İliç'te işçilerimiz öldü ama bu yasaların rantını tamamen 5 tane şirket alıyor, yiyor ve tüketiyor. Ben sormak isterim: Yarın gelecek yasa teklifiyle Cumhurbaşkanına verdiğiniz yetki olağanüstü bir yetki, acele kamulaştırmayla istediği bölgede "maden arazileri" diye tarım arazilerini kamulaştırabiliyor, oluşturduğu 3 kişilik kurul buna karar veriyor, bu madenleri yurt dışı dâhil istediğine verebiliyor; ağaçları, zeytin ağaçlarını kesme, yerini değiştirme yetkisini veriyor, hakkını veriyor ve buna dava açamıyoruz. Neden? Neden bu yetkiyi veriyoruz? İliç'te olduğu gibi yer altındaki madenleri bu devlet işletmiyor, bunun parası halka da gelmiyor. Riski biz alıp neden Kolin, Limak, Cengiz İnşaat buraları gasbediyor arkadaşlar? Şimdi soruyorum: Bu yasa teklifi gelecek yarın, bugün iklim yasasını görüşüyoruz; bu topluma, bu ülkeye, bu halka gerçekten ne faydası var? İklim değişikliğiyle ilgili Zirai Don Komisyonu kuruldu, şehir şehir milletvekilleri geziyor. Sebeplerinden bir tanesi donun, iklim yasasının, önlemlerin uzun yıllardır alınmaması. Birçok şehrimizde su sorunu var, barajlar yüzde 15'lerde, yüzde 20'lerde, yer altı suları çekilmiş durumda. Bundan dolayı tarım arazilerindeki verimsizlik, ürünlerdeki azalma ortada. Bunların hiçbirini tartışmadan, akli ortaya koymadan şirketleri düşünerek iklim yasasını yapıyorsunuz. Hemen yarın, zeytinleri, doğayı katledecek, tarımı katledecek maden yasasını getiriyorsunuz. Bu toplum bu kadar yükü çekmek zorunda mı?

Bakın, bir kez daha söylüyorum: Riski alan bu ülkenin çiftçisi, işçisi, halkı, ölen maden işçileri ve bu madenleri devlet işletmiyor; vermiş olduğunuz, yaratmış olduğunuz 3-5 tane şirket. Daha acısını söyleyeyim: Yarınki yasadaki Cumhurbakanı istediği bölgeyi madene açacak, ağaçlar kesilecek ve yabancı şirketlere verecek, madenlerimizi verecek; bakın, söylüyorum bunu. Kapitülasyonlardan ne farkı var bunun? İliç'teki rezaleti gördük. İliç'te altını kim çıkarıyor? Kim ölüyor? Benim işçim ölüyor. O yüzden, bu yasaları daha ciddi yapmak zorundayız.

İklim yasasını dört gün görüşmek zorunda kalıyoruz. İklim yasası görüşülürken, bu kadar önemli bir yasa görüşülürken Meclis boş. Şu anda dolu bakın. Niye? El kaldıracacağız çünkü, el kaldıracamız için dolu şu anda. (CHP sıralarından alkışlar) Gelen milletvekillerinin hiçbirisi bir fikir ortaya koymuyor, koymuyor ancak laf atıyor yani varlığınız da dert, yokluğunuz da dert; ben ne diyeyim size! (CHP sıralarından alkışlar) Gerçekten öyle. Boş olduğu zaman "Niye boş?" diye yoklama istiyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Şimdi de isteyecek misiniz?

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Meclisin ciddiyetine yakışır bir görüşme olsun diyoruz; geliyorsunuz, laf atmaktan başka bir şey yaptığınız yok. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Ali Mahir Bey...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Yani bak, hâlâ laf atıyorsun. Meclis kapanıyor arkadaşlar, birazdan oylayacağız. Bu yasanın aleyhine konuşuyoruz; laf atma, bir fikir at ortaya. Laf atma, niye laf atıyorsun? Niye laf atıyorsun? (CHP sıralarından alkışlar) İklim kanununu konuşuyoruz, maden kanununu konuşuyoruz. Bölgele ilgili sorunları anlat, bölgedeki sıkıntıları anlat ama bunları konuşamıyoruz. Maalesef ki bu kanun tekliflerini, bu yasaları Meclis yapmıyor; bu saydığım 5 şirketin CEO'ları yapıyor, onlar hazırlıyor. Bu, halka; bu, Meclise; bu, hepimize bir saygısızlıktır. İklim kanununa biz "ret" oyu vereceğiz. Ayrıca, umarım yarın bu zeytin yasasını, maden yasasını bu Meclise getirmezsiz.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Biraz daha laf at!

BAŞKAN - Teklifin tümü açık oylamaya tabidir.

Açık oylamanın elektronik sistemle yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oylama için üç dakika süre vereceğim. Bu süre içerisinde sisteme giremeyen milletvekillerinin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen milletvekillerinin oy pusulalarını oylama için verilen süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Açık oylama sonucunu okutuyorum:

İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve Bursa Milletvekili Emel Gözükar Durmaz ile 95 Milletvekilinin İklim Kanunu Teklifi

-198 sıra sayılı- açık oylama sonucu:

"Kullanılan oy sayısı	:	383
Kabul	:	242
Ret	:	141 ²

Kâtip Üye

Kâtip Üye

Nurten Yontar

İbrahim Yurdunuseven

Tekirdağ

Afyonkarahisar"

² Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

BAŞKAN - Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır. Hayırlı olsun.
215 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine başlıyoruz.

2.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 113 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159) ve Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 215)

BAŞKAN - Komisyon? Yok.
Ertelenmiştir.

Gündemimizde başka bir iş bulunmadığından, alınan karar gereğince, kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 3 Temmuz 2025 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 22.33